

Ankestyrelsens

Analyse af det danske adoptionssystem

Delundersøgelse 1: Adoptanternes opfattelse af og
erfaringer med adoptionsprocessen
September 2014

Ankestyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Forord	1
1 Resumé	3
1.1 Fokus for undersøgelsen og begrebsafklaring	3
1.1.1 Centrale begreber forbundet med adoptionsprocessen	3
1.1.2 Rapportens struktur	5
1.2 Hovedkonklusioner og øvrige resultater	5
1.2.1 Hovedkonklusioner	5
1.2.2 Øvrige resultater	9
1.3 Datagrundlag	11
2 Adoptanternes godkendelsesramme og oplevelse af godkendelsesprocessen	13
2.1 Oplevelse af godkendelsesprocessen	15
2.1.1 Oplevelsen af fase 1	15
2.1.2 Oplevelsen af fase 2	18
2.1.3 Oplevelsen af fase 3	22
2.1.4 Samlet oplevelse af godkendelsesforløbet	25
2.2 Godkendelsesrammen	26
2.2.1 Valg af almen eller udvidet godkendelse	26
2.2.2 Adoptanternes oplevelse af adoption med en udvidet godkendelse	28
2.2.3 Årsager til ønske om adoption inden for almen godkendelse	30
3 Oplevelse af og støttebehov i ventetiden	34
3.1 Ventetiden før matchning	36
3.1.1 Oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning	37
3.1.2 Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden mellem godkendelse og matchning	43
3.1.3 Oplevelse af rådgivning og støtte i ventetiden mellem godkendelse og matchning	46
3.2 Ventetiden efter matchning	52
3.2.1 Oplevelsen af ventetiden efter matchning	53
3.2.2 Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden efter matchning	57
3.2.3 Oplevelsen af rådgivning og støtte i ventetiden efter matchning	61
4 Oplevelse af tiden efter hjemtagelsen	66
4.1 Oplevelse af tiden efter hjemtagelsen	67
4.2 Brugen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen	70
4.3 Oplevelsen af støtte og rådgivning efter hjemtagelsen	75
Bilag 1 Metode	84
Bilag 2 Fakta om undersøgelsens adoptanter	89

ANALYSE AF DET DANSKE ADOPTIONSSYSTEM

Titel Ankestyrelsens analyse af det danske adoptionssystem – delundersøgelse 1: Adoptanternes opfattelse af og erfaringer med adoptionsprocessen
Udgiver Ankestyrelsen, September 2014
ISBN nr 978-87-7811-254-5
Layout Identitet & Design AS

Kontakt Ankestyrelsen
Teglholmsgade 3, 2450 København SV
Telefon 33 41 12 00
Hjemmeside www.ast.dk
E-mail ast@ast.dk

Forord

I juni 2013 nedsatte den daværende Social-, Børne- og Integrationsminister en arbejdsgruppe, der fik til opgave at foretage en helhedsorienteret gennemgang af det danske adoptionssystem med henblik på at vurdere, om systemet er organiseret på en tidssvarende og relevant måde. Det vil sige en vurdering af om systemet er organiseret på en måde, som understøtter etisk forsvarlige adoptioner til børnenes bedste. Arbejdsgruppen har på den baggrund fundet det relevant, at der udarbejdes en analyse omhandlende de oplevelser og erfaringer, som adoptanter og adopterede har gjort sig med henholdsvis det at adoptere og det at være adopteret.

Ankestyrelsen har herefter gennemført en spørgeskemaundersøgelse i foråret 2014, der omfatter bidrag fra adoptivforældre eller kommende adoptivforældre (adoptanter) og voksne adopterede forbundet med internationale og nationale anonyme fremmedadoptioner, hvor adoptanterne ikke har en forudgående relation til den adopterede. I alt 2.303 respondenter har deltaget i undersøgelsen.

Undersøgelsens afgrænsning i forhold til respondentgrupper og metodiske tilgang har løbende været drøftet med arbejdsgruppen.

Undersøgelsen belyser tre temaer. For det første oplevelsen af adoptionsprocessen og tiden efter adoptionen set fra adoptanternes perspektiv. For det andet de adopteredes trivsel og syn på adoption. For det tredje adoptanternes og adopteredes erfaringer med åbenhed i relation til de biologiske forældre. Undersøgelsen behandler de tre temaer i to delundersøgelser:

Delundersøgelse 1: Adoptanternes oplevelser og erfaringer med adoptionsprocessen. Herunder oplevelsen af godkendelsesprocessen, ventetiden og tiden efter hjemtagelsen samt støttebehov før og efter adoptionen.

Delundersøgelse 2: De adopteredes trivsel og syn på adoption samt adoptanternes og de adopteredes syn på åbenhed

Undersøgelsen belyser det danske adoptionssystem fra adoptivforældrenes og voksne adoptivbørns perspektiv og kan med fordel læses samlet for at få et helhedsbillede af adoptionssystemet set fra "brugerperspektivet". Denne undersøgelse indgår i den samlede helhedsanalyse af det danske adoptionssystem sammen med undersøgelseerne "Helhedsanalyse af det danske adoptionssystem – de strukturelle rammer og tilsynet" (Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold, 2014) og "Åbenhed i adoptions- og plejeforhold samt plejeforældres motivation for at adoptere deres plejebarn" (Ankestyrelsen, 2014).

Denne rapport omhandler delundersøgelse 1, hvor der redegøres for adoptanternes oplevelser og erfaringer med adoptionsprocessen.

Ankestyrelsen vil gerne takke alle de adoptanter og ansøgere, som har givet sig tid til at besvare skemaet, og de adoptanter, der har givet sig tid at lade sig interviewe.

1 Resumé

1.1 Fokus for undersøgelsen og begrebsafklaring

Formålet med denne delundersøgelse er at belyse adoptanternes opfattelse og erfaringer med adoptionsprocessen. Herunder oplevelsen af godkendelsesprocessen, ventetiden og tiden efter hjemtagelsen samt støttebehov før og efter adoptionen. I forhold til støttebehov er fokus på omfanget af adoptanternes brug af og behov for professionel støtte og rådgivning. Herunder hos hvem, der søges støtte, og hvordan den modtagne støtte samlet set opleves.

I undersøgelsen indgår adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1979, 1980, 1994, 1995, 2011 eller 2012, samt ansøgere, der blev tilmeldt en venteliste til at adoptere i 2011 eller 2012 og som på besvarestidspunktet i 2014 fortsat stod på venteliste. Der er både tale om internationale og nationale fremmedadoptioner. Adoptanterne og ansøgerne er blevet bedt om at besvare et spørgeskema. Der er herudover gennemført interviews med tre adoptanter.

1.1.1 Centrale begreber forbundet med adoptionsprocessen

Når der er tale om fremmedadoption, hvor barnet typisk ikke har en relation til adoptanten før adoptionen, skal adoptanten igennem et bestemt undersøgelses- og godkendelsesforløb bestående af tre faser.

Godkendelsesforløbets tre faser:

- Fase 1: Adoptionssamrådet i Statsforvaltningen undersøger, om ansøgerne opfylder en række generelle betingelser for at adoptere. Dette omfatter ansøgerens alder, eventuelle samliv, helbred, straffeforhold, boligforhold og økonomi. Hvis ansøgeren opfylder de generelle betingelser, giver Statsforvaltningen tilladelse til, at undersøgelses- og godkendelsesforløbet kan fortsætte.
- Fase 2: Ansøgerne deltager i et adoptionsforberedende kursus, som har til formål at medvirke til en kvalificering af ansøgernes beslutning om adoption, så ansøgeren efter afsluttet kursus bedre kan se sig i stand til selv at vurdere egne ressourcer i relation til at blive adoptivforælder. Kurset omhandler blandt andet egnetheden som adoptivforældre og forståelse for barnets baggrund.
- Fase 3: En individuel vurdering af ansøgeren på grundlag af en eller flere personlige samtaler mellem ansøgeren og en sagsbehandler fra Statsforvaltningen samt et hjemmebesøg. I denne fase udformer Statsforvaltningens sagsbehandler en beskrivelse af ansøgeren, hvorudfra samrådet i Statsforvaltningen vurderer, om ansøgeren kan anses for egnet til at adoptere.

Ansøger kan blive godkendt til at adoptere inden for en almen godkendelsesramme eller en udvidet godkendelsesramme.

Godkendelsesrammen:

- Med almen godkendelse er der tale om godkendelse til adoption af et barn i alderen 0-36 måneder uden væsentlige kendte fysiske eller psykiske problemer.
- Med udvidet godkendelse er der tale om en godkendelse til adoption af et barn, der ligger uden for den almene godkendelse og den kan omfatte adoption af et barn, der er ældre end 36 måneder; et barn, der på grund af fysiske eller psykiske forhold er særligt ressourcekrævende; eller adoption af flere børn samtidig (søskende).

Når ansøgeren har modtaget sin godkendelse, skal ansøgeren vente på, at enten Adoptionsnævnet ved national adoption eller afgiverlandet ved international adoption matcher et konkret barn til denne og eventuelt dennes partner. Herefter afventes hjemtagelsen.

1.1.2 Rapportens struktur

Kapitlet 2 omhandler:

- Oplevelsen af godkendelsesprocessen
- Godkendelsesrammen

Kapitlet 3 omhandler:

- Oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning
- Oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse
- Oplevelsen af rådgivning og støtte i ventetiden

Kapitlet 4 omhandler:

- Oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen
- Brugen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen
- Oplevelsen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen

1.2 Hovedkonklusioner og øvrige resultater

Hovedkonklusionerne omfatter undersøgelsens overordnede og mere generelle resultater i forhold til at beskrive adoptanterne og de kommende adoptanters opfattelse af og erfaringer med adoptionsprocessen. De øvrige resultater, som ses i næste afsnit, har til hensigt at understøtte og nuancere hovedkonklusionerne. Hovedkonklusionerne og de øvrige resultater udgør således undersøgelsens samlede resultater.

Resultaterne i forhold til godkendelsesrammen, godkendelsesprocessen og oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og hjemtagelse er baseret på besvarelser fra de adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, samt de ansøgere, som har stået på venteliste siden minimum 2012. Resultaterne i forhold til oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen er baseret på besvarelser fra adoptanter, som hjemtog i 2011-12, 1994-95 eller 1979-80.

1.2.1 Hovedkonklusioner

De fleste adoptanter og ansøgere har en positiv oplevelse af godkendelsesprocessen

Flertallet af adoptanterne og ansøgerne, som har opnået godkendelse til at adoptere, har en positiv oplevelse af godkendelsesprocessen, idet alle tre faser opleves af langt de fleste adoptanter og ansøgere som værende henholdsvis i orden og relevante:

- 83 procent oplever i nogen eller høj grad, at den indledende vurdering af ansøgeren i fase 1 var helt i orden.
- 84 procent oplever i nogen eller høj grad, at emnerne i det adoptionsforberedende kursus i fase 2 samlet set var relevante.
- 87 procent oplever i nogen eller høj grad, at de individuelle samtaler mellem en sagsbehandler fra Statsforvaltningen og ansøgeren i fase 3 var helt i orden.

De fleste adoptanter oplever, at de er informeret og har tilstrækkelige ressourcer

Flertallet oplever, at de har været informeret inden adoptionen, og flertallet blandt dem, som har adopteret indenfor en udvidet godkendelse, oplever, at de har haft ressourcer til adoptionen:

- 94 procent oplever samlet set, at de var blevet grundigt informeret, inden de tog stilling til at blive adoptivforældre, men 27 procent oplevede alligevel at blive overraskede.
- 93 procent af de adoptanter, som har adopteret indenfor en udvidet godkendelsesramme, oplever, at de har haft ressourcer hertil. Hertil kommer, at 85 procent af adoptanterne med en udvidet godkendelse i dag ingen betænkeligheder har ved at have adopteret indenfor en udvidet godkendelsesramme.

Mange ansøgere og adoptanter oplever ventetiden mellem godkendelse og hjemtagelse som svær, men få søger rådgivning

Undersøgelsen viser, at oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og hjemtagelse varierer lidt mellem adoptanter og ansøgerne med og uden matchningsforslag, men overordnet giver de udtryk for samme oplevelse. Overordnet viser undersøgelsen følgende:

- Over 70 procent oplever tiden før matchning som svær eller meget svær og lidt over 50 procent oplever ventetiden efter matchning som svær eller meget svær.
- Under 20 procent ¹ af adoptanterne og ansøgerne har søgt fagprofessionel rådgivning i tiden mellem godkendelse og hjemtagelse.
- Det er forskelligt, hvor der søges hjælp før og efter matchning. Den hjælp, som ansøgerne har søgt i tiden mellem godkendelse og matchning, har for de flestes vedkommende været psykologfaglig rådgivning og hjælp hos den formidlende organisation. I tiden mellem matchning og hjemtagelse var det primært den formidlende organisation og PAS-rådgiverne.

¹ Dog søger 22 procent af ansøgerne hjælp i tiden efter matchning, men dette tal er baseret på 5 besvarelser og derfor meget usikkert.

- Blandt de adoptanter og ansøgere, som har opsøgt fagprofessionel hjælp i ventetiden, oplever omtrent lige mange, at de henholdsvis har fået hjælp og ikke har fået hjælp til at håndtere ventetiden.²
- Flere blandt både adoptanter og ansøgere oplever, at der mangler relevant rådgivning i ventetiden. Dette gælder for over 30 procent i tiden før matchning og lidt over 20 procent efter matchning.

Det er forskelligt, hvad der er særligt svært i ventetiden før og efter matchning, men længslen efter barnet fylder meget i hele ventetiden:

Nogle giver i deres uddybende bemærkninger udtryk for, at manglende tilbagemeldinger fra den formidlende organisation gør ventetiden svær. Andre er usikre på om egen sygdom eller det at opsøge rådgivning kan medføre, at de mister deres godkendelse.

- Blandt de ting, som kan være svært i ventetiden mellem godkendelse og matchning, fremhæver adoptanterne og ansøgere egne tanker og frustrationer, længslen efter barnet, at ventetiden var længere end forventet og angsten for, at adoptionen ikke vil blive til noget. I ventetiden mellem matchning og hjemtagelse er det særligt længslen efter barnet og ængstelse for barnets situation, der er svær.

Flere adoptanter oplever tiden efter hjemtagelsen som svær og flere søger rådgivning

Beskrivelsen af oplevelsen af tiden efter hjemtagelse varierer meget mellem de tre grupper af adoptanter, som hjemtog i henholdsvis 2011-12, 1994-95 og 1979-80. Flere blandt adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, oplever tiden som svær, søger rådgivning og oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud:

- Mange adoptanter oplever, at tiden efter hjemtagelsen er svær. Dette gælder for 19 procent af adoptanter, som hjemtog i 1979-80; 23 procent af adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, og 47 procent af adoptanterne, som hjemtog i 2011-12.
- Flere adoptanter har gjort brug af professionel rådgivning i tiden efter hjemtagelsen. Dette gælder for 11 procent af adoptanter, som hjemtog i 1979-80; 22 procent af adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, og 57 procent af adoptanterne, som hjemtog i 2011-12.
- Der forskel på, hvor de tre grupper af adoptanter søger rådgivning. Blandt dem, som søger hjælp i tiden efter hjemtagelse, søger de fleste af adoptanterne fra 2011-12 rådgivning hos PAS (76 procent). PAS-ordningen blev introduceret i 2007. Heroverfor var det blandt adoptanterne fra 1979-80 og 1994-95 især sundhedsplejersken (59 og 68 procent), som de fleste søgte rådgivning hos. Herudover angiver flere adoptanter

² Dette med undtagelse af ansøgere med matchningsforslag i ventetiden mellem godkendelse og matchning, hvor angivelsen dog bygger på meget få besvarelser.

(44 procent), som hjemtog i 1994-95, at de har søgt hjælp hos psykologfaglig rådgivning.

- Mange af de adoptanter, som har søgt fagprofessionel hjælp i tiden efter hjemtagelsen, oplever, at de samlet set har fået hjælp til at håndtere denne tid. Dette gælder for 41 procent af adoptanter, som hjemtog i 1979-80; 31 procent af adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, og 67 procent af adoptanterne, som hjemtog i 2011-12.
- Flere adoptanter angiver dog også, at de oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud. Dette gælder for 20 procent af adoptanter, som hjemtog i 1979-80; 34 procent af adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, og 39 procent af adoptanterne, som hjemtog i 2011-12.

Tilknytning og det at skabe ro omkring barnet opleves som svært i tiden efter hjemtagelsen:

- En stor del af adoptanterne har oplevet, at det svære i tiden efter hjemtagelsen har været at skabe en tæt tilknytning til barnet og at skabe ro omkring barnet. Men også det at falde til i den nye forælderrolle og kommunikere med barnet kan være vanskeligt.

Der opleves et behov for rådgivning i hele barnets opvækst, men særligt i de første år af barnets liv

Nogle fremhæver, at de savner oplysninger om, hvor de kan søge hjælp ud over den almene sundhedspleje, skoler og institutioner:

- Samlet angiver adoptanterne, at der kan være behov for støtte i hele barnets opvækst³. De fleste angiver imidlertid, at behovet er størst, når barnet er mellem nul og fire år.

³ I forhold til de adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, skal man være opmærksom på, at de fleste har børn, som på besvarestidspunktet er mellem 2 og 6 år, hvorfor de ikke kan udtale sig om, hvilket støttebehov, de vil opleve, når barnet bliver ældre.

1.2.2 Øvrige resultater

I det følgende belyses undersøgelsens øvrige resultater knyttet til henholdsvis godkendelsesprocessen, godkendelsesrammen, ventetiden og tiden efter hjemtagelsen. Disse kan nuancere og supplere ovenstående hovedkonklusioner.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til godkendelsesprocessen:

De fleste oplever, at indholdet af undersøgelsesprocessen i 1. og 3. fase er relevant og ikke ubehageligt eller overfladisk:

- 89 procent oplever indholdet af samtalen i fase 1 samlet set var relevant. Men 65 procent oplever dog, at kriterier forbundet med ansøgerens kontakt til foreninger og netværk i den indledende vurdering i fase 1 ikke var relevant.
- Mellem 94 og 59 procent oplever i høj eller nogen grad, at de enkelte emner i de individuelle samtaler i fase 3 var relevante.
- 87 procent oplever, at adoptionssamrådets indledende vurdering af ansøgeren i fase 1 slet ikke eller i mindre grad var ubehagelig. Hertil kommer, at 84 procent oplever, at denne vurdering af ansøgeren slet ikke eller i mindre grad var overfladisk.
- 90 procent oplever, at de individuelle samtaler i fase 3 slet ikke eller i mindre grad var overfladiske. Hertil kommer, at 78 procent oplever, at disse samtaler i mindre grad eller slet ikke var ubehagelige.

Nogle oplever, at undersøgelsesprocessen i 1. og 3. fase slet ikke har værdi i forhold til at bedømme deres evner som adoptivforældre:

- Henholdsvis 35 procent af ansøgerne og adoptanterne oplever i høj eller nogen grad, at undersøgelsesforløbet i fase 1 ingen værdi har som grundlag for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre.
- 18 procent oplever i høj eller nogen grad, at undersøgelsesforløbet i fase 3 ingen værdi har som grundlag for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til godkendelsesrammen:

De fleste har en almen godkendelse og blandt dem med udvidet godkendelse, har de fleste fået denne udvidet i forbindelse med matchning

De fleste har en almen godkendelse:

- Flertallet af både ansøgerne (84 procent) og adoptanterne (68 procent) har en almen godkendelse. Dette særligt blandt ansøgerne, hvor en større andel har en almen godkendelse sammenlignet med adoptanterne.

Flere blandt dem med udvidet godkendelse har fået denne udvidet i forbindelse med matchningen:

- Blandt adoptanter og ansøgere med udvidet godkendelse har mange (77 procent) fået godkendelsen udvidet i forbindelse med matchningen således, at godkendelsen omfatter det barn eller de børn, som de er blevet matchet med.

For mange omfatter den udvidede godkendelse børn, der er ældre end 36 måneder:

- For mange omfatter den udvidede godkendelse en udvidet aldersramme. Det gælder særligt for de, der står på venteliste, hvor 57 procent af de udvidede godkendelser omfatter en udvidet aldersramme, mens dette gør sig gældende for 33 procent af adoptanterne.
- For flere omfatter den udvidede godkendelse søskende og fysiske handicaps. For 37 procent af ansøgerne og ni procent af adoptanterne omfatter den udvidede godkendelse søskende og for 17 procent af ansøgere og 30 procent af adoptanter omfatter den fysiske handicaps.
- Få har en udvidet godkendelsesramme, som omfatter psykiske lidelser (henholdsvis 4 og 9 procent).

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til ventetiden:

Ventetiden opleves som svær særligt af dem, der stadig ikke er blevet matchet med et barn:

- En større andel blandt ansøgerne oplever tiden mellem godkendelse og matchning som svær eller meget svær sammenlignet med adoptanter, hvorimod der ingen forskel er mellem de to gruppers oplevelse af tiden mellem matchning og hjemtagelse.

Flere blandt dem, der venter længe, oplever ventetiden som svær:

- Flere blandt dem, der venter flere år før matchning eller mere end fem måneder efter matchning, oplever ventetiden som svær sammenlignet med dem, der venter i kortere tid.

Flere blandt dem, der oplever ventetiden efter matchning som svær, har søgt professionel rådgivning i den sidste del af ventetiden sammenlignet med dem, der ikke har denne oplevelse:

- Flere blandt dem, der oplever ventetiden efter matchning som svær, har gjort brug af fagprofessionel rådgivning i denne del af ventetiden sammenlignet med dem, der ikke har denne oplevelse.

Flere blandt dem, der oplever ventetiden som svær, synes, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden:

- Flere blandt dem, der oplever ventetiden før og efter matchning som svær, har en oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden.

Flere blandt dem, der venter flere måneder efter matchning, synes, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden:

- Flere blandt dem, der venter mere end tre måneder efter matchning, har en oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden.

Undersøgelsen viser i øvrigt i forhold til tiden efter hjemtagelsen:

Særligt adoptanter, som oplever tiden efter hjemtagelsen som svær, gør brug af professionel rådgivning og oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i tiden efter hjemtagelsen:

- Der er flere blandt dem, som oplever tiden som svær eller meget svær, der har gjort brug af professionel rådgivning og støtte sammenlignet med dem, der ikke har denne oplevelse.
- Der er flere blandt dem, som oplever tiden som svær eller meget svær, der oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud efter hjemtagelsen sammenlignet med dem, som ikke har denne oplevelse.
- Der er flere blandt dem, som har gjort brug af professionel rådgivning efter hjemtagelsen, der oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud efter hjemtagelsen sammenlignet med dem, som ikke har gjort brug af professionel rådgivning.

1.3 Datagrundlag

Undersøgelsens resultater er baseret på 1561 spørgeskemabesvarelser fordelt på fire respondentgrupper. Fordelingen af de fire respondentgrupper og deres respektive svarprocenter er angivet nedenfor.

Respondentgrupper og svarprocenter i spørgeskemaundersøgelsen

I alt 1342 adoptanter fordelt på følgende årgange:

- 523 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1979 eller 1980 (svarprocent på 54 procent)
- 516 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1994 eller 1995 (svarprocent på 60 procent)
- 303 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011 eller 2012 (svarprocent på 55 procent)

I alt 219 ansøgere:

- 219 ansøgere, som har været på venteliste til at adoptere i 2011 og/eller 2012 og som på besvarestidspunktet i 2014 fortsat stod på venteliste (svarprocent på 53 procent)

Der er ingen central CPR-baseret registrering i Danmark af adopterede og adoptanter⁴. Adoptanterne og ansøgerne blev derfor kontaktet ved hjælp af oplysninger, som henholdsvis Ankestyrelsens Familieretsafdeling og de adoptionsformidlende organisationer formidlede på forespørgsel og alene til brug i undersøgelsen.

⁴ Med undtagelse af perioden fra 1976 til 1984. I denne periode fik alle udenlandske adopterede et CPR nummer med 10 eller 11 som 7. eller 8. ciffer. I 1984 gav indenrigsministeren tilladelse til, at disse børn kunne få et nyt CPR nummer.

2 Adoptanternes godkendelsesramme og oplevelse af godkendelsesprocessen

Det følgende kapitel handler om, hvordan adoptanter og ansøgere oplever godkendelsesprocessen og hvilken godkendelsesramme, de har søgt om godkendelse til.

Kapitlet bygger på besvarelser fra adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, og ansøgere, der står på venteliste til at adoptere i 2011 og 2012 og som på besvarelsestidspunkt i 2014 stadig står på ventelisten⁵. I forhold til godkendelsesrammen skelnes der mellem adoptanter og ansøgere, idet ansøgerne i modsætning til adoptanterne stadig har mulighed for at få udvidet deres godkendelse til at omfatte børn med særlige behov.

Kapitlet handler om følgende:

Oplevelsen af godkendelsesprocessen:

- Oplevelsen af fase 1
- Oplevelsen af fase 2
- Oplevelsen af fase 3
- Samlet oplevelse af godkendelsesforløbet

Godkendelsesrammen:

- Valget af almen eller udvidet godkendelse
- Oplevelsen af adoption med udvidet godkendelse
- Grunde til at ønske almen godkendelse

⁵ I undersøgelsen indgår desuden adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i henholdsvis 1979, 1980, 1994 eller 1995. De har dog ikke fået spørgsmål til valg af ramme for adoptionen, da der på det tidspunkt, hvor de adopterede, hverken var den samme skelnen mellem almen og udvidet adoption eller den samme godkendelsesproces, som der er i dag, idet det faseopdelte godkendelsessystemet blev indført i 2000.

Sammenfatning på kapitlets resultater

I forhold til godkendelsesprocessen viser undersøgelsen, at:

- Flertallet af adoptanterne og ansøgerne har en positiv oplevelse af godkendelsesprocessen, idet alle tre faser opleves af langt de fleste adoptanter og ansøgere som relevante, i orden og ikke ubehagelige eller overfladiske.
- Flere oplever dog vurderingen af kontakt til foreninger og netværk i fase 1 som mindre relevant og nogle oplever, at fase 1 og 3 ingen værdi har som grundlag for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre.
- Samlet set oplever adoptanterne, at godkendelsesforløbet har bidraget til, at de er blevet grundigt informeret, inden de tog stilling til at blive adoptivforældre, men 27 procent oplever alligevel at blive overraskede.

I forhold til godkendelsesrammen viser undersøgelsen, at:

- Flertallet af både ansøgerne og adoptanterne har en almen godkendelse. Dette særligt blandt ansøgerne, hvor en større andel har almen godkendelse sammenlignet med adoptanterne.
- Blandt adoptanter og ansøgere med udvidet godkendelse har mange fået godkendelsen udvidet i forbindelse med matchningen således, at godkendelsen omfatter det barn eller de børn, som de er blevet matchet med.
- For mange ansøgere og adoptanter omfatter den udvidede godkendelse ældre børn, søskende og fysiske handicaps, mens få har en udvidet godkendelsesramme, som omfatter psykiske lidelser.
- De fleste adoptanter, som har adopteret inden for en udvidet godkendelsesramme, oplever i dag, at de har haft ressourcer til dette og ingen betænkeligheder herved.

2.1 Oplevelse af godkendelsesprocessen

Når der er tale om fremmedadoption, hvor barnet typisk ikke har en relation til adoptanten før adoptionen, skal adoptanterne igennem et undersøgelses- og godkendelsesforløb opdelt i tre adskilte faser. De tre faser består af en godkendelse af ansøgeren ud fra generelle betingelser, ansøgerens deltagelse i et adoptionsforberedende kursus og en individuel godkendelse af ansøgeren på grundlag af en eller flere personlige samtaler mellem ansøgeren og en sagsbehandler fra Statsforvaltningen.

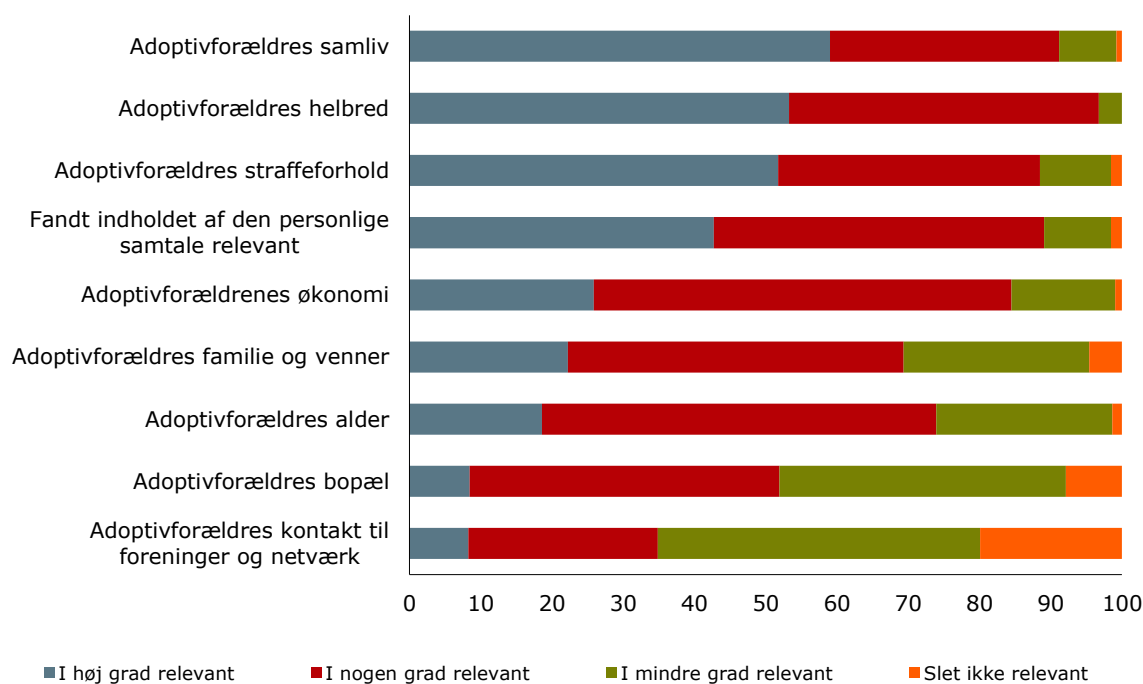
2.1.1 Oplevelsen af fase 1

I 1. fase undersøger Statsforvaltningen, om ansøgerne opfylder en række generelle betingelser for at adoptere. Dette både i forhold til ansøgerens alder, eventuelle samliv, helbred, straffeforhold, boligforhold og økonomi. Hvis ansøgeren opfylder de generelle betingelser, giver Statsforvaltningen tilladelse til, at undersøgelses- og godkendelsesforløbet kan fortsætte.

I forhold til 1. fase blev adoptanterne, som har adopteret i 2011-12, og ansøgere, som har stået på venteliste fra siden mindst 2012, bedt om at vurdere relevansen af de enkelte betingelser, set ud fra en generel vurdering af adoptivforældres egnethed til at adoptere.

Undersøgelsen viser, at flertallet svarende til 89 procent af adoptanterne og ansøgerne oplever, at indholdet af fase 1 er relevant i høj eller nogen grad. Særligt temaerne samliv, helbred, straffeforhold og økonomi vurderes relevant. Over halvdelen af adoptanterne og ansøgerne vurderer samtidig, at vurderingen, som vedrører ansøgerens kontakt til foreninger og netværk, kun i mindre grad eller slet ikke er relevant, *se figur 2.1.*

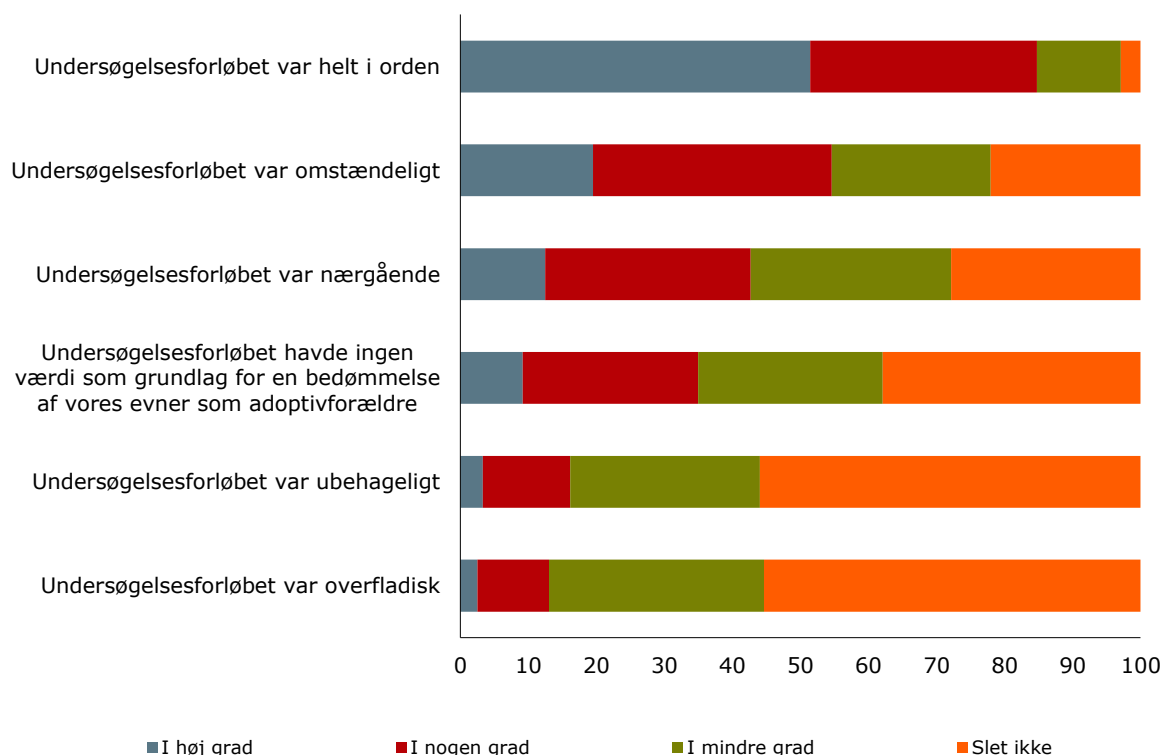
Figur 2.1 Adoptanter og ansøgere vurdering af relevansen af indholdet af den personlige samtale, som er en del af fase 1, ud fra generelle betragtninger (opgjort i procent).

Note: 303 adoptanter og 219 ansøgere har svaret på de spørgsmål, som indgår i ovenstående figur.

Adoptanter og ansøgere blev desuden bedt om at vurdere det samlede forløb i 1. fase. Dette ud fra en generel vurdering af adoptivforældres egnethed til at adoptere. Flertallet oplever, at undersøgelsesforløbet i høj eller nogen grad er helt i orden (83 procent). Hertil kommer, at de fleste i mindre grad eller slet ikke oplever samtalen som overfladisk eller ubehagelig (henholdsvis 87 og 84 procent). Men 35 procent af adoptanterne og ansøgerne mener i nogen eller høj grad, at undersøgelsesforløbet ingen værdi har som grundlag for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre, se figur 2.2.

Figur 2.2 Adoptanter og ansøgere om det samlede undersøgelsesforløb i fase 1, herunder de generelle godkendelsesbetingelser og indholdet af den personlige samtale (opgjort i procent).

Note: 303 adoptanter og mellem 209-219 ansøgere har svaret på de spørgsmål, som indgår i ovenstående figur. Variationen forbundet med ansøgerne skyldes, at der ikke var tvungen besvarelse i spørgeskemaet, hvilket der var for adoptanternes vedkommende. I forhold til dette spørgsmål, har svarmuligheder været formuleret som i høj grad relevant, i nogen grad relevant osv. Denne brug af "relevant" kan have forårsaget uklarhed, men ifølge respondenternes uddybende kommentarer til besvarelserne har flere valgt at se bort fra "relevant", hvorfor det også er rettet i denne figur.

Flere ansøgere og adoptanter oplyser i deres uddybende kommentarer, at første fase er meget omstændeligt og tidskrævende grundet arbejdet med at finde dokumentation til brug for vurderingen i forhold til de forskellige godkendelseskriterier. En ansøger skriver følgende:

"Vi skal jo kortlægges, men det er mange papirer, der skal udfyldes, og det tager meget tid at få fat på, men et eller andet sted er det vel ok" (Ansøger uden matchningsforslag)

Nogle ansøgere og adoptanter påpeger, at forhold knyttet til netværk, økonomi, bolig eller helbred godt kan virke meget omfattende. For eksempel oplyser to ansøgere og en adoptant følgende:

"Vi mener bopæl er ligegyldig i fase 1, hvis økonomien er til at ændre det, når et barn kommer. Vi mener også, at den nuværende aldersgrænse er for lav, hvis helbredet er i orden." (Ansøger uden matchningsforslag)

"Vi har forståelse for, at ansøgerne skal have et helbred, der som udgangspunkt gør det muligt for dem at være der for adoptivbarnet igennem hele barnets opvækst. Dog er vi af den opfattelse, at kravene til ansøgernes helbred i nogle tilfælde er for strenge." (Ansøger uden matchningsforslag)

"Hvis jeg skal være helt ærlig, så oplevede jeg alt for meget fokus på de fysiske rammer ift. mine følelsesmæssige ressourcer herunder min egen tilknytningsevne, min erfaring med små børn og i det hele taget mine muligheder for at skabe et godt liv for et barn." (Adoptant, 2011-12)

Flere flergangsadoptanter bemærker, at den første fase er lettere i anden omgang. En adoptant skriver følgende:

"Da godkendelsen var til barn nummer to, var det væsentligt anderledes end første gang, og det virkede mere som en formssag, da der jo ikke var mange nye oplysninger." (Adoptant, 2011-12)

En flergangsadoptant pointerer dog, hvordan det er meget omstændelig at skulle igennem hele processen igen, selvom det reelt er i orden:

"Det kan virke omstændeligt, at man også anden gang skal igennem hele papirmøllen, for det er tidskrævende at fremskaffe dokumenter og forklare, hvor papirer skal udleveres. Men i helikopterperspektiv er alle detaljer relevant for at give det mest komplette helhedsbillede og i det, kan ingen af forholdene negligeres." (Adoptant, 2011-12)

2.1.2 Oplevelsen af fase 2

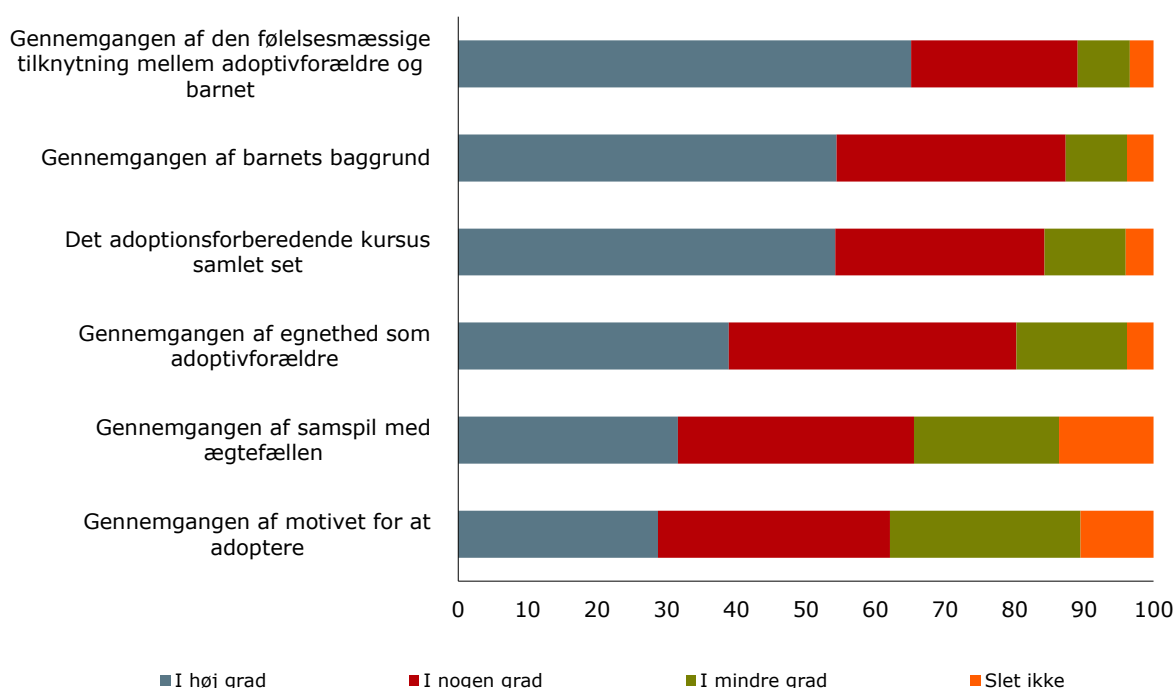
Fase 2 består af det adoptionsforberedende kursus, som er obligatorisk for alle, der søger om adoption for første gang. Hvis adoptionssamrådet i Statsforvaltningen vurderer, at ansøgeren har behov for det, kan ansøgeren blive pålagt at deltage i kurset, selvom denne tidligere har adopteret et barn. Flergangsansøgere kan desuden vælge frivilligt at deltage i kurset, hvis der er ledige pladser.⁶

⁶ Vi har valgt at spørge alle ansøgere såvel som adoptanter om deres oplevelse af anden fase. Nogle har i deres besvarelser kommenteret på, at disse spørgsmål ikke er relevante for dem, da de er flergangsadoptanter, som ikke har taget kurset igen, eller fra Færøerne, hvor man ikke har dette kursus. Flere redegør i bemærkningsfelterne for, at de har svaret ud fra tidligere adoptionsforløb eller har valgt at svare "slet ikke". Der kan således være en usikkerhed forbundet med de følgende figurer.

Det adoptionsforberedende kursus har til formål at bidrage til en kvalificering af ansøgenes beslutning om adoption, så ansøgeren efter afsluttet kursus bedre kan se sig i stand til selv at vurdere egne ressourcer i forhold til at blive adoptivforældre. Kurset omhandler eksempelvis egnetheden som adoptivforældre og forståelse for barnets baggrund.

I forhold til den 2. fase blev adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, samt ansøgere, der står på venteliste til at adoptere, bedt om at vurdere i hvilken grad gennemgangen af de særlige forhold på det adoptionsforberedende kursus har været udbytterigt. Dette i forhold til at forberede ansøgere til at adoptere et barn og ud fra en generel betragtning. Flertallet oplever, at kurset i høj eller nogen grad er relevant både samlet set (84 procent) og i forhold til kursets enkelte emner (mellem 62 og 89 procent svarede i høj eller nogen grad), se figur 2.3.

Figur 2.3 Adoptanter og ansøgers vurdering af udbyttet af gennemgangen af en række emner på det adoptionsforberedende kursus i fase 2 (opgjort i procent).

Note: 303 adoptanter og 219 ansøgere har svaret på de spørgsmål, som indgår i ovenstående figur.

Flere ansøgere og adoptanter uddyber i bemærkningsfelterne, at de finder kurset meget givende både i forhold til viden om det at adoptere og i forhold til at skabe netværk med andre ansøgere, som de efterfølgende kan mødes med og støtte sig til. To adoptanter skriver følgende:

"Det har været et godt kursus, hvor man får en bedre forståelse af barnets situation og vigtigheden i at inddrage baggrund og biologisk ophav i barnets historie. Det giver et mere realistisk billede af adoptionsprocessen, som vi har haft gavn af." (Adoptant, 2011-12)

"Vi fik livslange venskaber med 9 af andre par på kurset, som vi her 6 år efter stadig ses jævnligt med. De venskaber er det mest udbytterige, vi har fået fra det forberedende kursus." (Adoptant, 2011-12)

En adoptant gør dog opmærksom på, at geografisk spredning blandt kursister kan skabe udfordringer i forhold til at få dannet netværk:

"Vi ville nødig have undværet kurset! Eneste ulempe var, at de andre deltagere kom fra den anden ende af landet, så det var mindre oplagt at etablere kontakt (som ellers kunne have været frugtbar)." (Adoptant, 2011-12)

En af de interviewede adoptanter bemærker, at hun gerne ville have haft hjælp til netværksdannelse:

"Jeg synes, der skulle være lidt mere systematisk netværksdannelse. At man kom i nogle grupper, som nogen hjalp med at sammensætte. Dem, jeg har været i, er nogen, jeg selv har fundet på internettet. Jeg var i to forskellige grupper med eneadoptanter. Jeg synes, man skulle anbefale og hjælpe folk til at danne nogle netværk, når de nu skal vente i så mange år [...] Jeg tror, at det skulle være i forbindelse med kurset. At man på kurset blev delt op i et antal grupper efter geografi måske." (Fra interview med eneadoptant)

Flere ansøgere såvel som adoptanter nævner, at der kan gå meget lang tid mellem kurset og den faktiske hjemtagelse. De kunne derfor godt tænke sig et opfriskende kursus omkring hjemtagelsestidspunktet. En adoptant skriver følgende:

"Det helt store problem med dette kursus forløb er, at der minimum går et år og oftest flere år, fra man er på kursus til man står med et barn i armene. Dette ved vi fra flere andre par, at de også finder problematisk." (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter og ansøgere er kommet med forslag til, hvordan indholdet af kurset kan forbedres. Nogle ønsker, at der skal være mindre fokus på samliv, ansøgernes tidligere historik eller adoptivbørn med særlige behov (special needs). Der bør i stedet sættes mere fokus på, hvordan forældrene rummer barnet, håndterer hjemtagelsen eller emner knyttet til at adoptere et ældre barn:

"Der mangler langt mere fokus på at rumme sit barn - hvad betyder det? Langt mindre fokus på hvorfor man ikke kan få børn. Det kommer ikke andre ved. Større fokus på kommunikation med barnet og det første møde. Større fokus på adoption af større børn (2 år og op). Bare en lille smule information om Special Needs." (Adoptant, 2011-12)

"Vores fase 2 kursus var velforberedt og sagligt samt fagligt velgennemført, men drejede sig (for barnets historie og baggrund) meget om helt små børn - babyer. Pga. Haagerkonventionens ratificering i flere og flere afgiverlande, afgives der færre og færre helt små børn og dermed flere og flere 12-36 måneder gamle børn. Adoptionsforberedende kursus bør fremover også indeholde en del omkring modtagelsen af et barn i denne aldersgruppe, da det er en meget stor udfordring at blive forældre til et større barn." (Adoptant, 2011-12)

"Vi finder, at kurset havde et overdrevet fokus på de kommende adoptivforældres sorg over ikke at kunne få børn og ikke i tilstrækkeligt omfang fokuserede på de vanskeligheder, der er knyttet til at adoptere et barn, der i nogen grad har været omsorgssvigtet i 1-3 år eller hvor gammelt barnet nu var på adoptionstidspunktet." (Adoptant, 2011-12)

Flere vurderer også, at det ville være en fordel, hvis der på kurset bliver givet gode råd til, hvordan man kan håndtere den lange ventetid og hvordan man bør forholde sig til matchningsforslag. En ansøger skriver følgende:

"Vi mangler forståelse for, at det kan være et pres at være på venteliste og man tør ikke give udtryk for det eller søge hjælp ved læge/psykolog, fordi man så er bange for at ryge af ventelisten. Vi havde brug for, at der i godkendelsesforløbet blev sagt mere om ventetiden og der blev givet en kontakt, dvs. en frivillig mulighed for os at kontakte senere i ventetiden." (Ansøger uden matchningsforslag)

Flere af eneadoptanter gør opmærksom på, at de ville have foretrukket et kursus for eneadoptanter. To adoptanter skriver følgende:

"Opgaverne på kurset var ikke rettet mod eneadoptanter, hvilket virkede totalt kikset, da vi var en hel gruppe!" (Adoptant, 2011-12)

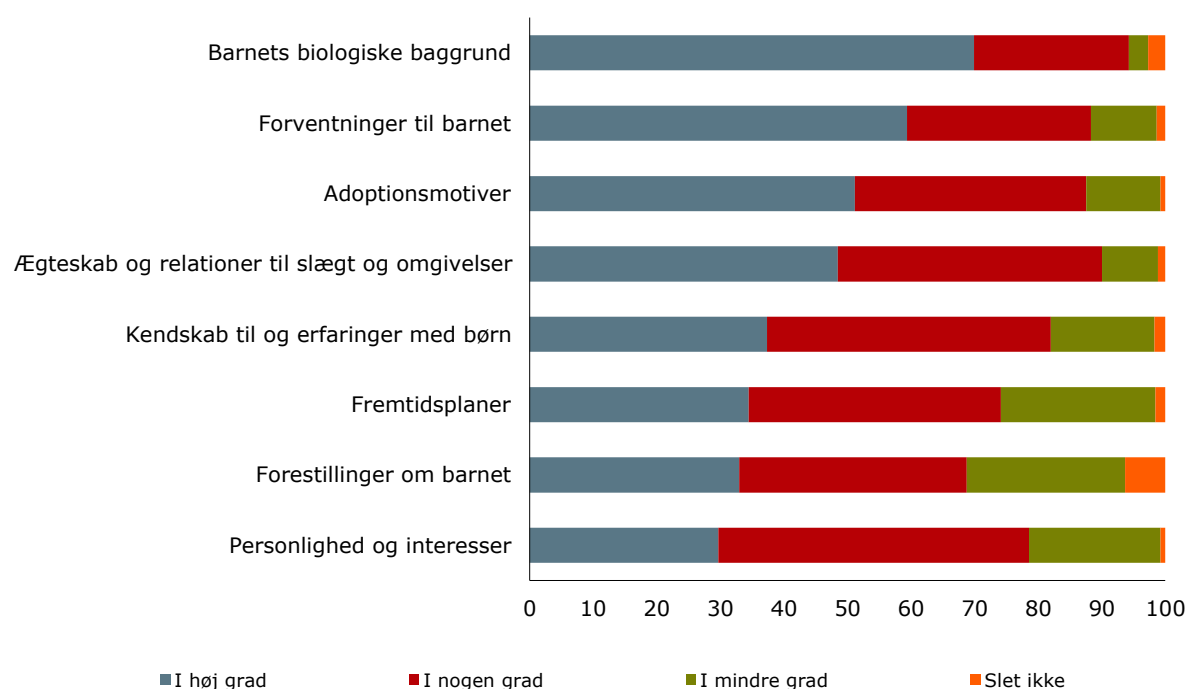
"Som eneadoptant havde det været fint, hvis vi havde været på et kursus med fokus på de særlige udfordringer, det er ved at være eneadoptant." (Adoptant, 2011-12)

2.1.3 Oplevelsen af fase 3

I 3. fase vurderer samrådet i Statsforvaltningen, om ansøgeren efter en individuel vurdering kan anses for egnet til at adoptere. I denne fase udformer Statsforvaltningens sagsbehandler en beskrivelse af ansøgeren på baggrund af en eller flere personlige samtaler med ansøgeren kombineret med et hjemmebesøg hos denne.

I forhold til den 3. fase blev adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, samt ansøgere, der står på venteliste til at adoptere, bedt om at vurdere de emner, som blev drøftet med Statsforvaltningens sagsbehandler undervejs i den/de personlige samtaler i fase 3. Dette i relation til, hvorvidt emnerne er relevante i forhold til at vurdere ansøgerens egnethed til at adoptere ud fra en generel betragtning. Flertallet af adoptanterne og ansøgerne oplever, at emnerne i høj eller nogen grad er relevante, se figur 2.4.

Figur 2.4 Adoptanter og ansøgers vurdering af de emner, der blev drøftet undervejs i den/de personlige samtaler i fase 3

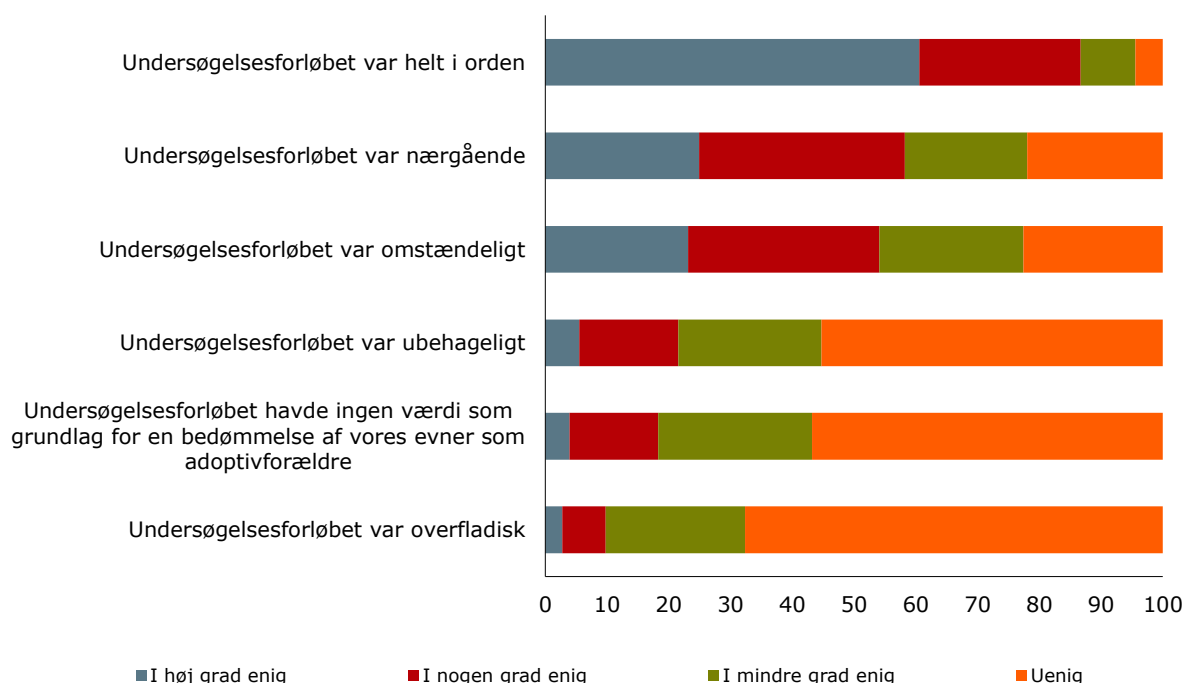

Note: 303 adoptanter og 219 ansøgere har svaret på de spørgsmål, som indgår i ovenstående figur.

Desuden blev ansøgerne og adoptanterne bedt om at vurdere, hvordan de oplever det samlede forløb. Flertallet oplever i høj eller nogen grad, at undersøgelsesforløbet er helt i orden (87 procent). Samtidig oplever flertallet, at undersøgelsesforløbet i mindre grad eller slet ikke var overfladisk eller ubehageligt (henholdsvis 90 og 78 procent). 18

procent vurderer i nogen eller høj grad, at undersøgelsesforløbet ingen værdi har som grundlag for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre, se figur 2.5.

Figur 2.5 Adoptanter og ansøgere oplevelse af det samlede undersøgelsesforløb i fase 3 (opgjort i procent).

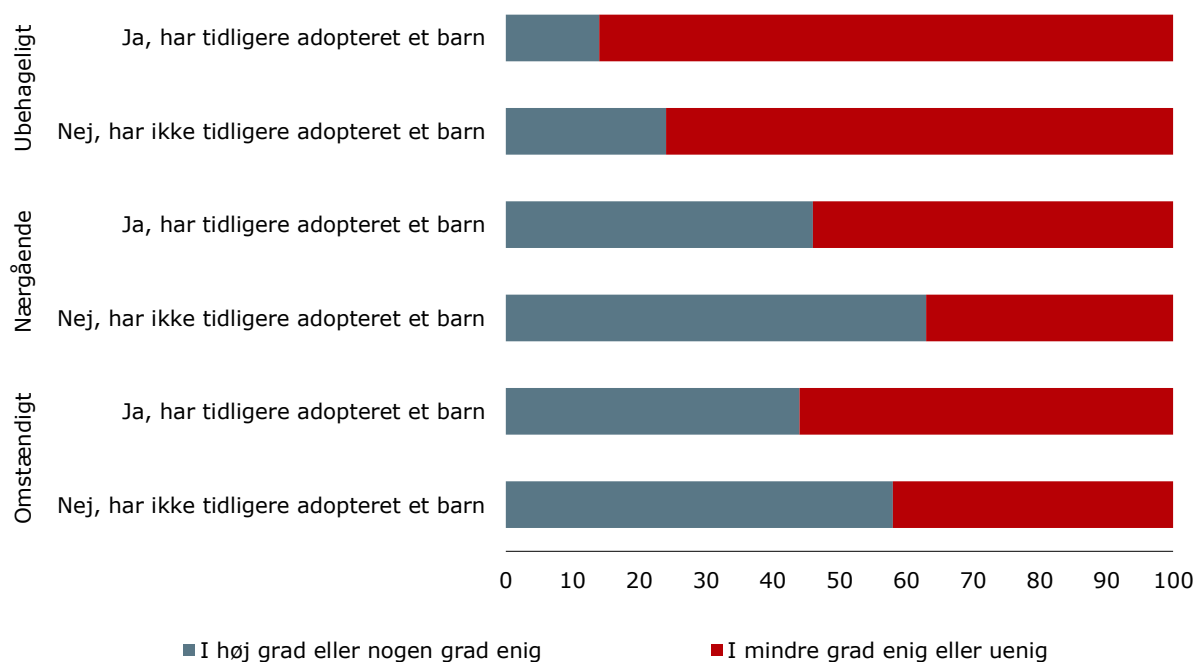

Note: 303 adoptanter og 207-217 ansøgere har svaret på de spørgsmål, som indgår i ovenstående figur. Variationen forbundet med ansøgerne skyldes, at der ikke var tvungen besvarelse i spørgeskemaet, hvilket der var for adoptanternes vedkommende.

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem adoptanternes og ansøgere samlede oplevelse af fase 3 i henhold til, hvorvidt denne fase var overfladisk, i orden eller af ingen værdi for en bedømmelse af deres evner som adoptivforældre, og så hvorvidt de har adopteret tidligere.

Der er signifikant sammenhæng mellem adoptanternes og ansøgere samlede oplevelse af fase 3 i henhold til, hvorvidt denne fase var nærgående, omstændelig og ubehagelig, og så hvorvidt de har adopteret tidligere. Således oplever flere blandt adoptanter og ansøger, som ikke har adopteret tidligere, samlet set fase 3 som nærgående, omstændelig og ubehagelig, se figur 2.6.

Figur 2.6 Sammenhæng mellem hvorvidt man har adopteret tidligere eller ej og oplevelsen af fase 3

Note: Der er signifikant forskel på besvarelsen af de tre spørgsmål på tværs af de to grupper ($p < 0,05$). For at lave denne test har det været nødvendigt at sammenlægge svarmuligheder i høj grad enig og i nogen grad enig samt i mindre grad enig og uenig.

Det er meget varieret, hvad ansøgerne og adoptanterne kommer med af uddybende bemærkninger i spørgeskemaet i forhold til deres oplevelse af 3. fase af godkendelsesprocessen. Nogle ansøgere pointerer, at de har haft en god oplevelse af samtalerne, og mange fremhæver i den sammenhæng deres oplevelse af sagsbehandleren som kompetent og forstående. En adoptant skriver:

"Det var en meget personlig og dybdegående samtale som med en dygtig sagsbehandler dannede rigtig fint grundlag for forståelsen af vores egnethed som adoptanter. En betragtning her, som vi (min ægtefælle og jeg) talte om er, at det er utroligt afgørende, hvilken sagsbehandler man får. Hvorvidt man har kemi med personen samt hvor fagligt og menneskeligt godt udrustet vedkommende er." (Adoptant, 2011-12)

Andre oplyser derimod, at de har haft dårlige oplevelser med sagsbehandleren. En ansøger skriver:

"Vi oplevede, at vores kemi med sagsbehandleren i høj grad påvirkede forløbet og konklusionen. Vi følte os ikke forstået, og oplevede, at vi talte forbi hinanden. 3. fase var en utrolig negativ oplevelse for os!" (Ansøger uden matchningsforslag)

Flere oplevede, at det gik tæt på, men at det var nødvendigt og forventeligt. En ansøger beskriver det således:

"Det føles som at være til eksamen. Det er utroligt stressende mens det står på samt i perioden, hvor vi ventede på svar. Vi synes dog også, at samtalerne var relevante og gav mening." (Ansøger uden matchningsforslag)

2.1.4 Samlet oplevelse af godkendelsesforløbet

Adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, er blevet spurgt om deres samlede oplevelse af godkendelsesforløbet. Her oplever størstedelen (94 procent), at de er blevet grundigt informeret, inden de tog stilling til at blive adoptivforældre. 27 procent oplever alligevel, at de blev overrasket efter hjemtagelsen, se tabel 2.1.

Tabel 2.1 Hvorvidt adoptanterne på baggrund af fase 1, 2 og 3 oplever at være blevet tilstrækkeligt informeret, inden de tog stilling til at blive adoptivforældre?

	Antal	Procent
Nej, var for dårligt informeret	4	1
Ja, vi blev grundigt informeret, men vi blev alligevel overrasket	82	27
Ja, vi blev grundigt informeret uden de store overraskelser	202	67
Andet	15	5
I alt	303	100

Note: Dette spørgsmål er alene blevet stillet til dem, som har hjemtaget et eller flere børn i 2011-12 (jf. tabel 2.1).

Flere adoptanter, som har følt sig grundigt informeret, men alligevel overrasket ved hjemtagelsen, begrundet det med, at man ikke kan forberedes på alle tænkelige situationer. En adoptant skriver følgende:

"Man kan kun forberedes til en vis grænse. Resten kommer, når man bliver forældre, barnet og følelser kommer under huden og hverdagen melder sig." (Adoptant, 2011-12)

Andre adoptanter oplever, at de var dårligt informeret, og en enkelt uddyber det således:

"Jeg synes slet ikke, jeg var forberedt nok på, hvor hårdt mentalt det ville blive for mig som mor - og måske er det ikke muligt at forberede nok. Hvis jeg havde vist, hvor hårdt det ville blive - er jeg ikke sikker på, at vi havde gennemført." (Adoptant, 2011-12)

2.2 Godkendelsesrammen

Fremmedadoption forudsætter, at adoptanten godkendes inden adoptionen. Godkendelsen kan omfatte en almen eller en udvidet godkendelse.

En almen godkendelse omfatter godkendelse til adoption af et barn i alderen 0-36 måneder uden væsentlige kendte fysiske eller psykiske problemer.

En udvidet godkendelse omfatter godkendelse til adoption af et barn, der ikke er omfattet en almen godkendelse, og omfatter børn, der er ældre end 36 måneder, på grund af fysiske eller psykiske forhold er særligt ressourcekrævende eller når der søges om adoption af søskende/tvillinger.

2.2.1 Valg af almen eller udvidet godkendelse

Blandt adoptanterne og ansøgerne har flertallet en almen godkendelse. 68 procent af adoptanterne og 84 procent af dem på venteliste til at adoptere oplyser, at de henholdsvis har hjemtaget et barn eller står på venteliste til at adoptere et barn indenfor rammerne af en almen godkendelse. De resterende har en udvidet godkendelse, se tabel 2.2.

Tabel 2.2 Valg af godkendelsesramme for adoptionen

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Almen adoption	205	68	184	84
Udvidet adoption	98	32	35	16
I alt	303	100	219	100

Note: Signifikant flere blandt adoptanterne er godkendt til udvidet adoption ($p < 0,001$).

Der er en signifikant større andel af dem, der hjemtog et eller flere børn i 2011-12, som har en udvidet godkendelse end blandt dem, som står på venteliste. Ansøgerne kan dog stadig nå at søge om at udvide deres godkendelse. Flere ansøgere har oplyst, at de starter ud med en almen godkendelse, men samtidig er meget opmærksomme på muligheden for at udvide denne på et senere tidspunkt. En adoptant oplyser følgende:

"Vi overvejede at få udvidet godkendelsen til barn med fysiske handicaps, men valgte i stedet at stå på den formidlende organisations liste over "børn

med særlige behov", og så ansøge om en evt. udvidet godkendelse, hvis der blev behov for det. Det føltes for os svært og på en eller anden måde forkert at skulle sidde og sige ja og nej på forhånd til hvilke evt. fysiske handicaps og psykiske lidelser vi ville kunne "acceptere". (Adoptant, 2011-12)

Det fremgår af besvarelserne fra adoptanter med udvidet godkendelse, at mange har fået deres godkendelse udvidet i forbindelse med matchningen. Undersøgelsen viser, at 77 procent får udvidet deres oprindelige godkendelse ved matchningen således, at den omfatter det eller de børn, som de blev matchet med, se tabel 2.3.

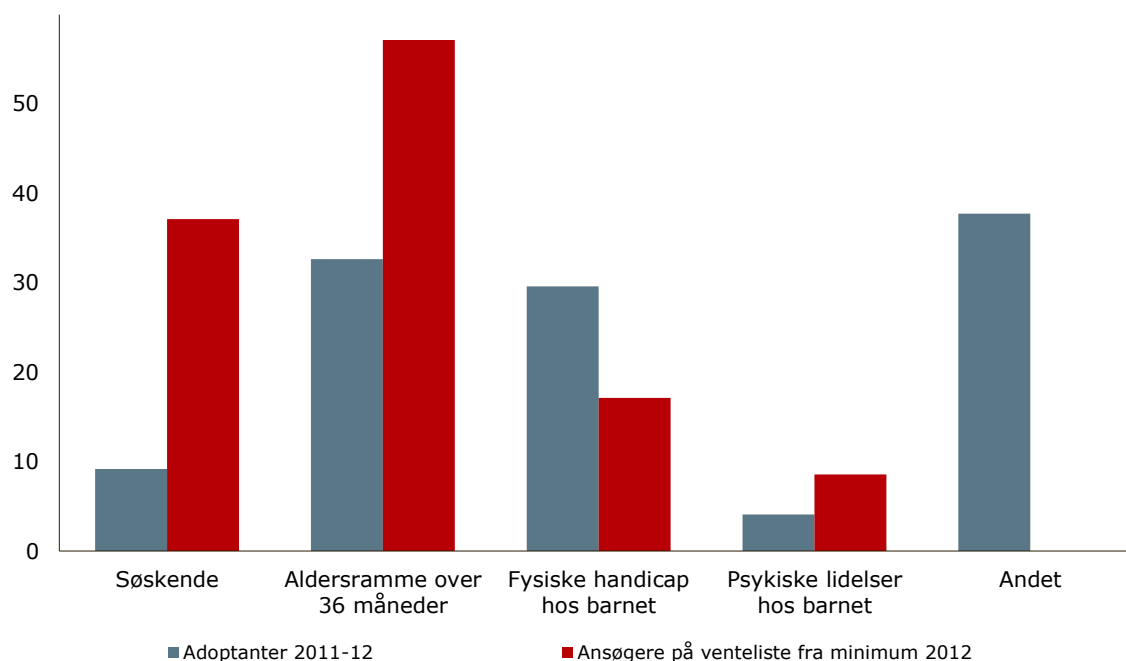
Tabel 2.3 Hvorvidt ansøgerne og adoptanterne har fået udvidet godkendelsesrammen ved matchningen

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	75	77	10	77
Nej	23	23	3	23
I alt	98	100	13	100

Note: Dette spørgsmål er alene blevet stillet til dem, som er godkendt til udvidet adoption og som har modtaget et matchningsforslag. Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at det er en lille gruppe ansøgere (13), hvorfor tallene er usikre og det ikke er muligt at teste, hvorvidt der er en signifikant forskel på de to gruppers besvarelser.

Som det ses i tabel 2.3 er der umiddelbart ikke er nogen forskel på de to grupper, men der er for få respondenter til, at dette kan siges med sikkerhed.

Den udvidede godkendelsesramme omfatter for mange aldersrammen. Undersøgelsen viser, at 33 procent af adoptanter og 57 procent af ansøgerne har en udvidet godkendelse, som omfatter børn over 36 måneder. Der er herudover en forholdsvis stor andel af ansøgerne (37 procent), som har fået en udvidet godkendelse, som omfatter søskende. Ganske få blandt både adoptanter og ansøgere har en udvidet godkendelsesramme, som omfatter psykiske lidelser, se figur 2.7.

Figur 2.7 Indholdet af den udvidede adoptionsgodkendelse (opgjort i procent)

Note: Respondenterne har kunnet afkrydse en eller flere af ovenstående emner dog har ansøgere på ventelisten ikke haft mulighed for at besvare "andet". Dette spørgsmål er alene blevet stillet til dem, som er godkendt til udvidet adoption, det vil sige henholdsvis 98 adoptanter og 35 ansøgere. Der er en signifikant større andel af ansøgerne, som har en udvidet godkendelsesramme, der omfatter søskende og ældre børn, hvorimod der ikke er nogen signifikant forskel på andelen af ansøgere og adoptanter, som har en godkendelsesramme, der omfatter fysiske handicaps. Hertil kommer, at der ikke er tilstrækkeligt mange besvarelser til at teste, hvorvidt der er en signifikant forskel imellem de to grupper i forhold til andelen, som har en godkendelsesramme, der omfatter psykiske lidelser.

Som det ses i figur 2.6 er der en signifikant større andel af ansøgerne, som har en udvidet godkendelsesramme, der omfatter henholdsvis søskende og ældre børn, hvorimod der ikke er nogen signifikant forskel på andelen af ansøgere og adoptanter, som har en godkendelsesramme, der omfatter fysiske handicaps.

En ansøger begrundet ønsket om søskende med, at deres alder ikke tillader dem at adoptere igen på et senere tidspunkt:

"Vi er 40 og 50 år - derfor kan vi ikke ansøge igen og derfor er vi både godkendt til et barn eller søskende." (Ansøger uden matchningsforslag)

2.2.2 Adoptanternes oplevelse af adoption med en udvidet godkendelse

Blandt dem, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12 inden for rammerne af en udvidet godkendelse, giver størstedelen (93 procent) udtryk for, at de i høj eller nogen grad har haft tilstrækkelige ressourcer til at håndtere en udvidet adoption, se tabel 2.4.

Table 2.4 I hvilken grad adoptanter i dag oplever at have haft tilstrækkelige ressourcer til at adoptere et barn uden for en almen godkendelse

	Antal	Procent
I høj grad	75	77
I nogen grad	16	16
I mindre grad	4	4
Slet ikke	2	2
I alt	97	100

Note: Spørgsmål er stillet til dem, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12 indenfor en udvidet godkendelse(jf. tabel 2.2). En enkel respondent har fravalgt at svare på spørgsmålet.

Flere adoptanter oplyser, at de ikke oplever, at der reelt var tale om en udvidet adoption. De har herefter i deres besvarelser oplyst, at de i høj grad har haft tilstrækkelige ressourcer. En adoptant beskriver det således:

"Vi mener, at den udvidede adoption var helt ubegrundet, og begrundet med fejlbehæftet oversættelse af de spanske originaldokumenter. Vores opfattelse blev bekræftet ved samtale med den colombianske psykolog i forbindelse med selve adoptionen/mødet i Colombia." (Adoptant, 2011-12)

En adoptant uddyber sin besvarelse af i mindre grad at have haft tilstrækkelige ressourcer med, at det særligt er de psykiske mén forbundet med at blive adopteret, når man er fyldt tre, der kan være svære at håndtere som adoptivforældre:

"Det fysiske handicap er ikke det store problem, men hans alder ved hjemtagelse og alle de mange omsorgssvigt, som han har oplevet i sine første 3 år, har påvirket hans sociale færdigheder i høj grad" (Adoptant, 2011-12)

En anden adoptant vurderer, at PAS rådgivningen har bidraget til, at de i høj grad har haft tilstrækkeligt med ressourcer:

"Vi føler, at vi er kommet igennem det værste. Det første 1-1½ år var meget drøjt, og vi følte os ikke særlig godt "klædt på" til at modtage et sent adopteret barn. De adoptionsforberedende kurser, vi deltog i, kom kun meget sporadisk ind på at adoptere et ældre barn. Vi kunne fx godt have brugt mere information om tilknytning af større børn. Heldigvis blev PAS-ordningen indført på ny. Det blev vores redning! Vi har fået meget god rådgivning herigennem." (Adoptant, 2011-12)

Blandt adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, har flertallet (85 procent) i dag ikke betænkeligheder ved, at de har gennemført en udvidet adoption, se *tabel 2.5*.

Tabel 2.5 I hvilken grad adoptanter i dag har betænkeligheder ved at have gennemført en adoption, der krævede udvidet godkendelse

	Antal	Procent
I høj grad	3	3
I nogen grad	4	4
I mindre grad	8	8
Slet ikke	83	85
I alt	98	100

Note: Dette spørgsmål er alene blevet stillet til dem, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12 indenfor en udvidet godkendelse (jf. tabel 2.2).

Et par adoptanter uddyber deres oplevelse af i mindre grad at have betænkeligheder ved at gennemføre en udvidet adoption med, at det har krævet ekstra ressourcer hos dem, at deres adoptivbarn har psykiske mén. En adoptant beskriver det således:

”Det var langt hårdere end vi havde regnet med. Man bliver virkelig udfordret af barnet, og barnets reaktioner kan være meget voldsomme (slå, bide, sparke, nikke skaller mv.). Vi var nok meget naive og havde måske den indstilling i starten, at barnet burde være taknemligt over at være blevet adopteret og sikret en tryk opvækst.” (Adoptant, 2011-12)

2.2.3 Årsager til ønske om adoption inden for almen godkendelse

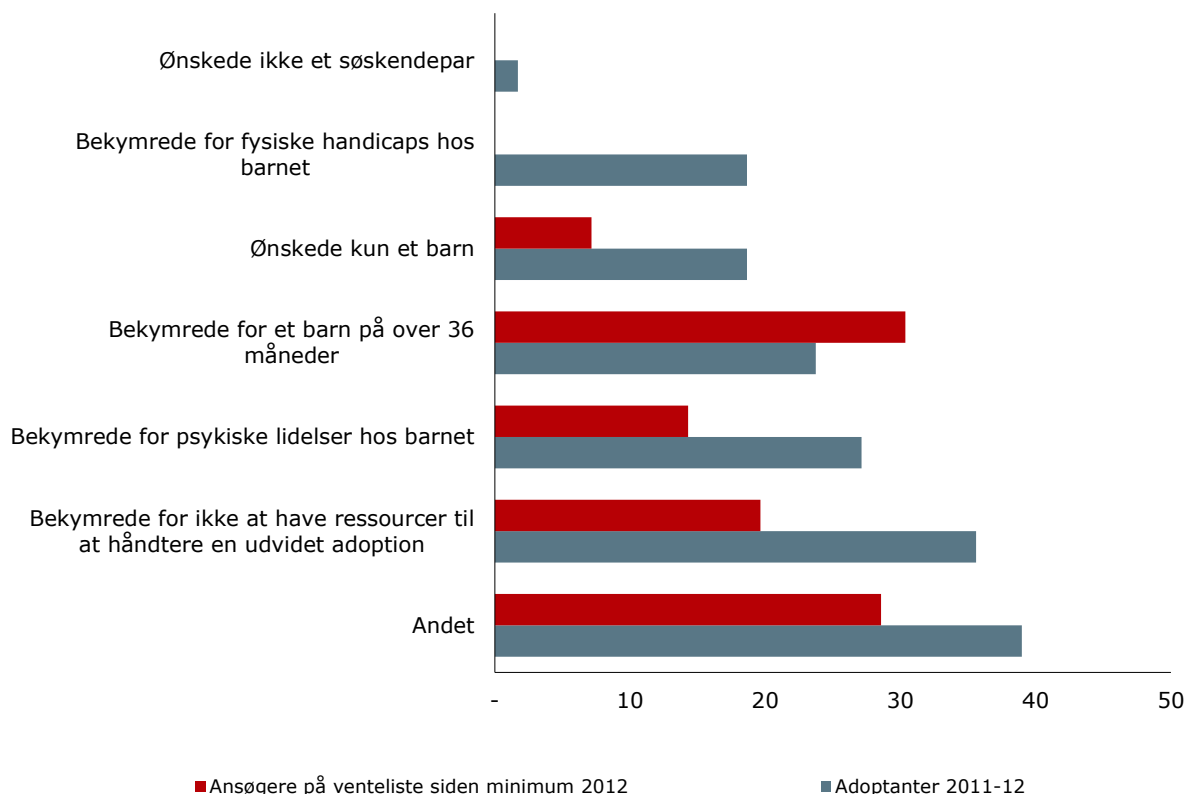
Over en fjerdedel af både adoptanter og ansøgere, der henholdsvis hjemtog eller venter på at hjemtage et barn indenfor en almen godkendelse, har overvejet at søge om en udvidet godkendelse, se *tabel 2.6*.

Tabel 2.6 Hvorvidt adoptanter og ansøgere har overvejet at blive godkendt til et barn, der krævede en udvidet adoption

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	59	29	56	30
Nej	146	71	128	70
I alt	205	100	184	100

Note: Spørgsmålet er stillet til dem, som har en almen godkendelse (jf. tabel 2.2). Der er ikke signifikant forskel på de to gruppers besvarelser ($p > 0,05$).

Årsagen til, at flere adoptanter eller ansøgere fastholder valget af adoption indenfor rammerne af en almen godkendelse, er en bekymring forbundet med enten egne ressourcer til at håndtere en udvidet adoption, barnets psykiske problemer eller, at barnet er ældre end 36 måneder, se figur 2.8.

Figur 2.8 Grunde til at fastholde en almen godkendelse (opgjort i procent)

Note: Spørgsmål er blevet stillet til dem, som har en almen godkendelse, det vil sige 205 adoptanter og 184 ansøgere. Ansøgerne har haft muligt for at sætte ét kryds, hvor det for adoptanterne har været muligt at sætte flere kryds.

Flere adoptanter og ansøgere uddyber deres valg af almen godkendelse med, at de afventer matchningen i forhold til hvorvidt og hvilken form for udvidet godkendelse, de vil søge om (se afsnit 2.2.1). Andre adoptanter og ansøgere begrundet deres valg af almen godkendelse med deres arbejdssituation, børn eller manglende forældreerfaring:

"Der var mange diskussioner frem og tilbage. Men med almen godkendelse var vi mere sikre på, at vi kunne blive i de jobs, vi havde." (Adoptant, 2011-12)

"De børn, der var på "specialneeds" listen, mens vi var på venteliste, var mere syge end vi følte, vi kunne håndtere som familie uden, at det ville gå ud over vores to ældre, biologiske børn." (Adoptant, 2011-12)

"Vi har et adoptivbarn i forvejen, som har et stort behov for omsorg m.m., og vi var bekymrede for, at en udvidet adoption kunne medføre en situation,

som gik for meget ud over vores datter og også det nye barn” (Ansøger uden matchningsforslag)

”Hovedårsagen var, at vi ikke havde erfaring med at være forældre og derfor syntes, det var svært at vurdere, hvad vi realistisk set kunne magte. Derfor blev vi enige om, at det var bedre at blive ved den almene adoption frem for at risikere at ”tage munden for fuld”.” (Adoptant, 2011-12)

En af de interviewede adoptanter beskriver, at hun blev frarådet at adoptere indenfor en udvidet godkendelsesramme. Hun kan i dag godt se, at det er mere omfattende end hun tænkte den gang:

”Jeg havde overvejet noget ”special needs”. Det var de meget afvisende overfor i godkendelsen. Det blev ligesom bare fejet af bordet. Jeg har senere fundet ud af, at det er meget mere vanskeligt og omfattende, end jeg havde troet. Så der var jeg måske også lidt naiv.” (Fra interview med eneadoptant)

3 Oplevelse af og støttebehov i ventetiden

I dette kapitel belyses ansøgeres og adoptanternes oplevelse af ventetiden og deres brug af og behov for professionel rådgivning og støtte.

Kapitlet er baseret på besvarelser fra henholdsvis adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 2011-12, samt ansøgere, som har stået på venteliste til at adoptere minimum siden 2012⁷. Ansøgerne er desuden blevet opdelt i to grupper i forhold til, om de er blevet matchet med et barn. I det følgende sammenlignes de tre gruppers oplevelse af processen ud fra en formodning om, at oplevelsen kan afhænge af, om man stadig venter på at adoptere, om man er blevet matchet med et barn eller om man har hjemtaget et barn og derved helt eller delvist har overstået ventetiden. Det er en relativt lille gruppe af ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag, der har besvaret spørgeskemaet. Der skal derfor tages forbehold herfor ved tolkningen af deres besvarelser.

Kapitlet handler om følgende:

- Oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning:
 - Sværhedsgraden og hvad der gjorde den svær
 - Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden
 - Oplevelsen af rådgivning og støtte i ventetiden

- Oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse:
 - Sværhedsgraden og hvad der gjorde den svær
 - Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden
 - Oplevelsen af rådgivning og støtte i ventetiden

⁷ I denne undersøgelse indgår desuden adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i henholdsvis 1979-80 eller 1994-95, men de har ikke fået spørgsmål til ventetiden og indgår ikke i dette afsnit, da det ligger langt tilbage.

Sammenfatning på kapitlets resultater

I forhold til oplevelsen af ventetiden viser undersøgelsen, at:

- Mange adoptanter og ansøgere oplever ventetiden som svær eller meget svær. Der er en større andel af ansøgerne, der oplever ventetiden mellem godkendelse og matchning som svær eller meget svær, end blandt adoptanter. Der er derimod ingen forskel på ansøgernes og adoptanternes oplevelse af ventetiden efter matchning.
- Det, som mange adoptanter og ansøgere oplever som særligt svært ved ventetiden mellem godkendelse og matchning, er egne tanker og frustrationer, længslen efter barnet, at ventetiden var længere end forventet og angsten for, at adoption ikke bliver til noget. Hvor det mellem matchning og hjemtagelse særligt er længslen efter barnet og ængstelse for barnets situation, der kan gøre ventetiden svær.
- Flere blandt dem, der venter flere år før matchning eller mere end fem måneder efter matchning, oplever ventetiden som svær sammenlignet med dem, der venter i kortere tid.

I forhold til brugen af professionel rådgivning i ventetiden viser undersøgelsen, at:

- Få har søgt professionel rådgivning i ventetiden. Dette gælder for henholdsvis 8 procent af adoptanterne og 16 procent af ansøgerne med eller uden matchningsforslag i tiden mellem godkendelse og matchning. Hvor det i tiden mellem matchning og hjemtagelse gælder for 15 procent af adoptanterne og 22 procent⁸ af ansøgerne med matchningsforslag.
- Flere blandt dem, der oplever ventetiden efter matchning som svær, har gjort brug af fagprofessionel rådgivning i ventetiden mellem matchning og hjemtagelsen sammenlignet med dem, der ikke har denne oplevelse. Der er ikke denne sammenhæng i forhold til ventetiden mellem godkendelse og matchning.
- Blandt dem, som søgte fagprofessionel hjælp i tiden mellem godkendelse og matchning, søgte de fleste psykologfaglig rådgivning og hjælp hos den formidlende organisation. I tiden mellem matchning og hjemtagelse søgte mange hjælp hos den formidlende organisation og PAS-rådgiverne.
- Blandt de adoptanter og ansøgere, som har opsøgt fagprofessionel hjælp i ventetiden, oplever omtrent lige mange, at de henholdsvis har fået hjælp og ikke har fået hjælp til at håndtere ventetiden. I ventetiden inden matchning oplever henholdsvis 46 procent af adoptanterne og 48 procent af ansøgerne uden matchningsforslag, at de i mindre grad eller slet ikke har fået tilstrækkelig hjælp i

⁸ Denne procent er dog alene baseret på 5 besvarelser fra ansøgere med matchningsforslag.

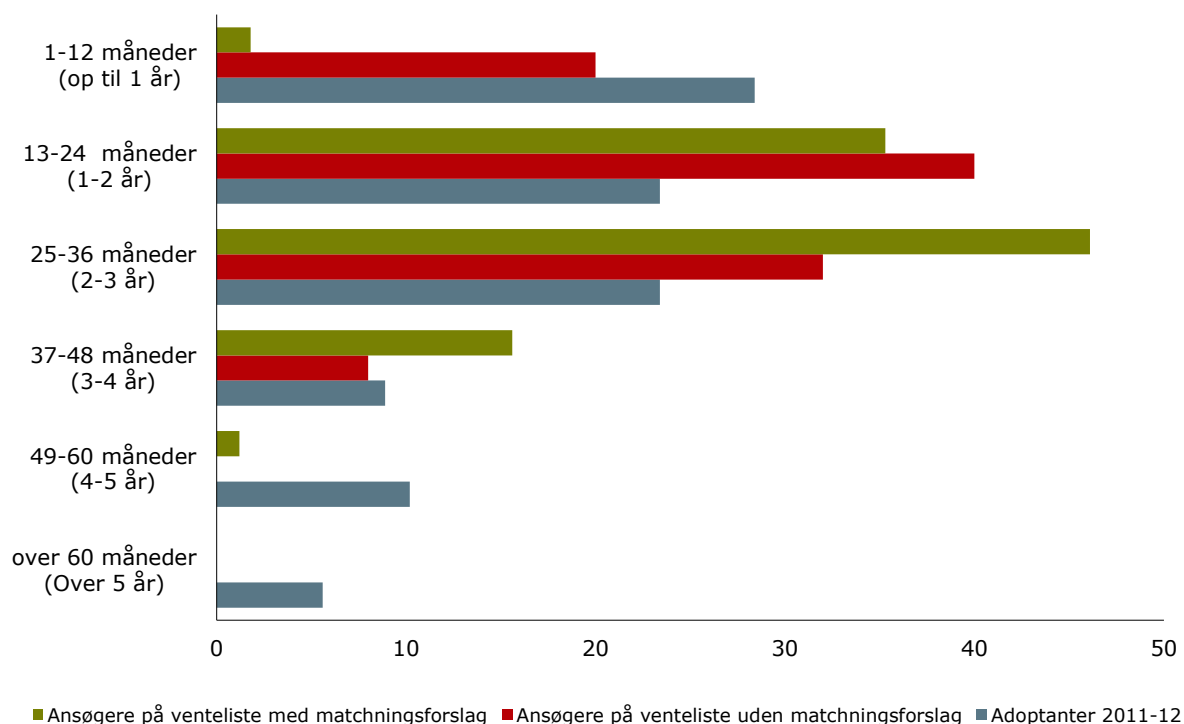
ventetiden. I ventetiden efter matchning gælder dette for 40 procent af adoptanterne.

- Flere oplever, at der mangler relevant rådgivning i ventetiden. Dette gælder for 36 procent af adoptanterne og 44 procent af ansøgerne uden matchningsforslag i tiden før matchning og 21 procent af adoptanterne efter matchning.
- Flere blandt dem, der oplever ventetiden før og efter matchning som svær, har en oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden.
- Flere blandt dem, der venter mere end tre måneder efter matchning, har en oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden.

3.1 Ventetiden før matchning

Når ansøgeren har modtaget sin godkendelse, skal ansøgeren vente på, at blive matchet med et konkret barn.

Blandt dem, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12 har 28 procent ventet i maksimum et år, 23 procent ventet mellem et til to år, 32 procent i mellem to og fire år og 16 procent har ventet i mere end fire år. Blandt dem, som har stået på venteliste siden minimum 2012, har størstedelen i april 2014 ventet mellem et og tre år, se figur 3.1.

Figur 3.1 Ventetiden fra godkendelse til matchning (opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 167 ansøgere på venteliste *uden* matchningsforslag, 25 ansøgere på venteliste *med* matchningsforslag, og 303 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12. Det skal bemærkes, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra. Tallene er behæftet med en vis usikkerhed.

3.1.1 Oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning

Flertallet blandt både adoptanter og ansøgere henholdsvis med og uden et matchningsforslag oplever, at ventetiden er svær eller meget svær (henholdsvis 73, 80 og 87 procent). Der er en signifikant større andel af ansøgerne, der oplever ventetiden som svær eller meget svær, end blandt adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, se *tabel 3.1*.

Tabel 3.1 Oplevelse af ventetiden fra godkendelse og inden matchningen

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag		Ansøgere, som ikke har modtaget et matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget svær	71	23	5	20	57	34
Svær	152	50	15	60	88	53
Let	68	22	4	16	21	13
Meget let	12	4	1	4	1	1
I alt	303	100	25	100	167	100

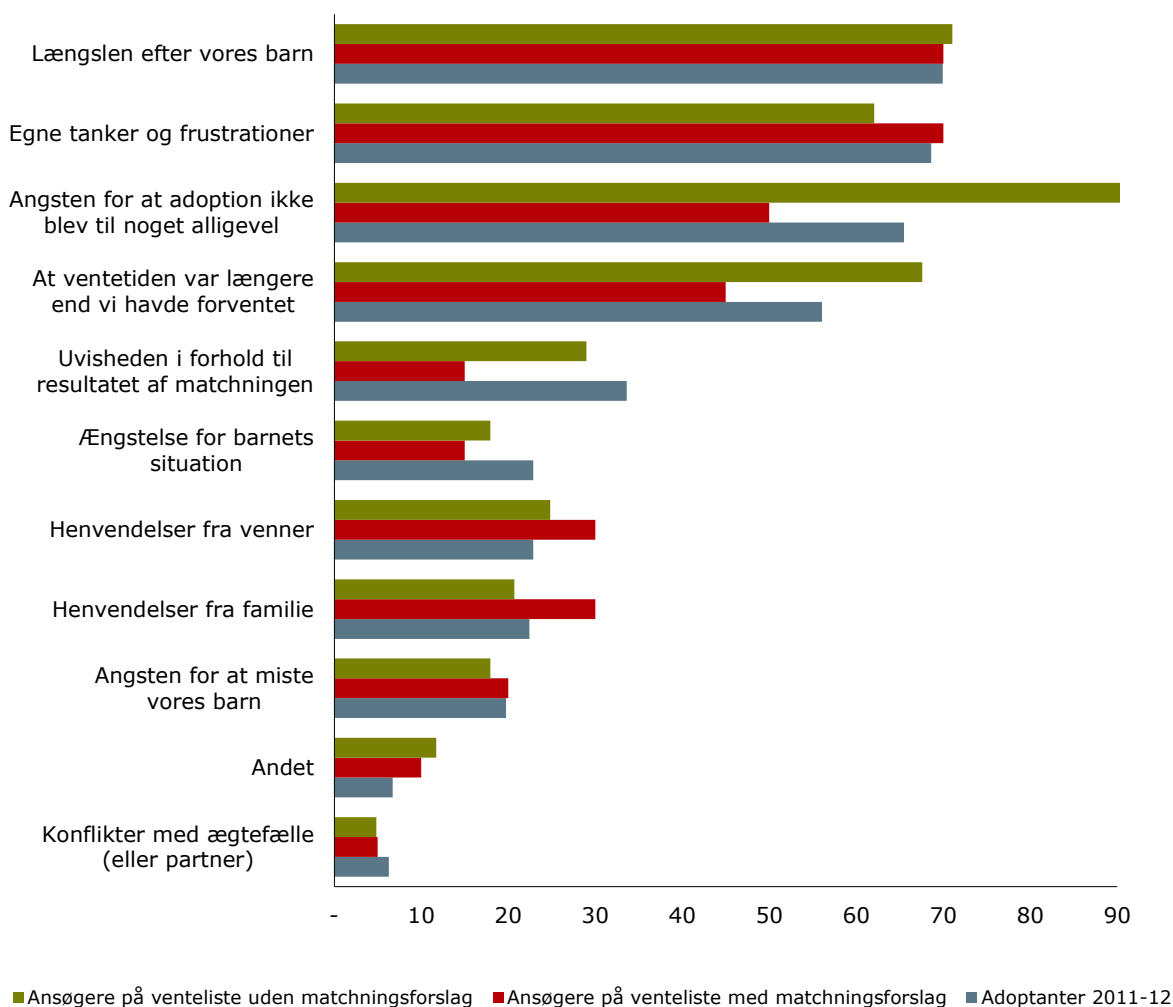
Note: Det skal bemærkes, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra. Tallene er derfor behæftet med en vis usikkerhed. Grundet for få respondenter er det ikke muligt uden forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel på de tre grupper. Lægges svarkategoriene meget svær og svær sammen og let og meget let sammen, er der signifikant forskel på de tre gruppers besvarelser ($P < 0,05$).

En adoptant beskriver den svære ventetid således:

"Det er utroligt krævende og følelsesmæssigt belastende at stå på ventelisten. Man har mange følelser, tanker og frustrationer over at være i en situation, hvor man ikke kan præge processen. Man kan bare vente. Men der er også opture, når man pludselig rykker tre pladser op på ventelisten. Så der er op- og nedture." (Adoptant, 2011-12)

Mange adoptanter og ansøgere oplever, at ventetiden er svær på grund af egne tanker og frustrationer; længslen efter barnet; at ventetiden er længere end forventet og angsten for, at adoption ikke bliver til noget. Særligt ansøgerne, som ikke har modtaget et matchningsforslag, oplever, at angsten for, at adoptionen ikke bliver til noget, gør ventetiden svær. Men også henvendelser fra familie og venner; ængstelse for barnets situation og uvisheden omkring resultatet af matchningen opleves af mange som svær. Det er derimod ganske få, der angiver konflikter med partner, som noget, der gør ventetiden svær, se figur 3.2.

Figur 3.2 Det særligt svære i ventetiden fra godkendelse og inden matchningen (opgjort i procent)

Note: Respondenterne har kunnet afkrydse en eller flere af ovenstående emner. Spørgsmålet er blevet stillet til dem, der har angivet ventetiden som svær eller meget svær (223 adoptanter, 15 ansøgere med matchningsforslag og 145 ansøgere uden matchningsforslag). Det bemærkes, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra. Tallene er derfor behæftet med en vis usikkerhed. Der er en signifikant større andel af ansøgerne uden matchningsforslag, der oplever, at angsten for, at adoptionen ikke bliver til noget, gør ventetiden svær, sammenlignet med adoptanter og ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag ($p < 0,05$). Ligeledes er der signifikant forskel på de tre gruppers oplevelse af, at det at ventetiden er længere end forventet, gør ventetiden svær. Ved de resterende svarmuligheder er der ikke signifikant forskel på de tre grupper.

Adoptanterne og ansøgerne har i deres besvarelser uddybet hvilke forhold, der særligt har medført, at ventetiden er svær. Det drejer sig om manglende opdateringer fra - og usikkerhed forbundet med de formidlende organisationer og de formidlende lande; at livet sættes på standby i ventetiden, og at det er hårdt at vedblive med at leve op til godkendelseskravene. I det følgende er dele af disse uddybende bemærkninger gengivet.

Mange adoptanter og ansøgere til international adoption oplyser, at udebleven opdatering forbundet med de landespecifikke ventelister gør ventetiden svær. Den manglende opdatering øger usikkerheden forbundet med hvornår og om adoptionen bliver til noget. En adoptant beskriver det således:

"Den formidlende organisation var ikke særlig informativ og det tror vi faktisk var det værste. Vi kunne have haft stor gavn af den formidlende organisations viden om adoption og det ville have været af stor glæde, hvis de udfyldte ventetiden med deling af erfaringer og viden på adoptionsområdet. Vi mener, det er yderst beklageligt, at den formidlende organisation ikke er mere informativ og ikke behandler de ventende par bedre. Mange adoptanter er i krise, når de venter. Der burde passes bedre på adoptanterne, så de brugte de ventende år godt og var bedre forberedte, når de blev forældre" (Adoptant, 2011-12)

Undersøgelsen viser imidlertid også eksempler på det modsatte. En adoptant oplyser følgende:

"Vi ringede mindst én gang om måneden til vores sagsbehandler - om hvordan det gik med vores sag. Hun var sød til at informere om det hun kunne og måtte. Det var en stor hjælp." (Adoptant, 2011-12)

En ansøger til national adoption oplyser, at det er svært, at der i forbindelse med nationale adoptioner ikke findes ventelister, som man kan følge med i:

"Vi føler os generelt meget underinformeret som potentielle adoptanter i det danske i system. Vi har ingen kontaktperson, modtager ingen generel information. Vi aner i det store hele intet om, hvad der foregår. Ingen kan desuden sige særlig meget om hvilke kriterier, der gør sig gældende for anvisning af børn. Vi har intet krav på at vide, om vi nogensinde har været i spil til en adoption, eller om vi for den sags skyld nogensinde kommer det. Det hårde er ikke kun ventetiden, men at finde et fornuftigt forventningsleje et sted mellem 'aldrig' og 'indenfor 24 timer'." (Ansøger uden matchningsforslag)

Andre ansøgere og adoptanter har oplyst, at det er svært at stå standby i ventetiden. En ansøger beskriver følgende:

"Vores ferieplanlægning er virkelig besværliggjort. Vi spørger os selv hele tiden, om vi kan holde sommerferie i år. Er det i dette ferieår vi får barn eller bliver det i næste - eller næste igen? Det er praktisk talt umuligt at planlægge og den manglende kontrol over, hvornår matchingen vil forekomme er svær at håndtere. Her spiller økonomi ind, da vi skal gemme

ferie til rejsen efter vores barn - ellers skal vi have råd til at købe os fri fra job.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Nogle ansøgere har oplyst, at medieomtale og usikkerhed forbundet med henholdsvis de formidlende lande og de formidlende organisationer bidrager til at gøre ventetiden svær. To ansøgere oplyser i den forbindelse:

”En stor faktor mht. det svære forbundet med ventetiden er den usikkerhed, som kommer af problemer hos de formidlende organisationer, sager i pressen mv. Det er i mindre grad 'sværhed' som følge af en lang ventetid.” (Ansøger med matchningsforslag)

”Når ventelisten for det valgte land lukker, og man kommer bagerst i køen ved et nyt land, så er man nervøs hver dag og frygter, at det nyvalgte land pludselig lukker, og man så skal bagi igen.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Flere adoptanter og ansøgere påpeger, at det er anstrengende at opretholde de forhold, som godkendelsen i 1. fase er baseret på. Det gør sig særligt gældende, når ventetiden mellem godkendelse og hjemtagelse er lang. To ansøgere skriver følgende:

”Angsten for at blive syg og dermed risikere at miste sin godkendelse på grund af de i nogle tilfælde strenge krav til ansøgernes helbred og sygdomsfrie år efter for eksempel alvorlig sygdom, har været/er en enorm stressfaktor i vores ventetid. Ligeledes kunne det være rart med klarere definerede rammer for for eksempel længere tids sygemelding fra job på grund af for eksempel psykisk dårligt arbejdsmiljø. Altså, en faktor, som ikke har betydning for ens forældre, idet problematikken kun eksisterer i arbejdssammenhænge.” (Ansøger uden matchningsforslag)

”Indberetningspligten gør, at vi er meget opmærksomme på vore økonomiske foretagender og prioriteringer samt bekymret for, hvad der mon vil ske med vores adoptionssag i tilfælde af, at en af os bliver syg. Det er med os hele tiden. Og det bliver hårdt i længden, når det strækker sig over så mange år.” (Ansøger uden matchningsforslag)

En af de interviewede adoptanter kommer også ind på, hvorledes det er anstrengende at opretholde de forhold, som godkendelsen hviler på:

”Man burde tage stilling til, om det virkelig skal være sådan, at fordi du får stress under ventetiden, så falder godkendelsen bare væk. Det system, der er nu, gør, at nogen ikke får hjælp, og det synes jeg er lidt betænkeligt også overfor børnene. Fordi så kommer der en mor, der rejser ud og henter et barn, og som i virkeligheden er syg af stress. Men det er aldrig blevet

opdaget, fordi hun ikke har turdet sige det til nogen. Og det gør ikke modtagelsen af barnet bedre.” (Fra interview med enlig adoptant)

Nogle ansøgere oplyser, at den økonomiske uvished forbundet med stigende og/eller ekstra gebyrer er vanskelig at håndtere. En ansøger skriver:

”Det er også følelsesmæssigt belastende at skulle spare op og op og at der kan komme ekstra gebyrer, jeg betaler og betaler. Jeg kan kun håbe, at min drøm om et barn bliver indfriet. Hvis man nægter at betale, bliver man slettet fra listen. I en hvilken som helst anden sammenhæng ville det være urimeligt og jeg ville nægte at betale. Men jeg er en lus mellem to negle, et følelsesmæssigt gidsel, der bare må betale og bide vreden og skuffelsen over den dårlige behandling i mig. For det er jo vigtigt at opretholde et konstruktivt samarbejde, for den formidlende organisation skal jo hjælpe mig på vejen til at få mit ønskebarn.” (Ansøger uden matchningsforslag)

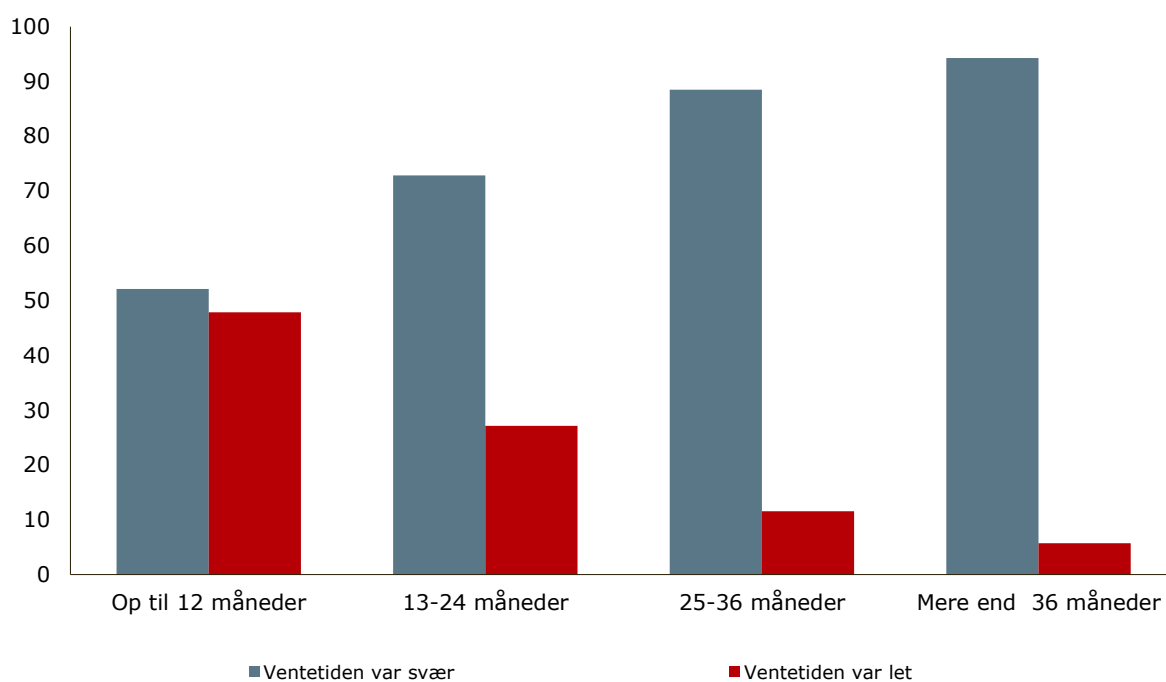
Flere adoptanter oplyser, at ventetiden er nemmere, når det drejer sig om barn nummer to:

”Vi har allerede været heldige at få lov til at adoptere en (her var ventetiden svær). Vi har det således, at hvis det lykkes igen, så er det skønt, men lykkedes det ikke, så har vi allerede en vidunderlig dreng.” (Ansøger uden matchningsforslag)

”Ventetiden var lang, men vores tid var anderledes fyldt ud, da vi havde et barn i forvejen at bruge vores tid på/med.” (Adoptant, 2011-12)

Undersøgelsen viser, at der er signifikant sammenhæng mellem, hvor længe adoptanterne og ansøgerne venter og deres oplevelse af ventetiden, se figur 3.3.

Figur 3.3 Sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra alle tre grupper også de ansøgere, som endnu ikke har modtaget et matchningsforslag og som derfor stadig venter. Der er signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål ($P < 0,05$).

3.1.2 Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden mellem godkendelse og matchning

Det er som nævnt ikke ualmindeligt, at ansøgere oplever ventetiden efter godkendelse og inden matchning som svær. De kan i den forbindelse vælge at søge rådgivning.

Undersøgelsen viser, at otte procent af adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, og 16 procent af ansøgerne har søgt fagprofessionel hjælp i perioden efter godkendelsen og inden matchningen, se *tabel 3.2*.

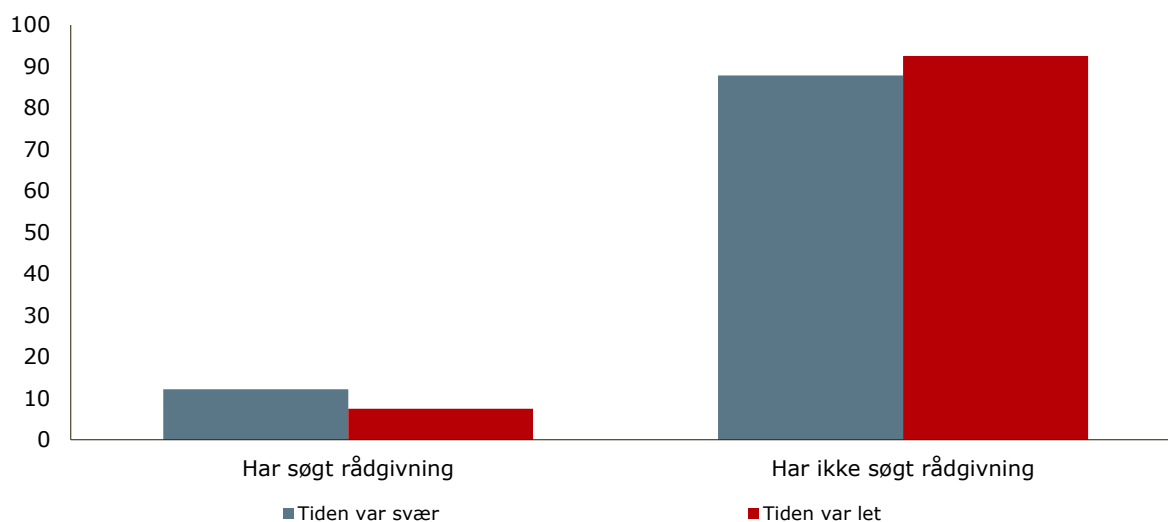
Tabel 3.2 Hvorvidt ansøgere og adoptanter har søgt fagprofessionel rådgivning i ventetiden fra godkendelse og inden matchning (opgjort i procent).

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag		Ansøgere, som ikke har modtaget et matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	24	8	4	16	27	16
Nej	278	92	20	80	139	83
Ved ikke	1	0	1	4	1	1
I alt	303	100	167	100	25	100

Note: Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra, hvorfor tallene er behæftet med usikkerhed. Yderligere er det grundet få respondenter ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel på de tre grupper.

Undersøgelsen viser, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem adoptanterne og ansøgenes oplevelse af ventetiden, og hvorvidt de har søgt fagprofessionel rådgivning i denne del af ventetiden, se figur 3.4.

Figur 3.4 Sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning og brugen af fagprofessionel rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: Der er ikke nogen signifikant sammenhæng mellem adoptanter og ansøgenes oplevelse af ventetiden mellem godkendelse og matchning og hvorvidt de har søgt fagprofessionel rådgivning ($p > 0,05$).

Ansøgerne kan søge rådgivning forskellige steder - fra almen psykologisk rådgivning til forskellige former for vejledning, støtte og rådgivning henvendt særligt til personer, som ansøger om at adoptere. Blandt dem, som søger fagprofessionel hjælp, søger de fleste psykologfaglig rådgivning og hjælp hos den formidlende organisation. Det er få, der søger rådgivning hos Adoptionsnævnets sekretariat, se *tabel 3.3*.

Tabel 3.3 Hvor har ansøgere og adoptanter søgt rådgivning

	Adoptanter 2011-12		De matchede på venteliste minimum fra 2012		De umatched på venteliste minimum fra 2012	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Den formidlende organisation	10	42	0	0	13	48
Adoptionsnævnets sekretariat	1	4	0	0	5	19
PAS-rådgivere	8	33	1	25	2	7
Psykologfaglig rådgivning	12	50	1	25	15	56
Andre	3	13	2	50	8	30
I alt	24	100	4	100	27	100

Note: Respondenterne har kunnet afkrydse en eller flere af ovenstående rådgivningsmuligheder. Spørgsmålet er blevet stillet til dem, der har angivet, at de har søgt hjælp. Det bemærkes, at det er få respondenter, som har besvaret dette spørgsmål. Tallene kan derfor være behæftet med en vis usikkerhed. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt uden væsentlig forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel på de tre grupper.

Flere uddyber deres brug af den formidlende organisation med, at de har kontaktet organisationen i forhold til praktiske forespørgsler. I forhold til PAS-rådgivningen, som er et tilbud rettet mod dem, som har adopteret, er det muligt at kontakte rådgivningen på eget initiativ og mod egenbetaling gøre brug af de rådgivere, som står på listerne over godkendte PAS-rådgivere. Nogle beskriver, at de ville ønske, at de havde gjort brug af en PAS-rådgiver:

"Jeg tror ikke, vi vidste, man kunne søge PAS, for så havde jeg helt sikkert gjort det. Det var MEGET hårdt at vente. Da de mange forskellige faser og ventetider i alt blev 6 år." (Adoptant, 2011-12)

Adoptanter og ansøgere oplyser herudover, at de har søgt hjælp hos Adoption & Samfund, grupper af eneadoptanter, Ankestyrelsens Familieretsafdeling og endelig nævner én også samtale med Statsforvaltningen omkring muligheden for at blive flyttet til ventelisten til national adoption.

3.1.3 Oplevelse af rådgivning og støtte i ventetiden mellem godkendelse og matchning

Blandt adoptanter og ansøgere, som søger professionel rådgivning og støtte i ventetiden før matchning, er der ikke signifikant forskel på ansøgernes og adoptanternes oplevelse af den modtagne rådgivning og støtte. Under halvdelen oplever, at de slet ikke eller i mindre grad får hjælp til at håndtere ventetiden fra godkendelse og inden matchning, se *tabel 3.4*.

Tabel 3.4 Oplevelse af samlet set at have fået hjælp til at håndtere ventetiden fra godkendelse og inden matchning

	Adoptanter 2011-12		Adoptanter med matchningsforslag		Adoptanter uden matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
I høj grad	1	4	0	0	0	0
I nogen grad	9	38	2	50	11	41
I mindre grad	4	17	0	0	3	11
Slet ikke	7	29	1	25	10	37
Ikke relevant da vi ikke havde behov for hjælp	3	13	1	25	3	11
I alt	24	100	4	100	27	100

Note: Det bemærkes, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra. Tallene er derfor behæftet med en vis usikkerhed. Grundet for få respondenter er det ikke muligt uden forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel på de tre grupper. Lægges henholdsvis svarkategorierne "I høj grad" og "I nogen grad" samt "I mindre grad" og "slet ikke" sammen og sammenholdes adoptanternes besvarelse med ansøgernes med og uden matchning, er der ingen signifikant forskel på ansøgere og adoptanternes besvarelser ($p > 0,05$).

Adoptanterne og ansøgerne er desuden blevet spurgt til, hvorvidt de oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden mellem godkendelse og matchning. 36 procent af adoptanterne og henholdsvis 32 og 44 procent af ansøgerne oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden fra godkendelse og inden matchning, se *tabel 3.5*. Der er i forhold til dette spørgsmål ikke signifikant forskel på adoptanternes og ansøgernes besvarelser.

Table 3.5 Oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden fra godkendelse og inden matchning

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag		Ansøgere, som ikke har modtaget et matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, der mangler relevant rådgivning	108	36	8	32	73	44
Nej, der mangler ikke relevant rådgivning	21	7	5	20	11	7
Ved ikke	82	27	3	12	48	29
Ikke relevant da vi ikke har haft behov for rådgivning	92	30	9	36	35	21
I alt	303	100	25	100	167	100

Note: Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at det er en lille gruppe ansøgere, der har modtaget matchningsforslag, som vi har besvarelser fra, hvorfor tallene er behæftet med usikkerhed. Sammenligner man de tre gruppers besvarelser på alene "Ja" og "Nej", er der ikke nogen signifikant forskel ($p > 0,05$).

Ansøgerne og adoptanter har angivet forskellige begrundelser for, hvorfor de henholdsvis ikke oplever at have fået hjælp til at håndtere ventetiden og/eller oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden fra godkendelse og inden matchning. En ansøger skriver følgende:

"Vi opsøgte ikke selv nogen form for rådgivning, men hvis der havde været nogle relevante tilbud, så havde vi måske gjort det - i hvert fald første gang. Man kan sagtens forestille sig, at ventetiden kan slide hårdt på et forhold, fordi de involverede parter tackler ventetiden meget forskelligt - og derfor kan det være relevant med professionel hjælp." (Ansøger uden matchningsforslag)

Som tidligere nævnt har flere adoptanter og ansøgere oplevet, at de mangler oplysninger om status på ventelisterne. I forlængelse heraf bemærker flere, at de mangler information og rådgivning fra de formidlende organisationer om ventetiden og muligheden for at skifte landeliste. En adoptant skriver:

"Det er en meget svær følelsesmæssig situation at stå i, og det vil være ønskeligt, om de formidlende organisationer kunne tilbyde noget mere viden undervejs." (Adoptant, 2011-12)

Flere efterspørger hjælp til at håndtere ventetiden. En ansøger beskriver det på følgende måde:

"I hele godkendelsesprocessen føler man, at man bevæger sig mod et mål, og at man selv har indflydelse på processen. Så snart man modtager brevet med godkendelsen, opstår der et tomrum, og det bliver større, jo længere tid, der går. Til tider kan man blive helt i tvivl, om det nu også er rigtigt, at man skal adoptere. Vi har på intet tidspunkt hørt om eller fået værktøjer til at håndtere følelser og tanker i forbindelse med ventetiden" (Ansøger uden matchningsforslag)

Nogle efterspørger en hotline eller andre muligheder for at søge sparring hos tidligere adoptanter. En adoptant oplyser:

"Det kunne være rart med en telefonlinje, hvor man kunne ringe og tale med en, som har prøvet det, vi står i. Man kan godt føle sig alene i dette, da vi ikke kender nogen, som skal adoptere eller har adopteret." (Ansøger uden matchningsforslag)

Andre vil gerne have fagprofessionel rådgivning. To adoptanter og en ansøger skriver:

"Har forsøgt at tale med egen læge, men det er svært, når han ikke har erfaring inden for adoptionsområdet. En fagperson, fx psykolog, med adoptionskendskab ville være god at tale med og vende nogle af de tanker, vi går med i ventetiden." (Ansøger uden matchningsforslag)

"Der kan være brug for et opfølgende kursus eller en samtale (og gerne med en adoptionspsykolog), hvis man har stået længe på ventelisten. Også for at bearbejde de mange tanker og følelser, man har, mens man står på ventelisten. Når man, som jeg, stod på listen i 4-5 år, så har man ind i mellem brug for at vende tingene med en professional. Især kort før hjemtagelsen." (Adoptant, 2011-12)

"Fordi der er op og nedture forbundet med at stå på ventelisten og det kræver nogle særdeles gode kommunikative evner og stor forståelse og empati i parforholdet at kunne støtte og forstå hinanden og således hjælpe hinanden igennem den ofte lange proces, det er at stå på venteliste. Det kræver stor styrke at fokusere på de gode ting, når nu man føler, at man er så klar til at modtage barnet, og man har så mange drømme og forventninger til barnet, og hvordan det vil blive at være forældre. Og nogle gange er det svært at fokusere på andet, end hvor meget federe alting ville være, hvis man var forældre. Et rådgivningstilbud kunne sikkert give noget støtte og hjælp til at lette disse frustrationer, og ved hjælp af nogle enkelte

teknikker kunne man lære nogle mentale øvelser til at stå denne proces igennem.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Flere påpeger, at de savner kurser i ventetiden i lighed med dem, som udbydes i 2. fase af godkendelsesprocessen. Det vil give mulighed for at få genopfrisket råd til, hvordan man håndterer modtagelsen og tilknytningen. En adoptant og en ansøger skriver følgende:

”En opfølgning på fase 2 i selskab med andre ventende ville være på sin plads med fokus på tilknytning, overdragelse, den første tid, m.m. Vi har nydt godt af et ”Mens Vi Venter Kursus”. Alle adoptanter burde få personlig invitation til dette! Det var kun, fordi vi selv forespurgte på det, at kurset blev oprettet.” (Adoptant, 2011-12)

”Med de lange ventetider fra godkendelse til hjemtagelsen er det nødvendigt med et offentligt rådgivningstilbud til adoptanterne. Ligeledes er der behov for et genopfriskningskursus af de relevante teorier fra adoptionskurset.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Nogle ansøgere og adoptanter påpeger, at det er svært at søge om hjælp af frygt for, at det kan påvirke godkendelsen. En ansøger skriver:

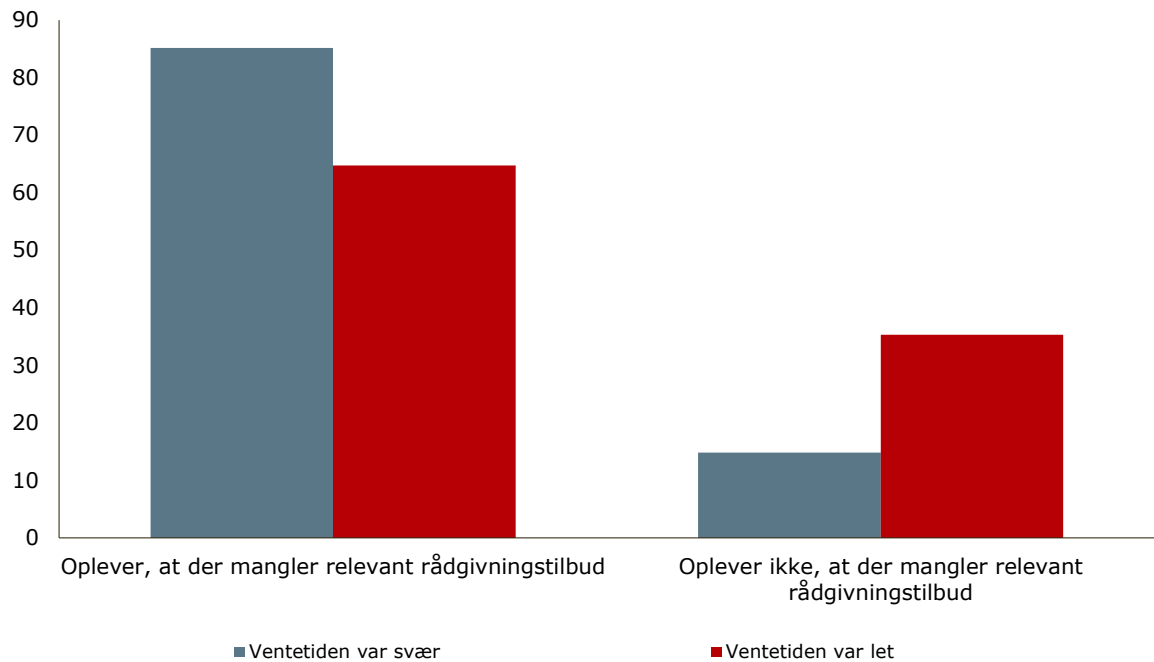
”Dertil mangler vi info om, hvad vi må i ventetiden, og hvor vi kan få rådgivning, hvis behovet er der. F.eks. hvordan man er stillet i forhold til at gå til psykolog/terapeut i forhold til indberetningspligten. Info om hvad der har konsekvenser/ingen konsekvenser i forhold til godkendelsen. Dertil vil et krisepsykolog-korps være en god ide, f.eks. når lande lukker ned. Gratis krisehjælp uden konsekvenser for godkendelsen.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Andre påpeger, at de savner hjælp til at danne netværk med andre i lignende situationer. En beskriver det på følgende måde:

”Vi mener, at det vil være en god ting, hvis de formidlende organisationer etablerede tilbud om lande-netværksgrupper for os, der venter på barn/børn. Så kan kommende adoptivforældre mødes med andre i præcis samme situation og netværke.” (Ansøger uden matchningsforslag)

Undersøgelsen viser, at der er signifikant sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning og så oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de tre respondentgrupper, se figur 3.5.

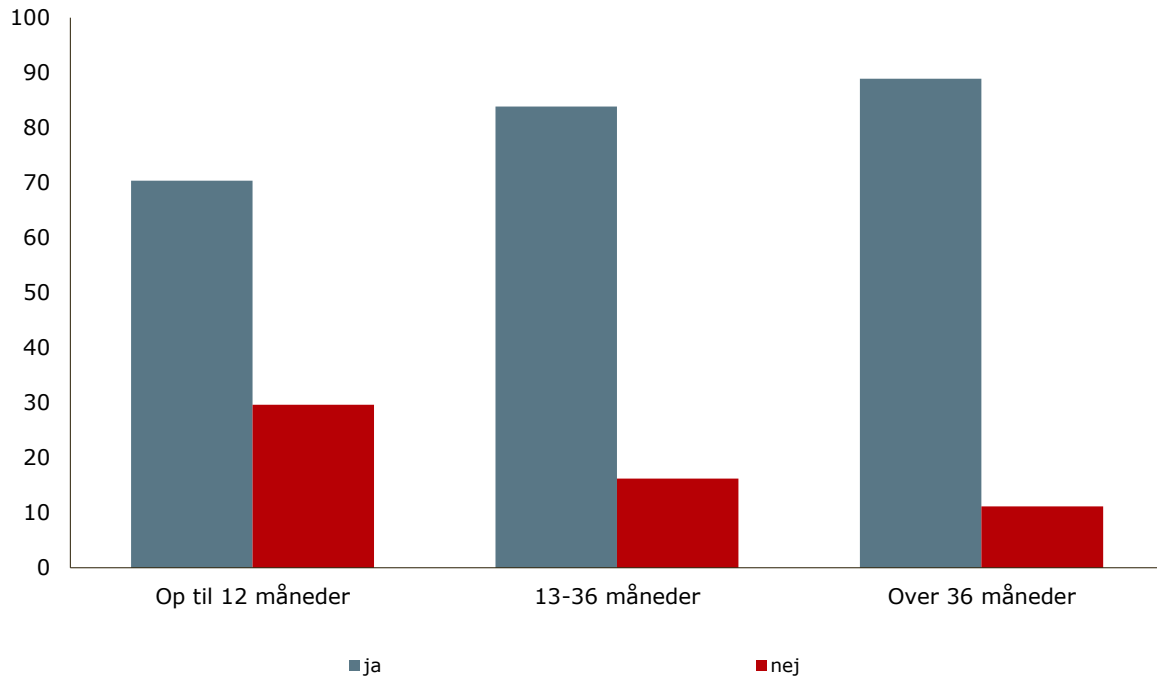
Figur 3.5 Sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra alle tre grupper også de ansøgere, som endnu ikke har modtaget et matchningsforslag og som derfor stadig venter. Der er signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål ($P < 0,05$).

Undersøgelsen viser også, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem længden af ventetiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de tre respondentgrupper, se figur 3.6.

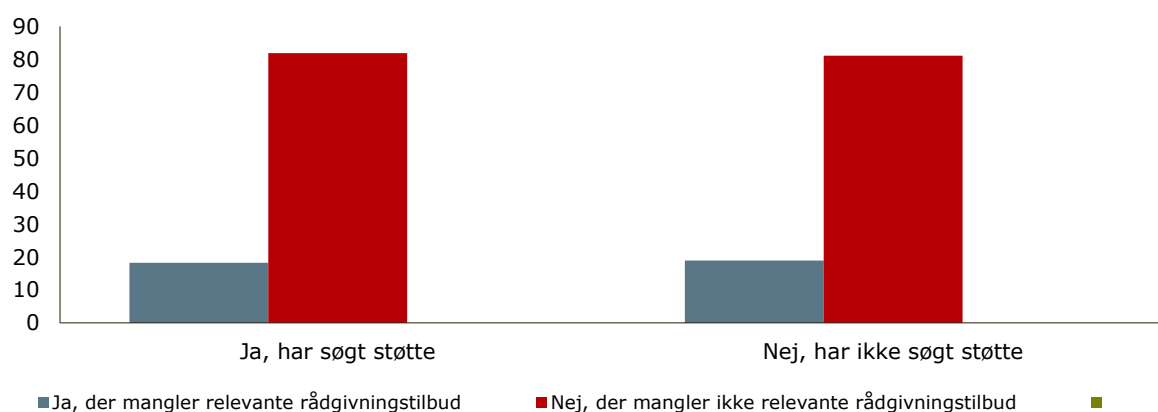
Figur 3.6 Sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra alle tre grupper også de ansøgere, som endnu ikke har modtaget et matchningsforslag og som derfor stadig venter. Der ingen signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål på tværs af de tre grupper ($P > 0,05$).

Undersøgelsen viser desuden, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem det at have gjort brug af professionel rådgivning i ventetiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de tre respondentgrupper, se figur 3.7.

Figur 3.7 Sammenhæng mellem at have gjort brug af professionel rådgivning i tiden mellem godkendelse og matchning og oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

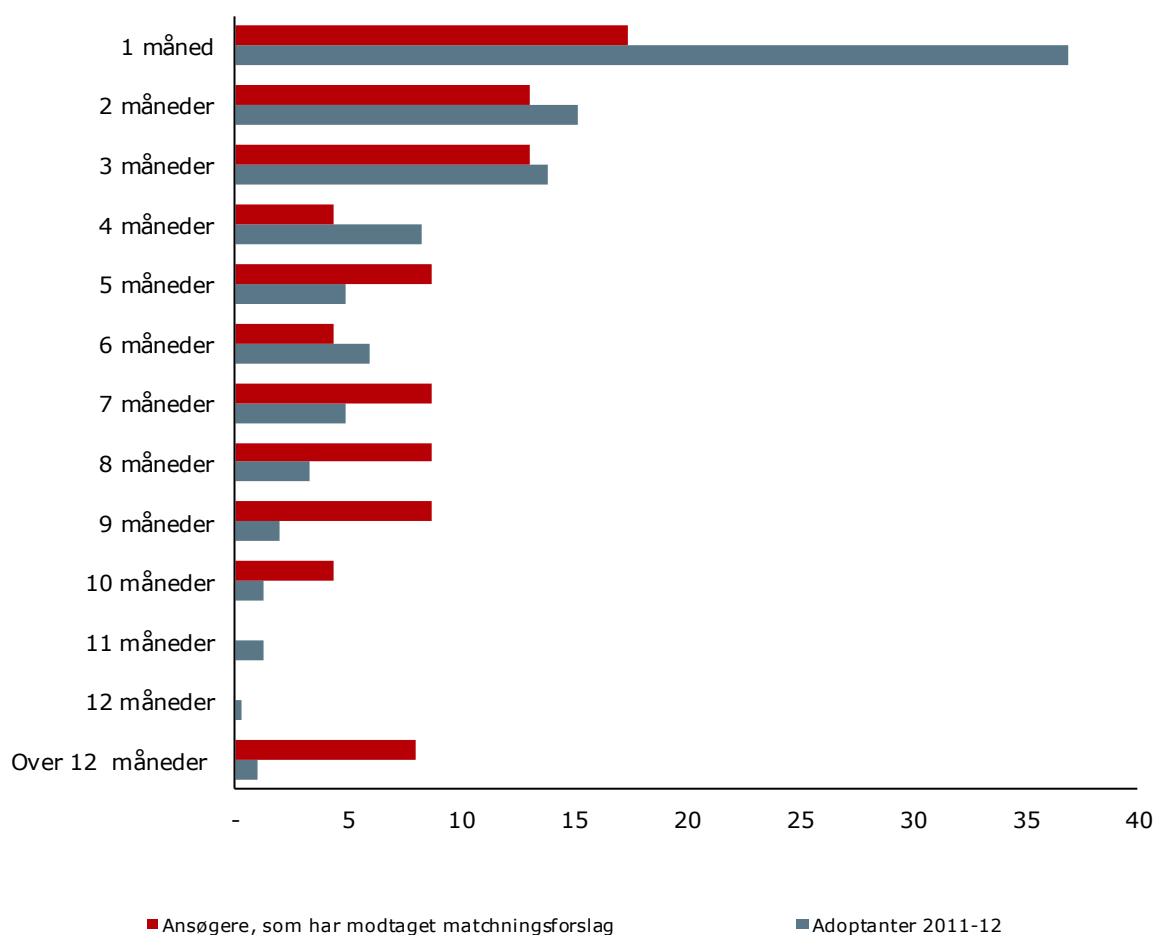
Note: I denne figur indgår besvarelser fra alle tre grupper også de ansøgere, som endnu ikke har modtaget et matchningsforslag og som derfor stadig venter. Der ingen signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål på tværs af de tre grupper ($P > 0,05$).

3.2 Ventetiden efter matchning

Dette afsnit omhandler ventetiden mellem matchning og inden hjemtagelse. Afsnittet omfatter besvarelser fra henholdsvis adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, og ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag. Den sidste gruppe er meget lille (23 ansøgere). Der skal derfor tages forbehold herfor ved tolkningen af undersøgelsens resultater.

Langt de fleste adoptanter og ansøgere har ventet mellem 1 og 3 måneder fra matchningen og indtil hjemtagelsen eller svartidspunktet, *se figur 3.8*. Sidstnævnte vedrører de ansøgere, der ikke har hjemtaget et eller flere børn på svartidspunktet.

Figur 3.8 Længden af ventetiden mellem matchning og inden hjemtagelse (opgjort i procent)

Note: Figuren bygger på svar fra 303 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, og 23 ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag. Besvarelsene fra ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med forbehold, da der alene er modtaget svar fra 23. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt uden forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper.

3.2.1 Oplevelsen af ventetiden efter matchning

Der er ikke signifikant forskel på ansøgernes og adoptanternes oplevelse af ventetiden mellem matchning og hjemtagelsen. Over halvdelen af adoptanterne og ansøgere (svarende til 162 adoptanter og 15 ansøgere) oplever ventetiden fra matchning og inden hjemtagning som svær eller meget svær, se *tabel 3.6*

Tabel 3.6 Oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget svær	73	24	6	26
Svær	89	29	9	39
Let	108	36	4	17
Meget let	33	11	4	17
I alt	303	100	23	100

Note: Besvarelsene fra ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med det forbehold, at der alene indgår svar fra 23. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt uden forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper. Lægges svar kategorierne "Meget svær" og "Svær" sammen og "Let" og "Meget let" sammen, viser der sig ingen signifikant forskel på de to gruppers besvarelser ($p > 0,05$).

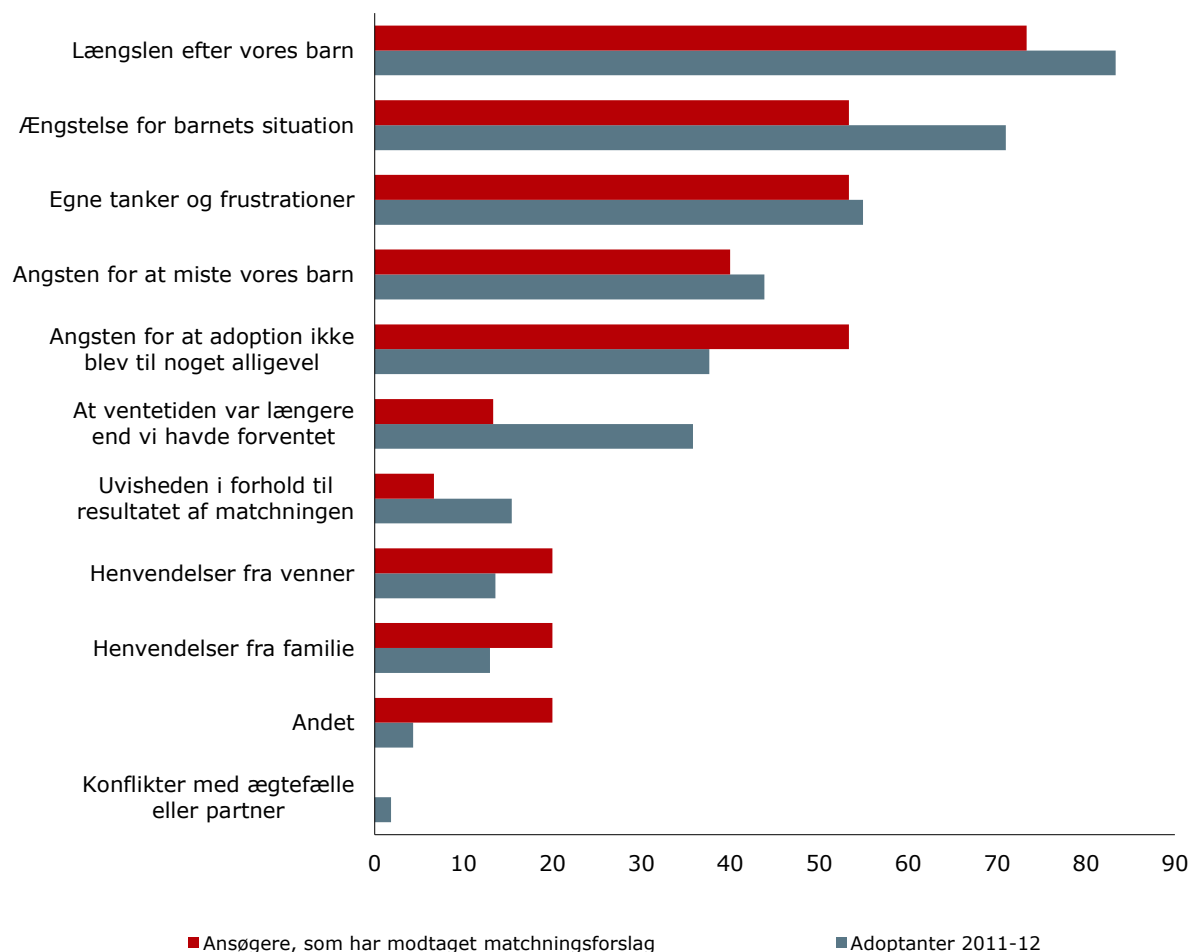
Nogle adoptanter uddyber deres oplevelse af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse som værende let eller meget let med, at det gik stærkt, og at de har noget konkret at vente på. For eksempel skriver to adoptanter:

"Vi havde valgt Sydafrika blandt andet, fordi tiden fra matchning til hjemtagelse traditionelt er meget kort. Det var den ved begge vores børn. Det var så dejligt, at vi ikke skulle vente længere. Når barnet er blevet konkret via billeder og dets historie, så kan det kun gå for langsomt med at tage det til sig som sit eget. Give det den tryghed og kærlighed, som det har behov for." (Adoptant, 2011-12)

"Vi havde været forberedt på, at denne proces ville tage lang tid, og da vi opdagede, at det kun tog en måned, oplevede vi, at tiden fløj afsted, og vi havde travlt med at forberede rejse og indkøb til vores barn." (Adoptant, 2011-12)

Flere nationale adoptanter påpeger, at ventetiden er meget kort for national adoption, hvilket gør den let.

Adoptanterne og ansøgerne er desuden blevet spurgt til, hvad der gør ventetiden svær. Mange adoptanter og ansøgere oplever, at det er længslen efter barnet og ængstelse for barnets situation. Det er ganske få, der angiver, at ventetiden er svær på grund af konflikter med partneren, se figur 3.9.

Figur 3.9 Oplevelsen af, hvad der gør ventetiden svær (opgjort i procent)

Note: Spørgsmålet er stillet til dem, der har angivet ventetiden som svær eller meget svær (15 ansøgere og 162 adoptanter). Svarene fra ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med forbehold, da der alene er modtaget svar fra 15. Desuden er det grundet få respondenter ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper.

Blandt dem, som har svaret andet, uddyber flere deres svar med, at det er hårdt, når sagsgangen og udrejsen lader vente på sig. To adoptanter skriver følgende:

"Kendskab til dette lille barn, der snart skal blive vores, gør det svært at forstå, at der yderligere skal gå flere måneder. Selv om vi er opmærksomme på, at sagsbehandling i afgiverlandet skal gå sin gang."
(Adoptant, 2011-12)

"Det er svært at håndtere ventetiden, som ikke giver nogen mening. Som kommende forældre går man og venter i en uvished og dit barn bliver ældre og ældre, og man ved der er risiko for en endnu mere traumatisk oplevelse"

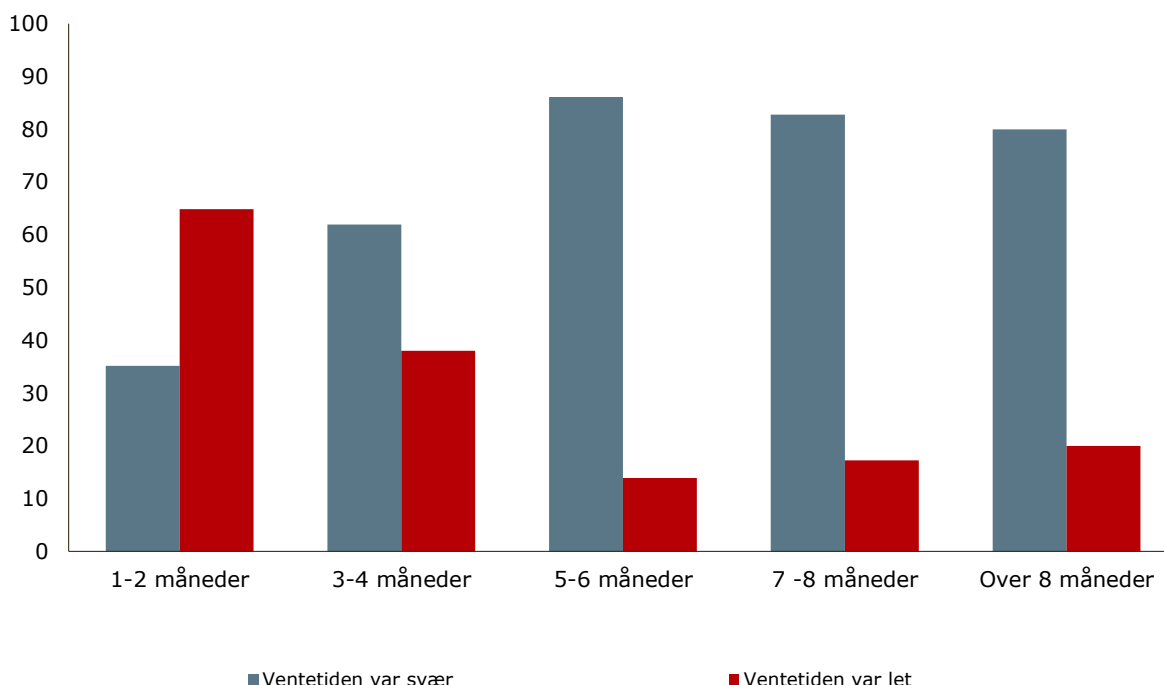
for barnet, jo ældre barnet er og "bare skulle følges med nogle fremmede."
(Adoptant, 2011-12)

Andre påpeger, at manglende information om ventetiden gør denne svær. En adoptant skriver følgende:

"Det er svært, når man ikke kan få noget konkret at vide om, hvor lang tid der går inden, man kan få sit barn hjem. At være fuldstændig uden indflydelse og ude af stand til at gøre hverken fra eller til. At få at vide, at det først bliver efter jul og så ender det med at blive maj, før det kan lade sig gøre. Det var det værste, vi nogensinde har oplevet i denne sammenhæng." (Adoptant, 2011-12)

Undersøgelsen viser, at der er signifikant sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem matchning og hjemtagelsen og så oplevelsen af denne del af ventetiden på tværs af de to respondentgrupper, se figur 3.10.

Figur 3.10 Sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og oplevelsen af denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Kilde: I denne figur indgår besvarelser fra både adoptanter og ansøgere, hvor sidstnævnte endnu ikke har hjemtaget og derfor stadig venter. Der er signifikant sammenhæng mellem længden af ventetiden og så adoptanter og ansøgers oplevelse af ventetiden efter matchning ($p < 0,05$).

3.2.2 Brugen af rådgivning og støtte i ventetiden efter matchning

Som foregående afsnit belyste, er det ikke ualmindeligt, at ventetiden mellem matchning og hjemtagning opleves som svær. Ansøgere kan i den forbindelse vælge at søge rådgivning.

Undersøgelsen viser, at henholdsvis 15 procent af adoptanterne og 22 procent af ansøgerne har søgt fagprofessionel hjælp i perioden efter matchningen og inden hjemtagelsen. Dette svarer til henholdsvis 45 adoptanter og fem ansøgere, se *tabel 3.7*. Hertil kan bemærkes, at der ikke signifikant forskel på ansøgerne og adoptanternes brug af fagprofessionel rådgivning i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse.

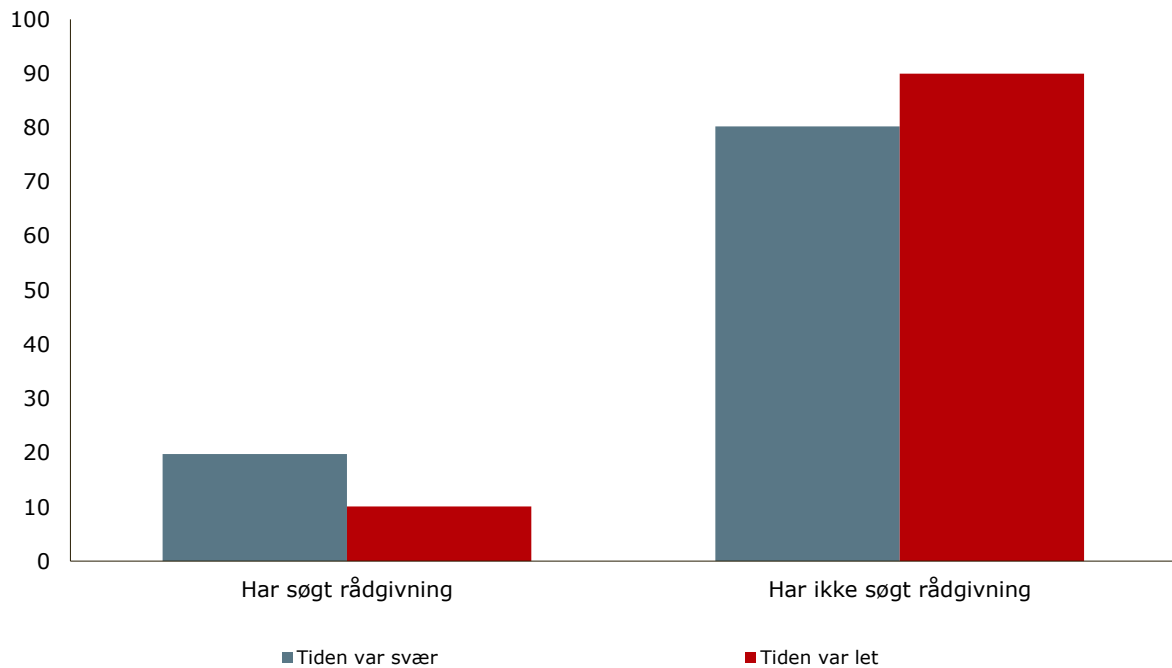
Tabel 3.7 Antallet, der har søgt fagprofessionel hjælp i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	45	15	5	22
Nej	258	85	18	78
Ved ikke	0	0	0	0
I alt	303	100	23	100

Note: Svarene fra ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med det forbehold, at vi alene har svar fra 23. Sammenholdes de to gruppers besvarelsers fordeling på "Ja" og "Nej", er der ingen signifikant forskel mellem de to grupper ($p > 0,05$).

Der er en signifikant sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og brugen af fagprofessionel hjælp i denne del af ventetiden. Flere blandt dem, som oplever tiden mellem matchning og hjemtagelsen som svær eller meget svær, har søgt fagprofessionel rådgivning, se *figur 3.11*.

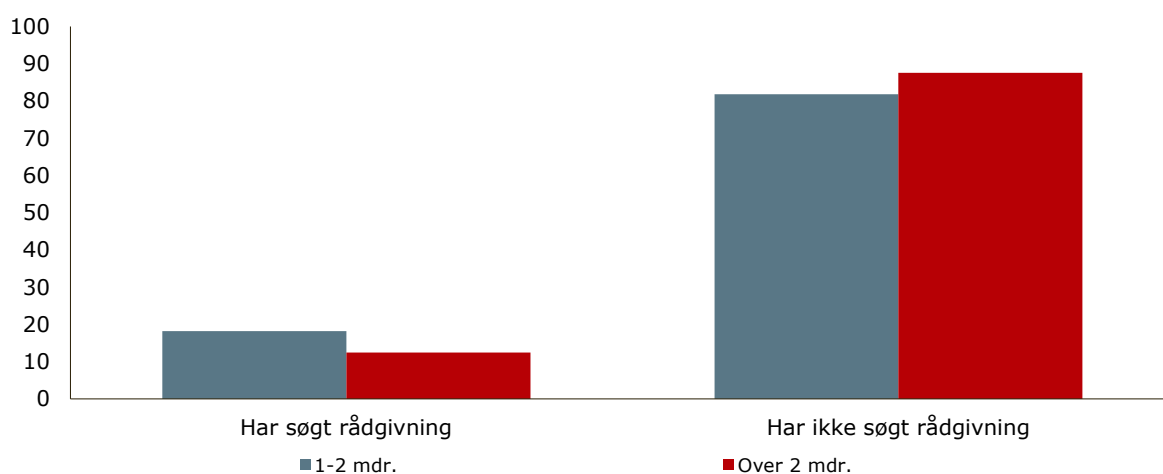
Figur 3.11 Sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og brugen af fagprofessionel rådgivning (opgjort i procent).

Note: Kun de, som har søgt hjælp i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 326 adoptanter. Der er en signifikant sammenhæng mellem besvarelsen på de to spørgsmål for adoptanter og ansøgere samlet set ($P < 0,05$).

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem længden af ventetiden, og hvorvidt der søges fagprofessionel rådgivning i denne del af ventetiden, se figur 3.12.

Figur 3.12 Sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem godkendelse og matchning og brugen af fagprofessionel rådgivning (opgjort i procent).

Note: Kun de, som har søgt hjælp i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse, har svaret. Figuren bygger derfor på svar fra 326 adoptanter. Der er ingen signifikant sammenhæng mellem besvarelserne på de to spørgsmål for adoptanter og ansøgere samlet set ($P > 0,05$).

Blandt dem, som har søgt fagprofessionel hjælp, søger de fleste hjælp hos henholdsvis den formidlende organisation og PAS-rådgiverne. Henholdsvis 44 procent af adoptanterne, svarende til 20 adoptanter, og 20 procent af ansøgerne, som dog kun svarer til 1 ansøger, har søgt hjælp hos den formidlende organisation. 24 procent af adoptanterne, svarende til 11 adoptanter, og 40 procent af ansøgerne, svarende til 2 ansøgere, har søgt hjælp hos PAS-rådgiverne, se tabel 3.8.

Tabel 3.8 Hvem adoptanter og ansøgere har søgt fagprofessionel hjælp hos i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Den formidlende organisation	20	44	1	20
Adoptionsnævnets sekretariat	4	9	0	0
PAS-rådgivere	11	24	2	40
Psykologfaglig rådgivning	7	16	0	0
Andre	23	51	3	60
I alt besvarelser fra	45		5	

Note: Spørgsmålet er stillet til dem, der har angivet, at de har søgt hjælp. Besvarelserne fra ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med det forbehold, at der alene er indgået svar fra 23. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt uden væsentlig forsimpning af data at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper.

Blandt dem, som søger hjælp hos andre end de ovenstående, nævnes det i et uddybende bemærkningsfelt, at de har søgt hjælp hos en læge om barnets sundhedstilstand eller egen sundhedstilstand inden udrejse samt frivillige organisationer som Adoption & Samfunds frivillige rådgivere.

Flere kommenterer i denne sammenhæng deres brug af en PAS-rådgiver med begejstring. To adoptanter beskriver det således:

"Det vil vi anbefale alle at gøre. Vi fik en rigtig god snak om, hvordan vi skulle gribe tingene an, og det var meget værd for os, da vi kom ned til vores barn." (Adoptant, 2011-12)

"Det var rigtigt godt at opsøge en PAS rådgiver (egen betaling) lige inden hjemtagelse af barn for at få opridset barnets behov ved adoption og hvilken reaktion vi kunne forvente. Desuden snakkede vi om barnets baggrund som vi nu kendte." (Adoptant, 2011-12)

Et par af de interviewede adoptanter fortæller, at de har haft stor glæde af møder arrangeret af den formidlende organisation i ventetiden inden matchning:

"Vi var til nogle landemøder, som [den formidlende organisation] inviterede til. Det var rart, fordi man kom lige ind og mødtes med de andre, og man kunne få nogle af de tanker, som man havde, vendt." (Fra interview med adoptantpar)

3.2.3 Oplevelsen af rådgivning og støtte i ventetiden efter matchning

De adoptanter og ansøgere, som søger professionel rådgivning og støtte i ventetiden, blev bedt om at vurdere, hvorvidt de samlet set får eller har fået hjælp til at håndtere ventetiden efter matchning.

Undersøgelsen viser, at omtrent lige mange oplever, at de i høj eller nogen grad får eller har fået hjælp, som der er adoptanter og ansøgere, der oplever slet ikke eller i mindre grad at have fået hjælp. Desuden oplever henholdsvis 16 og 20 procent af adoptanterne og ansøgerne, at denne hjælp ikke var relevant, da de ikke har eller har haft behov for hjælp, se *tabel 3.9*.

Tabel 3.9 Oplevelse af samlet set at have fået hjælp til at håndtere ventetiden mellem matchning og hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere med matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent
I høj grad	7	16	1	20
I nogen grad	13	29	1	20
I mindre grad	13	29	0	0
Slet ikke	5	11	2	40
Vi har ikke haft brug for hjælp	7	16	1	20
I alt	45	100	5	100

Note: Besvarelser fra ansøgere, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med det forbehold, at der alene er svar fra 23. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to gruppers besvarelser.

Adoptanterne og ansøgerne er blevet bedt om at vurdere, om der mangler relevante rådgivningstilbud i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse. Henholdsvis 21 og 22 procent af adoptanterne og ansøgerne oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden mellem matchning og hjemtagelse, se *tabel 3.10*. Det bemærkes, at der er få besvarelser fra ansøgerne.

Tabel 3.10 Oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere ventetiden mellem matchning og hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Ansøgere, som har modtaget matchningsforslag	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, der mangler relevant rådgivning	64	21	5	22
Nej, der mangler ikke relevant rådgivning	29	10	1	4
Ved ikke	96	32	5	22
Ikke relevant da vi ikke har haft behov for rådgivning	114	38	12	52
I alt	303	100	23	100

Note: Besvarelser fra ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, skal tages med det forbehold, at vi alene har svar fra 23. Desuden er det grundet for få respondenter ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper, uden forsimpning af data. Sammenlignes de to gruppers besvarelser i forhold til "Ikke relevant, da vi ikke havde brug for hjælp" sammenholdt med de resterende svarkategorier, er der ingen signifikant forskel på de to gruppers besvarelser ($p > 0,05$).

Et par adoptanter og ansøgere bemærker, at det ville være rart med et netværk af andre adoptanter, som man kan støtte sig til i ventetiden. En ansøger skriver følgende:

"Det er svært at få et netværk, da adoptionen er langt ud i fremtiden. Man ved ikke helt hvor man skal "gå" hen eller hvor man skal starte. Syntes måske det ville være rart, hvis enten statsforvaltningen eller den formidlende organisation måtte oplyse kontaktoplysninger på andre adoptanter på ventelisten. Syntes man stod meget alene efter godkendelsen til matchningen." (Ansøger med matchningsforslag)

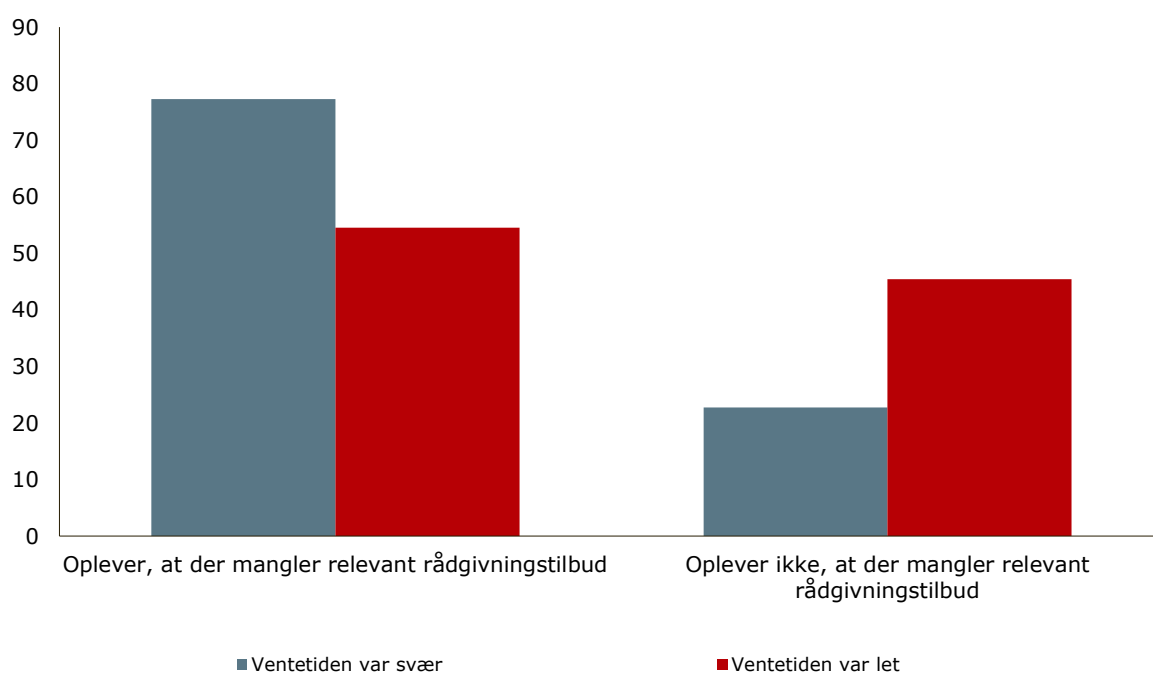
Flere adoptanter har bemærket, at der er et behov for at få genopfrisket de råd, som man får på kurset i 2. fase af godkendelsesforløbet. En adoptant skriver:

"Der kunne godt have været oplysning om evt. "kurser" man kunne deltage i, mens man ventede for eksempel også opfriskning af det, man lærer på de adoptionsforberedende kurser, da der går meget lang tid fra det kursus, til man står med sit barn i armene." (Adoptant, 2011-12)

Undersøgelsen viser, at der er signifikant sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevante

rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de to respondentgrupper, se figur 3.13.

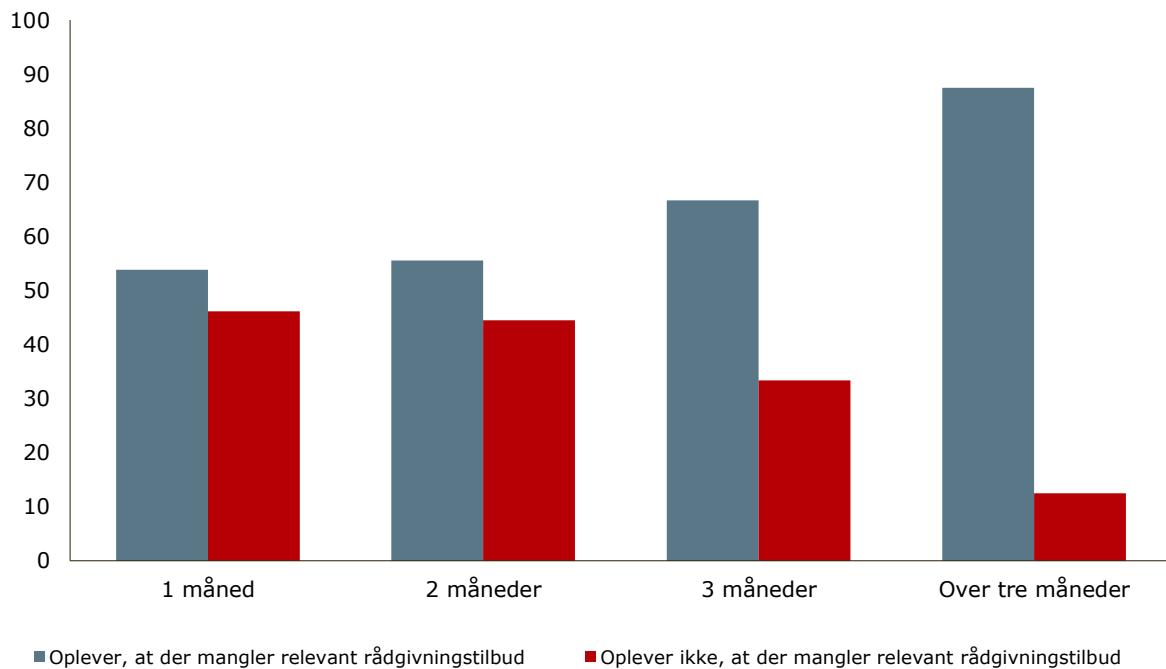
Figur 3.13 Sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra både adoptanter og ansøgere, hvor sidstnævnte, stadig venter. Der er signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål ($P < 0,05$).

Undersøgelsen viser også, at der er signifikant sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de to respondentgrupper, se figur 3.14.

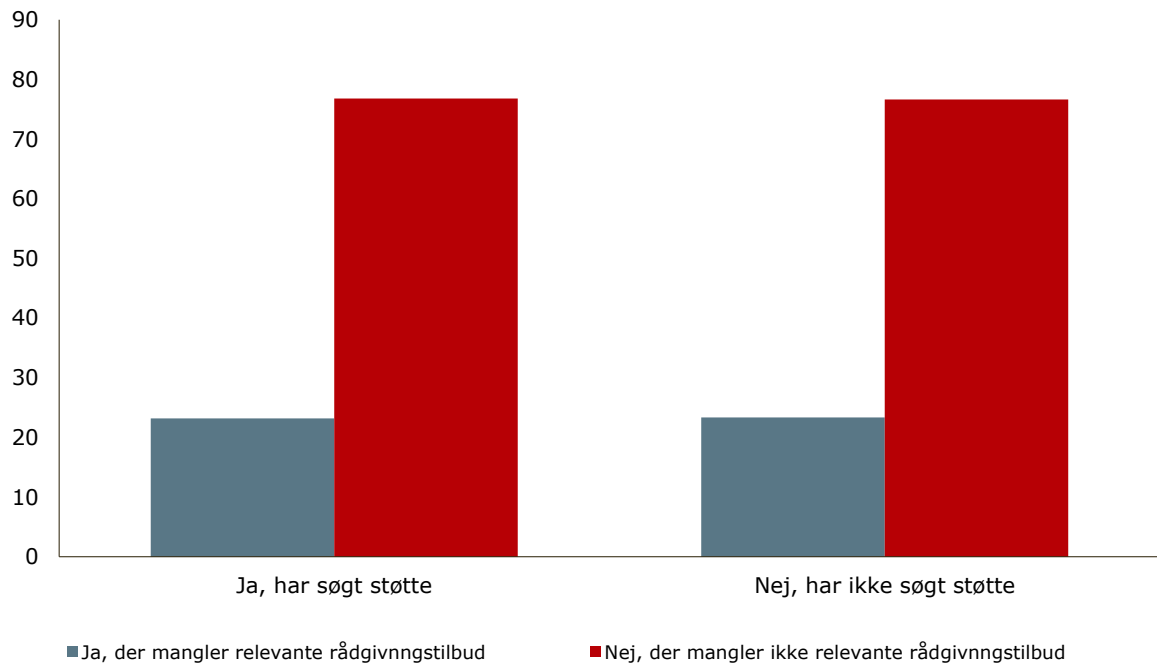
Figur 3.14 Sammenhæng mellem længden af ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra både adoptanter og ansøgere, hvor sidstnævnte, stadig venter. Der er signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål ($P < 0,05$).

Undersøgelsen viser desuden, at der ingen signifikant sammenhæng er mellem brugen af professionel rådgivning i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i denne del af ventetiden på tværs af de to respondentgrupper, se figur 3.15.

Figur 3.15 Sammenhæng mellem brugen af professionel rådgivning i ventetiden mellem matchning og hjemtagelse og så oplevelsen af, at der mangler relevant rådgivning i denne del af ventetiden (opgjort i procent).

Note: I denne figur indgår besvarelser fra både adoptanter og ansøgere, hvor sidstnævnte stadig venter. Der er ikke signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål på tværs af de to gruppers besvarelser ($P > 0,05$).

4 Oplevelse af tiden efter hjemtagelsen

I det følgende kapitel beskrives adoptanternes oplevelse af tiden efter hjemtagelsen og deres brug af og behov for professionel rådgivning og støtte i denne periode. Kapitlet er baseret på besvarelser fra adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i henholdsvis 2011-12, 1994-95 og 1979-80.

Kapitlet handler om følgende:

- Oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen
- Brugen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen
- Oplevelsen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen

Sammenfatning på kapitlets resultater

- Tiden efter hjemtagelsen opleves som svær af flere adoptanter – særligt af adoptanter, som hjemtog i 2011-12.
- En stor del af adoptanterne oplever, at det svære i tiden efter hjemtagelsen har været at skabe en tæt tilknytning til barnet og at skabe ro omkring barnet. Men også det at falde til i den nye forælderrolle og kommunikere med barnet kan være vanskeligt.
- Flere adoptanter gør brug af professionel rådgivning – særligt adoptanter, som hjemtog i 2011-12.
- Flere blandt dem, som har oplevet tiden som svær eller meget svær, har gjort brug af professionel rådgivning og støtte, sammenlignet med dem, som ikke oplevede tiden som svær.
- Der er forskel på, hvor de tre grupper af adoptanter søger rådgivning. Blandt dem, som søger hjælp i tiden efter hjemtagelse, søger de fleste af adoptanterne fra 2011-12 rådgivning hos PAS. Heroverfor var det blandt adoptanterne fra 1979-80 og 1994-95 især sundhedsplejersken, som de fleste søgte rådgivning hos. Herudover angiver flere adoptanter, som hjemtog i 1994-95, at de har søgt hjælp hos psykologfaglig rådgivning.

- Mange af de adoptanter, som modtog professionel rådgivning og støtte, oplever, at de samlet set har fået hjælp til at håndtere tiden efter hjemtagelsen – særligt adoptanter, som hjemtog i 2011-12.
- Flere adoptanterne oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud – særligt adoptanter, som hjemtog i 2011-12.
- Der er flere blandt dem, som oplever tiden som svær eller meget svær, der oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i tiden efter hjemtagelsen, sammenlignet med dem, som ikke har denne oplevelse. Ligeledes er der flere blandt dem, der har gjort brug af professionel rådgivning efter hjemtagelsen, der oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i tiden efter hjemtagelsen, sammenlignet med dem, som ikke har gjort brug af professionel rådgivning.
- Samlet angiver adoptanterne, at der kan være behov for støtte i hele barnets opvækst – særligt i de yngste år.

4.1 Oplevelse af tiden efter hjemtagelsen

Mellem 19 og 47 procent af adoptanterne oplever, at tiden efter hjemtagelsen er svær eller meget svær, se tabel 4.1.

Tabel 4.1 Oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen

	Adoptanter 2011-12		Adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Meget svær	29	10	23	4	10	2
Svær	113	37	97	19	88	17
Let	121	40	275	53	287	56
Meget let	40	13	128	24	131	25
I alt	303	100	523	100	516	100

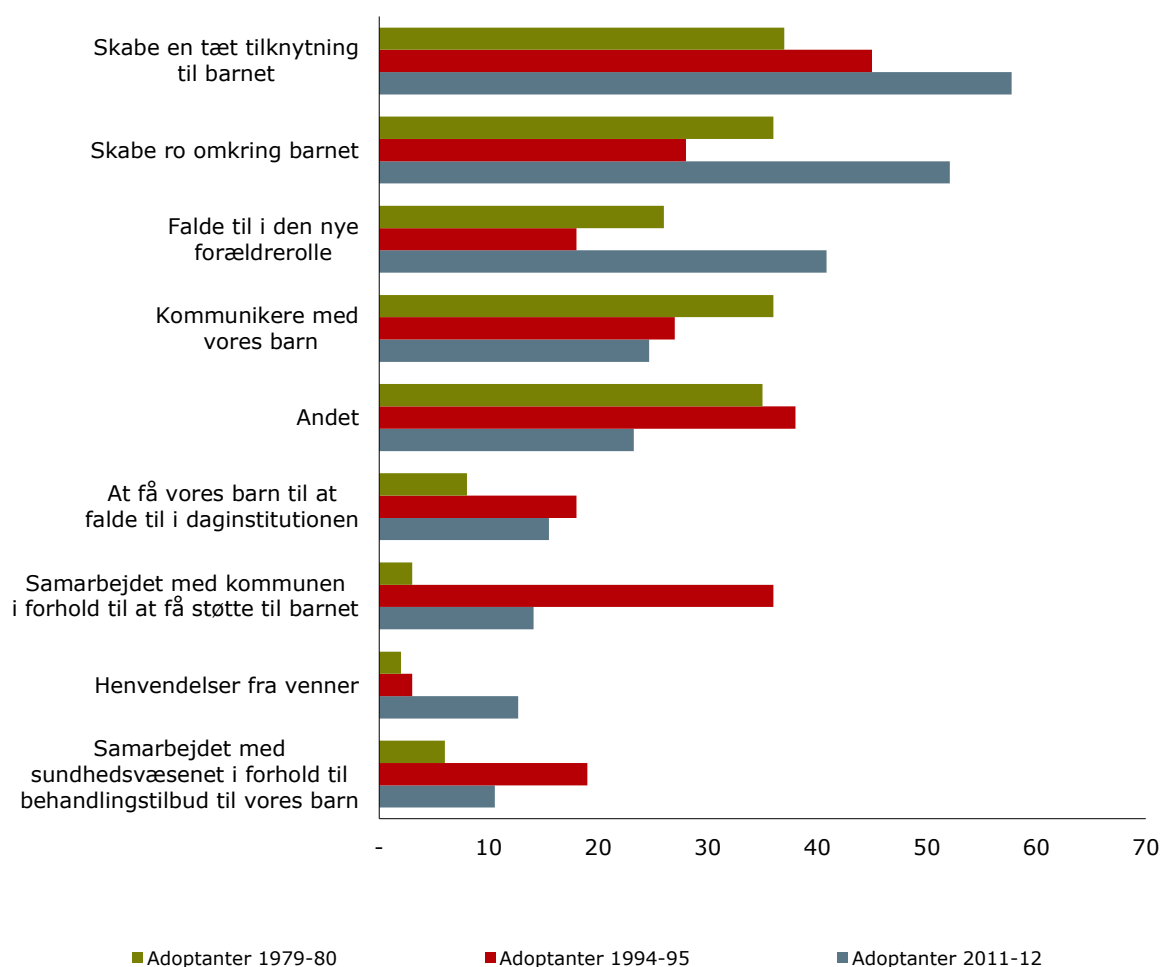
Note: Grundet for få respondenter er det ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de tre grupper, uden forsimpning af data. Sammenlignes de tre gruppers besvarelser, hvor svarkategorierne "Meget svær" og "Svær" samt "Meget let" og "Let" sammenlægges, er der signifikant forskel på de tre grupper ($P < 0,05$).

Der er en signifikant større andel af adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, der oplever tiden som svær eller meget svær end blandt de to resterende grupper af adoptanter.

De adoptanter, som oplever tiden som svær eller meget svær, er blevet bedt om at vurdere, hvad der er særligt svært i forhold til tiden efter hjemtagelsen. De har haft mulighed for at angive en eller flere faktorer. Undersøgelsen viser, at en stor del af

adoptanterne oplever, at det svære i tiden efter hjemtagelsen er at skabe en tæt tilknytning til barnet og at skabe ro omkring barnet. Men også det at falde til i den nye forældrerolle og kommunikere med barnet kan være vanskeligt, se figur 4.1.

Figur 4.1 Adoptanternes oplevelse af, hvad der særligt gør tiden efter hjemtagelsen svær

Note: Figuren bygger på besvarelser fra de adoptanter, som har angivet tiden efter hjemtagelsen som svær eller meget svær. Det vil sige 142 adoptanter fra 2011-12, 120 adoptanter fra 1994-95 og 98 adoptanter fra 1979-80. Adoptanten har haft mulighed for at angive flere svarmuligheder. Der er signifikant flere blandt adoptanterne, som hjemtog i 2011-12, der angiver det at skabe tilknytning til barnet og ro omkring barnet samt falde til i den nye forældrerolle som vanskelig sammenlignet med de adoptanter, som hjemtog på et tidligere tidspunkt ($p < 0,05$). Der derimod flere blandt adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, som angiver samarbejdet med henholdsvis kommune og sundhedsvæsen som vanskelig sammenlignet med de to andre grupper af adoptanter ($p < 0,05$).

Det fremgår også af figur 4.1, at flere blandt adoptanterne, som hjemtog i 2011-12, oplever det at skabe tilknytning til barnet og ro omkring barnet samt falde til i den nye forældrerolle som vanskeligt sammenlignet med de adoptanter, som hjemtog på et

tidligere tidspunkt. Der derimod flere blandt adoptanterne, som hjemtog i 1994-95, som angiver samarbejdet med henholdsvis kommunen og sundhedsvæsen som vanskelig sammenlignet med de to andre grupper af adoptanter.

Adoptanterne uddyber på forskellig vis deres besvarelse af, hvad der særligt er med til at gøre tiden efter hjemtagelsen svær. To adoptanter bemærker, hvorledes det er svært for omgivelserne at forstå deres måde at skabe ro omkring barnet på:

"Det sværeste er at få omverden til at forstå, at barnet skal have 100 procent ro i en meget lang periode. Man føler sig lidt som i et fængsel og vil så gerne vise sit barn alle de spændende ting, men man får reaktionen promte, når deres nervesystem bliver overbelastet." (Adoptant, 2011-12)

"Det var svært at få venner til at forstå, at de ikke kunne komme forbi. Det var svært for dem at forstå, at begrænsning og afgrænsning ikke blot foregår de første par uger - men sagtens et par år. Jeg oplevede en mistro til min håndtering af tingene. Og jeg synes flere i min omgangskreds opførte sig som bedreviddende, selv om de ikke havde indsigt i adoption." (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter oplever udfordringer forbundet med barnets tilknytning til forældrene eller kommunikationen med barnet. To adoptanter beskriver det således:

"Min datters tilknytningsstil var afvisende, så hun var ofte virkelig vred på mig. Det var svært at stå model til al den vrede og frustration - men helt ok." (Adoptant, 2011-12)

"Vores søn var svær at få til at falde til ro. Græd meget. Var ikke til "nærkontakt" med os som forældre. Han blev senere (som 6 årig) udredt som havende asperger." (Adoptant, 1994-95)

Flere adoptanter beskriver vanskeligheder forbundet med samarbejdet med barnets institution. To adoptanter beskriver følgende:

"Der er tydeligvis ikke mange med kendskab til adoptivbørn og deres overlevelsesstrategier i institutioner osv. Vi måtte få PAS til at holde foredrag for at give institutionen en indsigt i hvorfor der var nogle særlige behov hos vores børn." (Adoptant, 2011-12)

"Vuggestuen var meget lidt lydhør over for at skulle møde vores adoptivbarn med særlige værktøjer. Efter at have skiftet til børnehave går det langt bedre, da dialogen her er langt mere konstruktiv. Børnehavens personale har bl.a. deltaget i kursus om adoptivbørns behov." (Adoptant, 2011-12)

Andre beskriver udfordringer forbundet med andre dele af det offentlige system:

"Bare det at få et personnummer var en kæmpe udfordring. Jeg stod i borgerservice med min søns provisoriske, danske pas og blev bedt om at gå hjem og søge opholdstilladelse. Der var ikke en gang nogen der sagde tillykke eller velkommen." (Adoptant, 2011-12)

"Sundhedsvæsenet, daginstitution og skole har haft meget begrænset viden om adoptivbørn. Vi har oplevet, at vores viden har været mere omfattende, hvilket har betydet, at reel hjælp ikke har været til stede." (Adoptant, 1994-95)

Adoptanterne nævner også andre problematikker end de oplyste. Flere flergangsadoptanter gør opmærksom på, at det kan være svært at tilgodese flere børns behov. For eksempel skriver en adoptant:

"Det var særligt svært at håndtere 2 børns behov - både det nyligt adopterede, men samtidig også vores ældste datter (også adopteret) som havde nogle voldsomme reaktioner." (Adoptant, 2011-12)

Andre beskriver, hvordan barnets fysiske helbred er vanskeligt at håndtere:

"Vores søn havde en del parasitter mv., som han skulle i behandling for. Det nåede at sprede sig til storesøster og mor, og det var et hårdt forløb med medicin og ugentlige blodprøvetagninger." (Adoptant, 2011-12)

"Barnet viste sig at være hjerneskadet, og langt uden for almen godkendelse, selvom vi fik flere læger til at kigge tilsendte papirer på barnet igennem. Barnet er i dag 4 år og kan ikke gå/tale mm." (Adoptant, 2011-12)

4.2 Brugen af rådgivning og støtte efter hjemtagelsen

Som foregående afsnit belyste, er det ikke ualmindeligt, at adoptivfamilier i større eller mindre omfang oplever udfordringer i tiden efter hjemtagelsen. De kan i den forbindelse vælge at søge rådgivning.

Blandt adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, søger 57 procent rådgivning i tiden efter hjemtagelsen. Det samme gælder for henholdsvis 22 og 11 procent af dem, der hjemtog et barn i enten 1979-80 eller 1994-95, se tabel 4.2.

Tabel 4.2 Antallet, der har søgt fagprofessionel hjælp i tiden efter hjemtagelsen

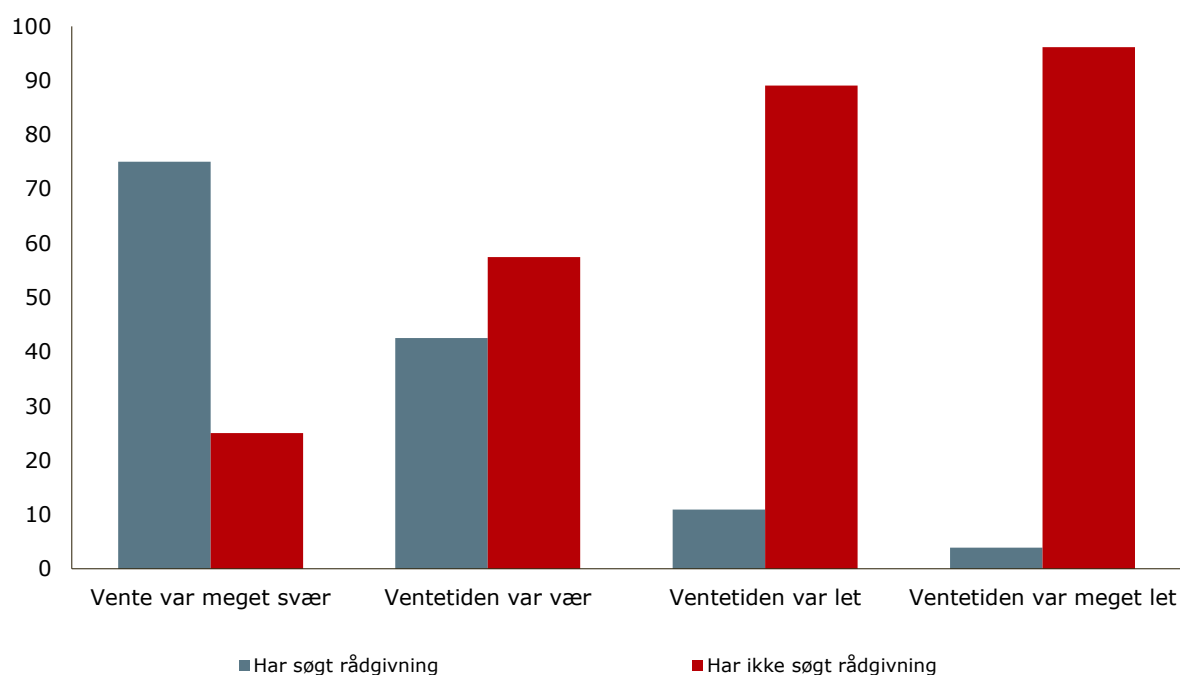
	Adoptanter 2011-12		Adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	173	57	114	22	57	11
Nej	128	42	404	77	455	88
Ved ikke	2	1	5	1	4	1
I alt	303	100	523	100	516	100

Note: Der er signifikant forskel mellem de tre gruppers besvarelser i forhold til svarkategorierne "Ja" og "Nej".

Undersøgelsen viser, at der er en signifikant større andel af adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, der søger professionel rådgivning efter hjemtagelsen end blandt de to resterende grupper af adoptanter.

Der er desuden en signifikant sammenhæng mellem oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen og brugen af fagprofessionel hjælp på tværs af de tre grupper af adoptanter. Flere blandt dem, som oplever tiden som svær eller meget svær, gør brug af professionel rådgivning og støtte (83 og 55 procent), sammenlignet med dem, som ikke oplever tiden som svær (16 og 8 procent), se figur 4.2.

Figur 4.2 Sammenhæng mellem oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen og brugen af fagprofessionel rådgivning (opgjort i procent).

Note: Der er en signifikant sammenhæng mellem besvarelsen på de to spørgsmål for adoptanternes besvarelser samlet set ($P < 0,05$).

Adoptanter kan søge rådgivning forskellige steder - fra den almene sundhedsplejerske til forskellige former for vejledning, støtte og rådgivning henvendt særligt til adoptivfamilier, herunder Ankestyrelsens PAS-rådgivning, som dog først er etableret i 2007, og dermed ikke har været til rådighed for de adoptanter, som hjemtog et barn i 1979-80 eller 1994-95.

Ankestyrelsen gennemførte i årene 2007 til 2010 og igen i årene 2012 og 2013 et forsøgsprojekt, hvor adoptivfamilier kunne få rådgivning efter hjemtagelse af et eller flere børn. Rådgivningen går under den internationale betegnelse PAS, Post Adoption Services, og har i 2014 fået en udvidet og mere permanent form. PAS giver som hovedregel adoptivfamilier, der har hjemtaget et barn inden for de første 5 år efter hjemtagelsen, mulighed for op til 2 rådgivningsforløb svarende til 2 gange 10 timers rådgivning hos en PAS-konsulent. Barnets alder og fødeland har ingen betydning, og ordningen gælder både ved national og international adoption.

Ser man på, hvem adoptanterne søgte rådgivning hos, viser der sig en klar forskel på de adoptanter, som hjemtog i 2011-12, hvor PAS eksisterede, og så de adoptanter, som hjemtog inden PAS blev etableret. Af dem, som søger hjælp i tiden efter hjemtagelse, søger de fleste af adoptanterne fra 2011-12 rådgivning hos PAS (76 procent). Heroverfor

er det blandt adoptanterne fra 1979-80 og 1994-95 især sundhedsplejersken (68 og 59 procent), som de fleste søger rådgivning hos. Herudover angiver flere af adoptanterne fra 1994-95 at de har søgt hjælp hos en form for psykologisk rådgivning (44 procent), se tabel 4.3.

Tabel 4.3 Hvem adoptanterne har søgt fagprofessionel hjælp hos

	Adoptanter 2011-12		Adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Den formidlende organisation	5	3	16	14	9	16
Adoptionsnævnets sekretariat	1	1	4	4	3	5
PAS-rådgivere	131	76		-		-
Psykologfaglig rådgivning	10	6	50	44	7	12
Sundhedsplejersken	16	9	67	59	39	68
Andre	10	6	54	47	23	40
I alt besvarelser fra	173		114		57	

Note: Dette spørgsmål er blevet stillet til dem, der har angivet, at de har søgt hjælp. Grundet fejl i spørgeskemaet har det for adoptanterne, som hjemtog i henholdsvis 1979-80 og 1994-95, været muligt at sætte flere krydser, hvor det for adoptanter, som hjemtog i 2011-12, alene har været muligt at sætte ét kryds. Denne tekniske fejl bevirker usikkerhed omkring besvarelserne fra denne sidste gruppe af adoptanter og gør, at vi ikke kan undersøge i hvilken grad de tre gruppers svar adskiller sig fra hinanden.

Adoptanterne uddyber på forskellig vis deres oplevelse og valg af rådgivning. De beskriver blandt andet, hvordan hjælp, rådgivning og netværk har en stor betydning for dem. Disse uddybende kommentarer belyses i det følgende.

Flere adoptanter, som hjemtog i 2011-12, har gjort brug af PAS-rådgiveren og fire adoptanter skriver følgende om deres brug af rådgivningen:

"Gudskelov, vi gjorde det. Vi troede, at vores søn "bare" havde et voldsomt temperament, men det viste sig, at han var i dyb sorg og krise, hvilket vores PAS-rådgiver heldigvis spottede med det samme." (Adoptant, 2011-12)

"Vi havde ikke graverende problematikker men har været utroligt glade for PAS rådgivningen, da det har givet mulighed for at kunne skille adoptionsrelaterede problematikker fra almindelige udfordringer, så vi som

familie ikke, fejlagtigt, fik gjort et stort nummer ud af helt almindelige udfordringer.” (Adoptant, 2011-12)

”Fantastisk hjælp - 2 besøg hos PAS hjalp os med konkrete værktøjer i forhold til at takle vores 15 måneders drengs stress. Samtidig var det utrolig sundt som ægtepar at være sammen til PAS. Vi vidste dermed, hvad vi skulle gøre og ikke gøre. Vi slap for mange diskussioner mand og kone imellem og det har hjulpet os utrolig meget. Vi anvender her to år efter stadig værktøjerne fra PAS, når vores dreng reagerer overfor forandringer i hverdagen.” (Adoptant, 2011-12)

”Søgte PAS-rådgivning i forbindelse med vuggestuestart og betalte for, at PAS-rådgiveren holdt et oplæg i min søns vuggestue og havde møde med lederen og primærpædagog. Det var meget positivt, og lagde grunden til et super samarbejde med vuggestuen.” (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter har eller har haft kontakt med den kommunale sundhedsplejerske. Oplevelsen af sundhedsplejerskens rådgivning er forskellig blandt adoptanterne. Fire adoptanter beskriver følgende om deres oplevelse af sundhedsplejersken:

”Jeg synes det er mærkeligt, at man selv skal kontakte sundhedsplejerske, når man kommer hjem med et ny adopteret barn. Man er træt og overvældet, og der er rigeligt med praktiske ting at gøre. Så undrede det os også, at de sender en sundhedsplejerske, som ikke har forstand på adoption. Vi kunne ikke bruge hende overhovedet. Jeg ville rigtig gerne have været i mødregruppe med andre adoptanter. Det kunne hun heller ikke hjælpe med.” (Adoptant, 2011-12)

”Desværre har vi ikke haft glæde af sundhedsplejen, da de ikke kunne tilbyde noget relevant, da vores barn var 1 1/2 år. Deres tilbud var målrettet spædbørn og mødre, som lige havde født.” (Adoptant, 2011-12)

”Sundhedsplejersken havde selv adopteret og var god til at hjælpe.” (Adoptant, 2011-12)

”Sundhedsplejersken var super dygtigt og havde speciale i adopterede børn.” (Adoptant, 2011-12)

Andre adoptanter oplyser, at de får eller har fået hjælp fra andre steder end de, som nævnes i spørgeskemaet. Dette er blandt andet frivillige eller netværk fra Adoption & Samfund, lægefagligt personale i forhold til fysiske problematikker, faglitteratur som Adoptionshåndbogen, en kommunal familierådgivning, den kommunale PPR, netværk eller mødregrupper med andre adoptanter. Tre adoptanter bemærker følgende:

"Selv om sundhedsplejersken ikke havde erfaring med adoptivbørn, havde hun en god fornemmelse af situationen og behovene. Vi fik kontakt til anden adoptivfamilie i området. Rådgivere fra Adoption & Samfund var en god støtte til at hjælpe os med at informere og forberede personalet på daginstitutionen." (Adoptant, 2011-12)

"Har været heldig at have en rigtig god mødregruppe kun for adoptanter og vi var 2 anden-gangs adoptanter og 2 første-gangs. Vi mødtes en gang ugentligt og havde så gode snakke og var for mig en kæmpe støtte." (Adoptant, 2011-12)

"Kom i "Adoption og Samfund" og fandt nogen, som vi og vores børn kunne spejle sig i, hvilket har gjort opvæksten så meget nemmere." (Adoptant, 1979-80)

En adoptant oplyser, at hun har savnet hjælp til at komme med i en mødregruppe med andre adoptanter:

"Det kunne også være godt at nogen påtog sig at formidle mødregrupper - det er hårdt, at det skal gøres via tilfælde og på egen motor!" (Adoptant, 2011-12)

4.3 Oplevelsen af støtte og rådgivning efter hjemtagelsen

Blandt de adoptanter, som modtager eller har modtaget professionel rådgivning og støtte, er oplevelsen af at få eller have fået hjælp til at håndtere tiden efter hjemtagelsen, meget forskellig de tre grupper af adoptanter.

Undersøgelsen viser, at blandt dem, der har fået eller får professionel støtte, er der en signifikant større andel af de adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, der oplever at have fået hjælp end blandt de to andre grupper af adoptanter. Således oplever 67 procent af adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, og henholdsvis 31 og 41 procent af dem, der hjemtog et barn i 1979-80 eller 1994-95, at de samlet set fik hjælp til at håndtere tiden efter hjemtagelsen i henholdsvis høj eller nogen grad. Hertil kommer, at en større andel af adoptanterne, som hjemtog et eller flere børn i 1979-80, oplever ikke at have haft brug for hjælp, end blandt de adoptanter, som hjemtog i 2011-12 eller 1994-95, se tabel 4.4.

Tabel 4.4 Adoptanternes oplevelse af samlet set at have fået hjælp til at håndtere tiden efter hjemtagelsen

	Adoptanter 2011-12		adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
I høj grad	45	26	14	12	5	9
I nogen grad	71	41	22	19	18	32
I mindre grad	38	22	48	42	15	26
Slet ikke	13	8	25	22	9	16
Ikke relevant da vi ikke havde brug for hjælp	6	3	5	4	10	18
I alt	173	100	114	100	57	100

Note: Spørgsmålet er stillet til dem, der har oplyst, at de modtog professionel rådgivning efter hjemtagelsen. Der er signifikant forskel på de tre grupper både, når man ser på svarene fordelt på henholdsvis "I høj grad", "I nogen grad", "I mindre grad" og "Slet ikke" samt når man ser på "Ikke relevant, da vi ikke havde brug for hjælp" i forhold til de resterende svarkategorier ($P < 0,05$).

I det følgende er medtaget uddrag af udvalgte adoptanternes vurdering af den modtagne hjælp.

Blandt de adoptanter, som angiver, at de i høj grad har fået hjælp til at håndtere tiden efter hjemtagelsen, påpeger flere deres tilfredshed hermed. Seks adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, skriver følgende:

"Opfølgningssamtalerne med statsforvaltningen var med til at hjælpe os godt igennem den første tid, og det var den første af disse samtaler, der fik os til at kontakte PAS rådgivningen. PAS rådgivningen har været afgørende for, hvordan vores tilgang og håndtering af rigtig mange situationer har været, og har dermed hjulpet os og vores søn rigtig meget i forhold til at skabe en god tilknytning." (Adoptant, 2011-12)

"Man skal selv opsøge hjælp, men den er der, hvis man vil have det. Der er meget viden og kompetence derude. Havde PAS ikke haft tilskud, havde vi selv betalt. Det er vores pligt som forældre at give vores barn den bedste start og omsorg." (Adoptant, 2011-12)

"Idet alle de fagpersoner, vi kontaktede, var yderst kvalificerede og i særdeleshed, da PAS-rådgivningen atter blev en mulighed 4 måneder efter hjemtagelsen af vores datter. Men vi var heldige, at både vores læge,

sundhedsplejerske og personen fra Statsforvaltningen var så kompetente.”
(Adoptant, 2011-12)

”Vi havde nogle samtaler med adoptionskonsulenten og sundhedsplejersken, hvilket vi var glade for. Desuden var det en stor hjælp at snakke med vuggestuens personale, da barnet startede der på deltid cirka 4 måneder efter hjemtagelsen.” (Adoptant, 2011-12)

”Sundhedsplejerske samt familie og venner stod også bi. Mødregruppe med andre adoptivmødre var et stort plus.” (Adoptant, 2011-12)

Blandt adoptanter, som angiver i nogen eller i mindre grad at have fået hjælp, oplyser nogle, at de fik hjælp for sent, herunder for sen hjælp fra PAS-rådgivningen. Tre adoptanter, som hjemtog i 2011-12, skriver følgende:

”Ventetiden hos PAS-rådgiverne var for lang i forhold til den akutte hjælp, man ofte har brug for.” (Adoptant, 2011-12)

”Jeg fortryder, at jeg ikke kontaktede PAS tidligere, da jeg i bakspejlet havde brug for professionel sparring til at tackle egne reaktioner og være bedre til at favne de udfordringer, der var med at forstå mit barns reaktionsmønstre (såsom voldsomme følelsesudbrud, manglende lyst til nærhed, rastløshed).” (Adoptant, 2011-12)

”Der var ikke nogen, der tilbød hjælp, og derfor gik der i mit tilfælde for lang tid før jeg fik hjælp. Det ville have hjulpet, hvis der havde været noget opsøgende hjælp.” (Adoptant, 2011-12)

Nogle af de adoptanter, som ikke har haft brug for hjælp, har henvist til, at de i stedet har fået støtte fra personligt netværk, har erfaringer fra tidligere adoption eller, at de ikke har haft de store udfordringer.

Adoptanterne blev også bedt om at vurdere, hvorvidt der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelsen. 39 procent af adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, og henholdsvis 34 og 19 procent af dem, der hjemtog et barn i 1994-95 eller 1979-80, oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til tiden efter hjemtagelsen, se *tabel 4.5*.

Tabel 4.5 Oplevelse af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelse

	Adoptanter 2011-12		Adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	117	39	179	34	99	19
Nej	80	26	164	31	184	36
Ved ikke	55	18	180	34	233	45
Ikke relevant da vi ikke har haft behov for rådgivning	51	17		-		-
I alt	303	100	523	100	516	100

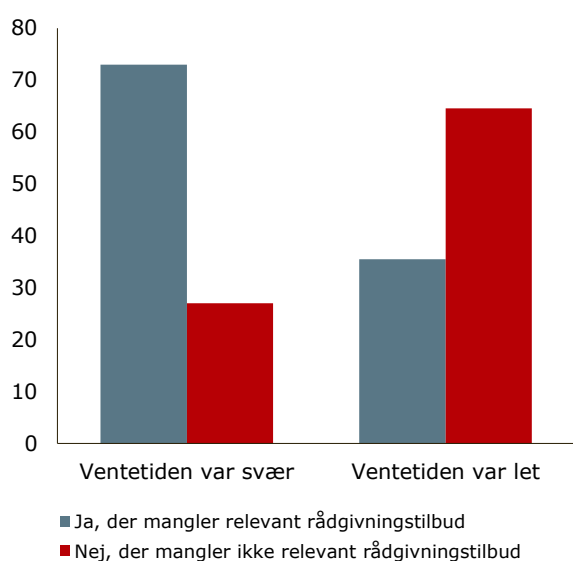
Note: Der er signifikant forskel mellem de tre gruppers besvarelser i forhold til svarkategorierne "Ja" og "Nej".

Der er en signifikant større andel af adoptanterne, som har hjemtaget et eller flere børn i 2011-12, der oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelsen end blandt de to resterende grupper af adoptanter.⁹

Der er en signifikant sammenhæng mellem henholdsvis oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen og brugen af støtte i denne tid og så oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelse på tværs af de tre grupper af adoptanter. Flere blandt dem, som har oplevet tiden som svær eller meget svær, oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud i tiden efter hjemtagelsen, sammenlignet med dem, der ikke oplever tiden som svær eller meget svær, se figur 4.3. Ligeledes oplever flere blandt dem, som har gjort brug af professionel rådgivning og støtte, at der mangler relevant rådgivningstilbud i tiden efter hjemtagelsen, sammenlignet med dem, som ikke har gjort brug af rådgivning, se figur 4.4.

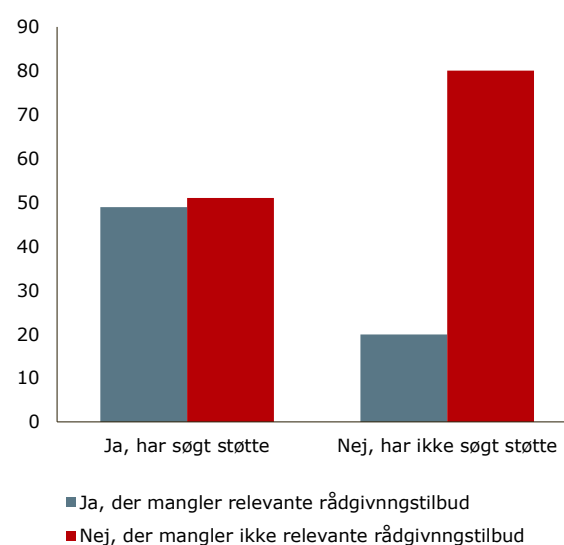
⁹ Man skal i denne sammenhæng være opmærksom på, at spørgsmålet både kan tolkes i forhold til de oplevelser, som man havde på hjemtagelsestidspunktet og tiden tæt herved, og i forhold til oplevelsen af tilbud, som tilbydes på nuværende tidspunkt.

Figur 4.3 Sammenhæng mellem oplevelsen af ventetiden og oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelsen (opgjort i procent).

Note: Der er en signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål for adoptanternes besvarelser samlet set ($P < 0,05$).

Figur 4.4 Sammenhæng mellem brugen af professionel støtte og rådgivning i tiden efter hjemtagelsen og oplevelsen af, at der mangler relevante rådgivningstilbud i forhold til at håndtere tiden efter hjemtagelsen (opgjort i procent).

Note: Der er en signifikant sammenhæng mellem de to spørgsmål for adoptanternes besvarelser samlet set ($P < 0,05$).

Adoptanterne angiver forskellige begrundelser for, hvorfor de oplever, at der mangler relevante rådgivningstilbud. Flere adoptanter oplyser, hvorledes de har følt sig helt alene i forhold til professionel støtte efter hjemtagelsen. To adoptanter skriver således:

"Al opmærksomhed er rettet mod adoptivforældrene før adoptionen og når man efter adoptionen er landet med barnet, er man på egen hånd. Det var måske i virkeligheden her, man burde følge mere op på trivslen som helhed i familien." (Adoptant, 2011-12)

"Der er ingen sundhedsplejerske, der møder op eller ringer eller kigger forbi. Man er helt sig selv i sin egen parallel verden." (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter giver udtryk for et behov for et tilsyn og en fast støtte og rådgivning i tiden efter hjemtagelsen:

"Synes det skulle være obligatorisk, at man får hjemmebesøg hver 3 måned det første år efter hjemtagelse. Det kunne være en psykolog eller anden fagperson med viden om adoption. Man bliver tjekket så meget før adoption og efter hjemtagelsen er der ingenting." (Adoptant, 2011-12)

"Det tager tid inden barnet bliver helt ens eget og man vil jo så nødtigt gøre noget forkert, for man er i tvivl om, hvad der er adoptionsrelateret. Prøv så at tænke på dem, som ikke har barn i forvejen og som skal prøve sig frem med alt. Der mangler helt sikkert opfølgning, når man kommer hjem, fra vidende personer for eksempel hjemmebesøg af PAS." (Adoptant, 2011-12)

Et par blandt de interviewede adoptanter beskriver, hvorledes de savnede en opfølgning lige efter hjemtagelsen:

"Jeg synes, at efter hjemtagelsen, så er det sådan, at nu har du fået det her barn og så er du ligesom sluppet alle steder fra. Så er der ikke meget mere. Samtidig synes vi, at det var rigtig svært med alle de breve, der skulle skrives til afgiverlandet. Opfølgingsrapporter, opfølgingsbreve med mere." (Fra interview med adoptantpar)

I forlængelse heraf efterspørger en adoptant information og hjælp til at få overblik over hjælpemuligheder:

"Det ville være godt, hvis man umiddelbart efter hjemtagelsen fik info om, hvilke muligheder for hjælp der er, hvis man skulle få brug for det. Man skal selv undersøge det og det er ikke sikkert, at man har overskud til det i en situation, hvor man har brug for hjælp." (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter efterspørger et kursus efter hjemtagelsen. To skriver:

"Det ville være dejligt med en mulighed for at deltage i et opfølgende kursus med andre adoptanter, hvor ens bekymringer kan blive vendt og man kan lære af andres oplevelser og erfaringer, samt få et par PAS-konsulenters syn på de emner, der kommer op. Der er selvfølgelig PAS-ordningen, men den opfatter vi mere som noget, man anvender, hvis der er et konkret problem. Et kursus ville være mere bredt og åbne op for erfaringsudveksling indenfor flere områder." (Adoptant, 2011-12)

"Der er lang tid fra det adoptionsforberedende kursus til hjemtagelsen af barn. Der dukker mange og nu mere konkrete spørgsmål op, hvor vi havde brug for sparring og konkrete handlemuligheder." (Adoptant, 2011-12)

Flere adoptanter efterspørger, at PAS også kan bruges efter de 5 år efter hjemtagelsen. To adoptanter skriver:

"Hvorfor er det kun efter hjemtagelsen, at familierne har brug for rådgivning. Disse forældre og børn har brug for relevante rådgivningstilbud i forbindelse med de forskellige stadier i deres udvikling, dvs. også i forbindelse med teenageårene, hvor identitetsdannelsen igen kan give adoptionsspecifikke udfordringer for både børnene og deres forældre. Både adoptanter og adopterede har behov for, at der findes mulighed for relevant og faglig funderet rådgivning gennem mange år." (Adoptant, 2011-12)

"Det er ikke lige efter hjemtagelsen, at behovet har været der for os. Men efter vores søn er startet i børnehaven, har vi selv søgt om hjælp til vores søn." (Adoptant, 2011-12)

Her kan kort citeres en af de interviewede adoptanter, som oplevede problemer ved skolestart, hvilket var senere end fem år efter hjemtagelsen:

"Mit adoptivbarn falder lidt uden for det system, der er med PAS-rådgivning, fordi hun var helt velfungerende og superduper i vuggestuen og børnehaven. Så har hun haft en del problemer i skolen, der begyndte præcis 5 år efter, at vi var kommet hjem, hvor man ikke er med i den orden mere [...] Fra børnehaven fik jeg at vide, at hun var den mest skoleklare af alle børnene. I skolen har hun så ikke klaret sig særlig godt, da hun ikke kan sidde stille og koncentrere sig." (Fra interview med eneadoptant)

Adoptanterne er blevet bedt om at vurdere, hvornår de har eller har haft mest brug for støtte. Undersøgelsen viser, at der for alle aldersspænd er nogle adoptanter, som oplever et behov for støtte. Flertallet angiver imidlertid, at støttebehov er størst, når barnet er mellem 0 og fire år. 60 procent af adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, og henholdsvis 19 og 22 procent af dem, der hjemtog et barn i 1994-95 eller 1979-80, oplever, at støttebehovet er størst, når barnet er 0-4 år. Igen oplever 28 procent af adoptanterne, som hjemtog et barn i 2011-12, og henholdsvis 42 og 59 procent af dem, der hjemtog et barn i 1979, 1980, 1994 eller 1995, at de ikke havde brug for hjælp, se tabel 4.6.

Tabel 4.6 Den periode, hvor adoptanterne oplever særligt behov for støtte

	Adoptanter 2011-12		Adoptanter 1994-95		Adoptanter 1979-80	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
0-2 år	85	28	62	12	80	16
2-4 år	98	32	35	7	31	6
4-6 år	29	10	31	6	11	2
6-8 år	5	2	35	7	7	1
8-10 år / over 8 år (for adoptanter fra 2011-12)	0	0	19	4	6	1
10-12 år			17	3	7	1
12-14 år			34	7	27	5
14-16 år			33	6	25	5
16-18 år			38	7	17	3
Vi havde ikke brug for støtte	86	28	219	42	305	59
I alt	303	100	523	100	516	100

Note: Grundet forskellige svarkategorier er det ikke muligt at teste, hvorvidt der er signifikant forskel mellem de to grupper.

De adoptanter, som hjemtog i henholdsvis 1994-95 og 1979-80, uddyber deres oplevelse af, hvornår de har særlig brug for støtte. Flere påpeger et behov for hjælp, når barnet er mellem to og fire år:

"Vores adoptivbarn var tre år, da vi hentede hende. Det var det første halve år derefter, at der var nogle reaktioner, hvor det var vigtigt at få lidt rådgivning i at takle det på den rigtige måde." (Adoptant, 1994-95)

Behovet for hjælp, når barnet er i pubertetsalderen, beskrives af tre adoptanter således:

"I Puberteten var der voldsomme konflikter, som var meget svære at takle. På et tidspunkt henvendte vi os til Psykolog-rådgivningen i amtet. Vores datter gik cirka et år i rådgivningen (alene) og vi var til fire til fem samtaler."

Det var positivt og sikkert også godt for vores datter, som i denne periode udtrykte selvmordstanker.” (Adoptant, 1994-95)

”I børnenes pubertet og ungdomsår har der været mange spørgsmål og dilemmaer for dem, som vi har haft svært ved altid at kunne svare på og håndtere. Vores tvillingedrenge er i dag 23 år, og især en af vores drenge har haft identitetsproblemer. Desuden har han oplevet mange racistiske episoder i forhold til sin mørke hudfarve og han bliver ofte mødt som indvandrer eller flygtning.” (Adoptant, 1994-95)

”Vores datter kom tidligt i puberteten og det var en svær periode både for os og for vores datter. Hun var meget i tvivl om, hvor hun hørte til. Vi var jo ikke hendes rigtige forældre, og hun var ked af, at hendes biologiske mor var i et andet land. Hun havde et kaos inde i sig selv.” (Adoptant, 1994-95)

Endelig er der også flere, som vurderer, at der er behov for støtte i løbet af hele barnets opvækst. To adoptanter skriver:

”Vi kunne have brugt støtte i stort set hele opvækstperioden. Vores adoptivbarn er nu 20 år og har fortsat brug for psykolog.” (Adoptant, 1994-95)

”Det er vigtigst med støtte det første år efter adoptionen. Senere bare en, som man kan ringe til, hvis man har brug for støtte.” (Adoptant, 1979-80)

”Vi havde brug for støtte fra seks år til de 18 år! Vi kan ikke sige, at noget tidspunkt var mere vigtigt end andet. Det er helt forskellige problemstillinger alt efter alder. Det er klart, at det er vigtigt, at der står hjælp klar fra modtagelsen af barnet.” (Adoptant, 1994-95)

Bilag 1 Metode

Ankestyrelsen gennemførte i april og maj 2014 en spørgeskemaundersøgelse og datagrundlaget for denne delundersøgelse er baseret på besvarelser fra dels adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 2011-12, 1994-95 eller 1979-80, samt fra ansøgere, der blev tilmeldt en venteliste til at adoptere i 2011 eller 2012 og som på besvarestidspunktet fortsat stod på venteliste.

Adoptanterne og ansøgerne blev kontaktet pr. brev eller mail ved hjælp af de oplysninger, som henholdsvis Ankestyrelsens Familieretsafdeling og de adoptionsformidlende organisationer formidlede på forespørgsel og alene til brug i undersøgelsen¹⁰. Disse kontaktoplysninger er givet på baggrund af følgende to kriterier:

- Dataudtræk på samtlige adoptanter til børn, som blev adopteret i henholdsvis 1979, 1980, 1994, 1995, 2011 og 2012.
- Dataudtræk på samtlige personer, som blev tilmeldt ventelisten til fremtidig adoption i 2011 og 2012.

I forbindelse med validering af undersøgelsens datagrundlag har der været et frafald af respondenter på de oprindelige lister fra henholdsvis de formidlende organisationer og Ankestyrelsens Familieretsafdeling i forhold til det antal, som der blev distribueret til.

¹⁰ I Danmark er hverken adoptanter eller adopterede registreret i CPR. Dog med undtagelse af perioden fra 1976 til 1984. I denne periode fik alle udenlandske adopterede et CPR nummer med 10 eller 11 som 7. eller 8. ciffer. I 1984 gav indenrigsministeren tilladelse til, at disse børn kunne få et nyt CPR nummer. Oplysninger om henholdsvis adoptanter og adopterede findes således kun i Ankestyrelsens fysiske registre og hos de adoptionsformidlende organisationer, herunder AC-Børnehjælp og DanAdopt.

Frafaldet skyldes enten forkerte oplysninger om adoptionstidspunkt eller tidspunktet for tilmelding til ventelisten eller, at adoptanten var flyttet til en uvis adresse eller død. Desuden viste det sig på et sent tidspunkt, at listen over adoptanter fra 1980 fra den ene adoptionsformidlende organisation desværre var mangelfuld. I de tilfælde hvor adoptanterne er blevet skilt er der udsendt spørgeskemaer til begge adoptivforældre. Dette medfører, at populationstallet, som er opgjort i antal adoptivpar og enlige adoptanter, kan være mindre end distributionsantallet, som både omfatter adoptivpar, enlige adoptanter og fraskilte adoptivforældre, der har fået en besvarelse hver.

Spørgeskemaet blev således så vidt det var muligt distribueret til hele populationen og nedenfor fremgår populationsantallet (antallet på de oprindelige lister), distributionsantal, antal besvarelser, svarprocent og konfidensinterval¹¹, se *tabel 1*.

¹¹ Udregnet ud fra antallet på de oprindelige lister.

Tabel 1 Opgørelse over distributionsantal, besvarelsesantal og svarprocent

Respondentgruppe	Distributionsantal, besvarelsesantal og besvarelsesprocenter
Adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 1979/1980	Population: 1134 (opgjort i adoptivpar og enlige adoptanter) Distributionsantal: 852 (heraf 194 fraskilte) Antal besvarelser: 516 Svarprocent: 60 procent Konfidensinterval: 3,2
Adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 1994/1995	Population: 858 (opgjort i adoptivpar og enlige adoptanter) Distributionsantal: 975 (heraf 276 fraskilte) Antal besvarelser: 523 Svarprocent: 54 procent Konfidensinterval: 2,7
Adoptanter, der har adopteret i 2011 og 2012	Population: 588 Distributionsantal: 549 Besvaret: 303 Svarprocent: 55 procent Konfidensinterval: 4,0
Adoptanter på venteliste siden 2011 og 2012 og som ikke har hjemtaget på besvarelestidspunktet	Population: 480 Distributionsantal: 410 Antal besvarelser: 219 Svarprocent: 53 procent Konfidensinterval: 4,9

Da der er begrænset oplysninger om populationerne til rådighed er det ikke muligt at lave en bortfaldsanalyse og derved vide, hvorvidt og i hvilken grad stikprøven er skæv. Men som det ses i ovenstående tabel er der tale om store stikprøvestørrelser og relativt små konfidensintervaller, hvorfor vi mener, at undersøgelsen er sigende for populationen med en fejlmargen mellem 2,7 og 4,9 afhængig af respondentgruppen.

1.1 Konstruktion af spørgeskema

Denne delundersøgelse omfattede tre spørgeskemaer, hvori der var gentagelse af en række temaer og spørgsmål. Disse var følgende:

- Spørgeskema til adoptanter fra 1979, 1980, 1994 eller 1995
- Spørgeskema til adoptanter, som hjemtog et barn i 2011 eller 2012

- Spørgeskema til personer, som står på venteliste i 2011 eller 2012

I alle spørgeskemaer med undtagelse af spørgeskemaet til de adoptivforældre, som adopterede i 1979, 1980, 1994 eller 1995, indgik der demografiske spørgsmål omhandlende køn, uddannelse, beskæftigelse og civilstatus (disse afrapporteres i bilag 2).

I spørgeskemaet til ansøgerne og til adoptanter, som hjemtog et barn i 2011 eller 2012, indgik der spørgsmål om deres godkendelsesramme og deres opfattelse af og erfaringer med godkendelsesforløbet. Desuden indgik der spørgsmål om ventetiden frem til henholdsvis matchning og hjemtagelse samt behov for professionel støtte og rådgivning undervejs i adoptionsprocessen.

Til adoptanter, som hjemtog et barn i enten 2011-12, 1994-95 eller 1979-80, indgik der spørgsmål om deres opfattelse og erfaring med tiden efter hjemtagelsen og om deres behov for professionel støtte og rådgivning efter hjemtagelsen.

Desuden indgik i spørgeskemaet til adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i henholdsvis 1979-80 eller 1994-95, spørgsmål omhandlende åbenhed til den biologiske familie. Disse bliver behandlet i den anden delundersøgelse.

Besvarelsene på samtlige spørgsmål, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen (både delundersøgelse 1 og 2), er beskrevet deskriptivt i bilag 3 samlede tabeller.

1.2 Analyser

I forhold til en række af spørgsmålene foretages der i analyserne sammenligninger af de forskellige respondentgruppers besvarelser for at teste, hvorvidt der er en signifikant forskel mellem de to eller tre gruppers besvarelser. Dette gøres ved hjælp af test af uafhængighed og et signifikansniveau på 5 procent. Dette sker i forhold til følgende spørgsmål:

- Spørgsmål omhandlende godkendelsesramme, hvor ansøgerne og adoptanterne, som hjemtog i 2011-12, afrapporteres særligt, da ansøgerne kan nå at søge om at ændre deres godkendelsesramme.
- Spørgsmål omhandlende ventetiden mellem godkendelse og matchning besvarelsene fra henholdsvis adoptanter, som hjemtog i 2011-12; ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, og ansøgerne, som ikke har modtaget et matchningsforslag, sammenlignes.
- Spørgsmål omhandlende ventetiden mellem matchning og hjemtagelse, hvor besvarelsene fra henholdsvis adoptanter, som hjemtog i 2011-12; ansøgerne, som har modtaget et matchningsforslag, og ansøgerne, som ikke har modtaget et matchningsforslag, sammenlignes.

- Spørgsmål omhandlende tiden efter hjemtagelsen, hvor besvarelser fra adoptanter, som hjemtog i 2011-12; adoptanter, som hjemtog i 1994-95, og adoptanter, som hjemtog i 1979-80, sammenlignes.

Yderligere sammenlignes besvarelserne på en række spørgsmål for respondentgrupperne samlet set for at teste, hvorvidt der er en signifikant sammenhæng mellem besvarelserne på de to spørgsmål på tværs af respondentgrupper. Dette gøres ved hjælp af test af uafhængighed og et signifikansniveau på 5 procent. Dette gælder spørgsmål omhandlende:

- Længden af ventetiden sammenholdt med oplevelsen af.
- Oplevelsen af ventetiden sammenholdt med brugen af fagprofessionel rådgivning i ventetiden.
- Længden af ventetiden sammenholdt med brugen af fagprofessionel rådgivning i ventetiden. Denne blev dog ikke foretaget i forhold til ventetiden mellem godkendelse og matchning, da der var for få besvarelser til at det kunne lade sig gøre.
- Oplevelsen af ventetiden sammenholdt med oplevelsen af, at der mangler relevant støtte i ventetiden.
- Længden af ventetiden sammenholdt med oplevelsen af, at der mangler relevant støtte i ventetiden.
- Brugen af fagprofessionel rådgivning i ventetiden sammenholdt med oplevelsen af, at der mangler relevant støtte i ventetiden.
- Oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen sammenholdt med brugen af fagprofessionel rådgivning i tiden efter hjemtagelsen.
- Oplevelsen af tiden efter hjemtagelsen sammenholdt med oplevelsen af, at der mangler relevant støtte i tiden efter hjemtagelsen.
- Brugen af fagprofessionel rådgivning i tiden efter hjemtagelsen sammenholdt med oplevelsen af, at der mangler relevant støtte i tiden efter hjemtagelsen.

I spørgeskemaerne indgår en række bemærkningsfelter, hvor respondenterne kan uddybe deres besvarelser. Blandt disse uddybende bemærkninger er der blevet udvalgt nogle, som er blevet citeret i rapporten som eksemplificeringer af, hvad besvarelserne kan bygge på. Bemærkninger fra adoptanter og ansøgere i spørgeskemaet er angivet med eksempelvis "Adoptant, 2011-12".

Yderligere er der i den indledende fase foretaget interview med 3 adoptanter. Interview, som både er blevet brugt i forhold til overvejelser omkring udformningen af spørgeskemaerne og som eksemplificerende uddybninger i lighed med bemærkningsfelterne i spørgeskemaerne. Citaterne er angivet med eksempelvis "Ene-adoptant til et adoptivbarn og et biologisk barn".

Bilag 2 Fakta om undersøgelsens adoptanter

I forbindelse med at udfylde et af spørgeskemaerne til undersøgelsen er adoptanterne fra 2011-12, de voksne adoptivbørn og personer på venteliste til adoption i 2011-12 blevet bedt om at besvare en række demografiske spørgsmål. De demografiske spørgsmål omhandler køn, uddannelse, beskæftigelse og civilstatus samt alder for de adopteredes vedkommende. Alle er bedt besvare ud fra, hvad der var gældende på undersøgelsestidspunktet.

Denne rapport bygger på svar fra 303 adoptanter, der hjemtog et eller flere børn i 2011-12, 219 adoptanter på venteliste og 1039 adoptanter, som hjemtog et eller flere børn i 1979-80 eller 1994-95. Følgende karakteristik omhandler baggrundsoplysninger om de to førstnævnte adoptantgrupper, idet adoptanterne fra 1979-80 og 1994-95 ikke er blevet spurgt til demografiske oplysninger.

2.1.1 Kort karakteristik af undersøgelsens deltagere

Køn og civilstatus

Størstedelen af deltagerne er kvindelige adoptanter, dette gælder for 79 procent af adoptanterne fra 2011-12 og 67 procent af adoptanterne på venteliste, se *tabel 1*.

Tabel 1 Adoptantens køn

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Mand	64	21	72	33
Kvinde	239	79	147	67
I alt	303	100	219	100

Kun et mindre antal adoptanter var enlige ved godkendelsestidspunktet. 92 procent af adoptanterne fra 2011-12 var således sammen med en ægtefælle eller registreret partner, da de blev godkendt som adoptanter, modsat 8 procent enlige. For adoptanter på venteliste var 86 procent sammen med en ægtefælle eller registreret partner ved godkendelsestidspunktet og 14 procent var enlige, se *tabel 2*.

Table 2 Om adoptanten var enlig eller sammen med en ægtefælle/registreret partner, ved godkendelse

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Enlig	25	8	30	14
Sammen med ægtefælle/registreret partner	278	92	189	86
I alt	303	100	219	100

For ægtefællerne/partnerne til adoptanterne fra 2011-12 gælder, at 77 procent er mænd og 23 procent er kvinder. 60 procent af ægtefællerne/partnerne til adoptanter på venteliste er mænd og 40 procent er kvinder, se *table 3*.

Table 3 Ægtefællens køn

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Mand	214	77	114	60
Kvinde	64	23	75	40
I alt	278	100	189	100

Uddannelsesniveau og beskæftigelse

Adoptanterne har hovedsageligt en videregående uddannelse. For adoptanterne fra 2011-12 gælder, at 35 procent har en lang videregående uddannelse, samme tal er gældende for adoptanter med en mellemlang videregående uddannelse og 15 procent har en kort videregående uddannelse. 9 procent har en lærling/elev uddannelse eller anden faglig uddannelse. 3 procent har en anden erhvervsuddannelse, 2 procent har en studentereksamen og kun 1 procent har ingen erhvervsuddannelse. Stort set samme fordeling gør sig gældende for adoptanter på venteliste, se *table 4*.

Table 4 Adoptantens uddannelsesniveaue ud over skoleuddannelsen, afsluttet eller igangværende

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Studentereksamen	7	2	5	2
Specialarbejderuddannelse	0	0	0	0
Lærlinge – elev – uddannelse	19	6	12	5
Anden faglig uddannelse af mindst 12 måneders varighed	8	3	5	2
Kort videregående uddannelse (under 3 år)	46	15	26	12
Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	105	35	82	37
Lang videregående uddannelse (over 4 år)	105	35	81	37
Anden erhvervsuddannelse	10	3	7	3
Ingen erhvervsuddannelse	3	1	1	0
I alt	303	100	219	100

Også adoptantens ægtefælle eller partner har overvejende en videregående uddannelse. For ægtefæller/partnere til adoptanter fra 2011-12 har 31 procent en lang videregående uddannelse, 33 procent en mellemlang videregående uddannelse og 12 procent en kort videregående uddannelse. 15 procent har en lærling/elev uddannelse eller anden faglig uddannelse. For ægtefæller/partnere til adoptanter på venteliste er disse tal henholdsvis 35 procent, 28 procent, 18 procent og 12 procent. Også for adoptanternes ægtefæller er det kun ganske få, der ingen erhvervsuddannelse har, se *tabel 5*.

Tabel 5 Ægtefællens uddannelsesniveau ud over skoleuddannelsen, afsluttet eller igangværende

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Studentereksamen	3	1	5	3
Specialarbejderuddannelse	2	1	1	1
Lærlinge – elev – uddannelse	34	12	14	7
Anden faglig uddannelse af mindst 12 måneders varighed	8	3	9	5
Kort videregående uddannelse (under 3 år)	33	12	34	18
Mellemlang videregående uddannelse (3-4 år)	91	33	53	28
Lang videregående uddannelse (over 4 år)	87	31	66	35
Anden erhvervsuddannelse	15	5	6	3
Ingen erhvervsuddannelse	5	2	1	1
I alt	278	100	189	100

Langt de fleste adoptanter er lønmodtagere på fuldtid inkl. flexjob (30 timer eller mere pr. uge). Dette er gældende for 78 procent af adoptanterne fra 2011-12 og for 86 procent af adoptanterne på venteliste. 6 procent af adoptanterne fra 2011-12 og 9 procent af adoptanterne på venteliste er selvstændige. Et mindretal er udenfor arbejdsstyrken eller midlertidigt fraværende, enten frivilligt eller ej, se *tabel 6*.

Tabel 6 Adoptantens nuværende hovedbeskæftigelse

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Studerende (uden løn)	1	0	1	0
Som lærling eller elev (med løn)	1	0	1	0
Værnepligtig	0	0	0	0
Lønmodtager på deltid inkl. flexjob(10-29 timer pr. uge)	22	7	2	1
Lønmodtager på fuld tid inkl. flexjob (30 timer eller mere pr. uge)	236	78	188	86
Lønmodtager på mindre end deltid (mindre end 10 timer pr. uge)	1	0	0	0
Lønmodtager men midlertidig fraværende pga. sygdom og lignende	3	1	0	0
Lønmodtager men midlertidigt fraværende pga. barsels, forældre eller uddannelsesorlov fra arbejdet	4	1	5	2
Selvstændig (30 timer eller mere pr. uge)	14	5	17	8
Selvstændig på deltid (10-29 timer pr. uge)	4	1	2	1
Medhjælpende ægtefælle	1	0	0	0
Arbejdsløs på dagpenge (herunder orlov, sygemeldt, aktivering, forrevalidering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	7	2	1	0
Arbejdsløs på kontanthjælp (herunder orlov, sygemeldt, forrevalidering, aktivering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	2	1	1	0
Førtidspension	0	0	0	0
Husmoder/hjemmegående	5	2	1	0
Andet udenfor arbejdsstyrken (fx revalidering, hjemvendt fra udlandet)	2	1	0	0
I alt	303	100	219	100

Både 81 procent af ægtefællerne til adoptanter fra 2011-12 og adoptanter på venteliste er lønmodtagere på fuld tid. 10 procent af ægtefællerne til adoptanterne fra 2011-12 og 12 procent af ægtefællerne til adoptanter på venteliste er selvstændige. Kun ganske få er ikke på arbejdsmarkedet, se tabel 7.

Tabel 7 Hvad er din ægtefælles nuværende hovedbeskæftigelse?

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Studerende (uden løn)	2	1	1	1
Som lærling eller elev (med løn)	0	0	0	0
Værnepligtig	1	0	0	0
Lønmodtager på deltid inkl. flexjob(10-29 timer pr. uge)	8	3	5	3
Lønmodtager på fuld tid inkl. flexjob (30 timer eller mere pr. uge)	226	81	153	81
Lønmodtager på mindre end deltid (mindre end 10 timer pr. uge)	1	0	0	0
Lønmodtager men midlertidig fraværende pga. sygdom og lignende	0	0	0	0
Lønmodtager men midlertidigt fraværende pga. barsels, forældre eller uddannelsesorlov fra arbejdet	3	1	3	2
Selvstændig (30 timer eller mere pr. uge)	26	9	22	12
Selvstændig på deltid (10-29 timer pr. uge)	2	1	0	0
Medhjælpende ægtefælle	0	0	0	0
Arbejdsløs på dagpenge (herunder orlov, sygemeldt, aktivering, forrevalidering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	5	2	2	1
Arbejdsløs på kontanthjælp (herunder orlov, sygemeldt, forrevalidering, aktivering og støttet beskæftigelse fra arbejdsløshed)	0	0	0	0
Førtidspension	0	0	0	0
Husmoder/hjemmegående	1	0	2	1
Andet udenfor arbejdsstyrken (fx revalidering, hjemvendt fra udlandet)	3	1	1	1
I alt	278	100	189	100

Børn og adoption

Størstedelen af adoptanterne har ingen biologiske børn. Kun 11 procent har i forvejen biologiske børn, hvorimod 89 procent ingen biologiske børn har. Fordelingen er den samme for begge adoptantgrupper, se tabel 8.

Tabel 8 Antal adoptanter, som har biologiske børn

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja – har biologiske børn	33	11	23	11
Nej – har ikke biologiske børn	270	89	196	89
I alt	303	100	219	100

Ud af de 303 adoptanter, der hjemtog et barn i 2011-12, har 34 procent tidligere adopteret et barn, hvorimod 66 procent adopterede for første gang. 79 procent af de 219 adoptanter på venteliste står til at skulle adoptere for første gang, mens 21 procent tidligere har adopteret et barn, *se tabel 9*.

Tabel 9 Antal adoptanter, som tidligere har adopteret et barn

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja – har tidligere adopteret et barn	102	34	47	21
Nej – har ikke tidligere adopteret et barn	201	66	172	79
I alt	303	100	219	100

Den organisation, som undersøgelsens adoptanter hyppigst hjemtager sit barn igennem, er AC Børnehjælp. 58 procent af adoptanterne fra 2011-12 hjemtog sit barn igennem denne organisation og 56 procent af adoptanterne på ventelisten foretager adoption igennem denne. DanAdopt er den næst hyppigste adoptionsorganisation, hvor 35 procent af adoptanterne fra 2011-12 hjemtog sit barn igennem og som 37 procent af adoptanterne på venteliste benytter. 7 procent af begge adoptantgrupper benytter adoptionsnævnet, *se tabel 10*.

Tabel 10 Organisation eller myndighed, som adoptanten hjemtog sit/deres barn igennem

	Adoptanter fra 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent
AC Børnehjælp	175	58	123	56
DanAdopt	105	35	81	37
Adoptionsnævnet	22	7	15	7
Andet	1	0	0	0
I alt	303	100	219	100

Kun en lille andel af adoptanterne har foretaget en national adoption. Dette gælder for 6 procent af adoptanterne, der hjemtog et eller flere børn i 2011-12 og 7 procent af adoptanterne på venteliste. 96 adoptanter fra 1979-80 eller 1994-95 fortog en national adoption, se *tabel 11*.

Tabel 11 National adoption

	Adoptanter 1979-80 eller 1994-95		Adoptanter 2011-12		Adoptanter på venteliste	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	96	100	19	6	15	7
Nej	943	0	284	94	204	93
I alt	1039	100	303	100	219	100